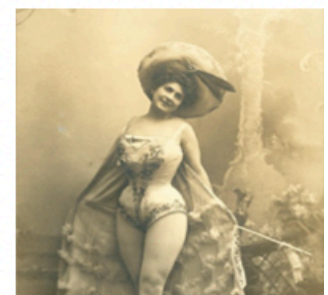
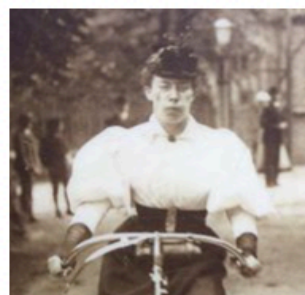

Anne Heide Mogensen
 Studienummer: 20 15 33 39

Aalborg Universitet
 Historiestudiet, 10. semester
 Specialevejleder: Poul Duedahl

Afleveringsdato: 2. juni 2020
 Antal anslag: 191.617

Forord

Jeg er vokset op i en familie med stærke og selvstændige kvinder, men jeg har aldrig fundet deres plads i den historieundervisning jeg har modtaget – et sted, hvor de passede ind og hvor deres historier blev fortalt. Gennem arbejdet med dette speciale har jeg fået håb for, at de i fremtiden ikke længere er glemte og gemte. Det kommer ikke til at ske fra den ene dag til den anden, men tiden er med kvinders historie og vi har målet for øje!

Jeg vil gerne sige tak til min vejleder, Poul Duedahl, for god og kyndig vejledning gennem hele processen. Også en stor tak til historikerne Dorthe Chakravarty og Gry Jexen for at stille op til interview og give mig et indblik i deres arbejde med kvinders historie.

// Anne Heide Mogensen

Abstract

In this thesis I set out to examine how Danish historians in the years between 2010-2020 convey Danish women's history, which channels they use and what potential the combination of historians and social media have. I use Lasswells' communication model as the method throughout and frame for the thesis since it's a communication model that considers all parts of a communication situation. Lasswells' communication model is as follows: **Who** says **what** in **which channel** to **whom** with what **effect**. A later addition was made with **feedback**. To find out what research there has been made about women's history – not only in Denmark – I have looked towards American historians. More specifically I have implemented the theories of Nancy F. Cott, Elisabeth Fox-Genovese, Joan W. Scott and Joan Kelly-Gadol who all centers around women's history. I have applied their theory upon the works of the Danish historians in the years between 2010-2020. The main thesis the American historians have in common is that they believe America is further ahead with conferences solely on women's history for an example and that the history of European women is still incoherent and unstructured. Through my work with this thesis I have found this to be true in the case of the history of Danish women. Even though there are several good works on Danish women's history done by brilliant historians, these stand isolated and doesn't create a coherent and structured history that one could hope for. I have also applied theory about remembrance from *The Collective Memory Reader*.

I have found that all of the Danish historians have in common that they include men, when they're relevant and they all, except historian Birgitte Possing, more or less use social media to convey their work with Danish women's history. However, their work also differs in a lot of ways. For an example Dorthe Chakravarty has a norm-critical approach, Possing uses anthropology to do a cultural history scan, Gry Jexen conveys through small portraits of women in history without including women's private life and the Women's museum focuses on sex and gender instead of women. I find that the potential of the combination of historians and social media can change the narrative in Danish women's history. It has the potential to do so through a three-step rocket, where conveying history on social media can 1) activate history awareness, 2) create demands on history and 3) result in restructuring of the history teaching.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	6
2. Problemfelt.....	8
2.1 Problemstillingens relevans	8
2.2 Afgrænsning	9
2.2.1 Forskellige former for historieformidling.....	9
2.3 Problemformulering	11
3. Begrebsafklaring og teori.....	11
3.1 Historiens demokratisering – kvinders historie	11
3.1.1 Erindring.....	12
3.2 Sociale medier og bred formidling.....	14
4. Forskning.....	15
4.1 Forskningsoversigt.....	15
4.2 Forskningsdiskussion.....	19
4.3 Sociale medier og historiens demokratisering.....	21
5. Metode.....	22
5.1 Lasswells kommunikationsmodel.....	22
6. Præsentation af kildemateriale/-typer.....	24
6.1 Kildemateriale.....	24
6.1.1 Pia Fris Laneth.....	24
6.1.2 Dorthe Chakravarty	25
6.1.3 Birgitte Possing.....	26
6.1.4 Gry Jexen.....	26
6.1.5 Kvindemuseet i Aarhus	27
6.2 Kildetyper.....	27
6.2.1 Hjemmeside.....	28
6.2.2 Facebook	28
6.2.3 Instagram.....	29
6.2.4 Twitter.....	29
6.2.5 YouTube.....	29
6.2.6 Afrunding	30
7. Første analysedel.....	30
7.1 Kontekst	30
7.1.1 1980'erne.....	32
7.1.2 1990'erne.....	34
7.1.3 2000'erne.....	35
7.1.4 Delkonklusion.....	37
7.2 Pia Fris Laneth.....	37

Hvad	37
Hvilken kanal	40
Hvem (modtager).....	42
Hvilken effekt // Feedback	43
Delkonklusion	44
7.3 Dorthe Chakravarty.....	44
Hvad	44
Hvilken kanal	49
Hvem (modtager).....	51
Hvilken effekt // Feedback	52
Delkonklusion	53
7.4 Birgitte Possing	53
Hvad	53
Hvilken kanal	56
Hvem (modtager).....	56
Hvilken effekt // feedback	57
Delkonklusion	58
7.5 Gry Jexen	59
Hvad	59
Hvilken kanal?.....	61
Hvem (modtager).....	63
Hvilken effekt // feedback	63
Delkonklusion	64
7.6 Kvindemuseet.....	65
Hvad	65
Hvilken kanal?.....	66
Hvem (modtager).....	68
Hvilken effekt // feedback	69
Delkonklusion	70
8. Anden analysedel	71
8.1 Her-story: Et nødvendigt onde?	71
8.2 Historieformidling på sociale mediers potentiale ift. bred formidling	72
9. Konklusion	77
10. Litteraturliste	78
10.1 Publiceret materiale	78
10.2 Upubliceret materiale.....	83
10.3 Sociale medier	84
11. Bilag.....	85
11.1 Procentmæssig fordeling af kønnene i En ualmindelig og kortfattet danmarkshistorie – fra begyndelse til for nylig (2017).....	85
11.2 Procentmæssig fordeling af kønnene i Historien om Danmark – Reformation, enevælde og demokrati (2017).....	92

11.3 Lasswells kommunikationsmodel.....	106
11.4 Opslag fra ”Pia Fris Laneth – Levende fortællinger”.....	107
11.4.1 Pia Fris Laneth i Radio4.....	107
11.4.2 Pia Fris Laneths DR-program om danske modstandskvinder.....	108
11.4.3 Pia Fris Laneths bøger.....	109
11.4.4 ”Pias julekalender”.....	110
11.4.5 ”Pia Fris Laneth – Levende Fortælling” kategorisering.....	111
11.4.6 Bruger anbefaler Laneths arbejde.....	112
11.4.7 Effekt og feedback.....	113
11.5 Opslag fra ”Dorthe Chakravarty Podcast”.....	113
11.5.1 Tekst til Chakravarty’s opslag.....	113
11.5.2 Opslag, der ikke handler om ”Dorthe Chakravarty podcast”.....	114
11.5.3 Chakravarty ude i felten.....	114
11.5.4 Positive tilmeldinger på ”Dorthe Chakravarty Podcast” (Facebook).....	115
11.6 Birgitte Possing.....	115
11.6.1 Effekt og feedback.....	115
11.6.2 Top ti hos Arnold Busck i maj 2020.....	116
11.7 Kvinde, kend din historie.....	116
11.7.1 Opslag om Astrid Friis.....	116
11.7.2 Anbefalinger fra følgere.....	117
11.7.3 Fællesskab på Kvinde, kend din historie.....	118
11.7.4 Adgang til liveforedrag på Facebook.....	119
11.7.5 Livestream af foredrag.....	119
11.7.6 Målgruppe.....	120
11.7.7 – Udvikling i antal følgere.....	120
11.7.8 Aktivitet generet af ét opslag.....	121
11.7.9 Feedback på liveforedrag.....	121
11.7.10 Jexen anbefaler litteratur.....	122
11.8 Kvindemuseet.....	123
11.8.1 Negativ feedback på Facebook.....	123

1. Indledning

”[...] the history of women has been a history of silence”¹

Sådan sagde Hillary Rodham Clinton, i 1995, da hun talte ved FN's fjerde verdenskonference vedr. kvinder. Stilheden har været aktuel i mange henseender, men en specifik stilhed blev brudt i 2017. Bevægelsen #MeToo brød frem, da den amerikanske skuespiller Alyssa Milano i oktober 2017 skrev et tweet, hvor hun opfordrede andre, der var blevet seksuelt chikaneret til at bruge hashtagget #MeToo, og allerede efter en måned havde 24 millioner gjort dette. Udover, at millioner af kvinders historier blev hørt, så blev #MeToo-bevægelsen også katalysator for ændringer i samfundet, der markerede, at en renselsesproces var i gang. Selvom ændringerne er mange, så kredser de alle om forholdet mellem kønnene. Det er en kønsdebat, hvor ligestilling er hovedpunktet på dagsordenen.² Rent politisk er det forskelligt fra land til land, hvilke tiltag #MeToo-bevægelsen har været bidragende til. I Danmark er der en samtykkelov på vej.³ Det har også ændret, hvilke kvinder der er forbilleder. Et godt eksempel er den amerikanske tv-serie ”Sex and the city”. I mange år var det Carrie Bradshaw, som var den mest populære karakter med hendes samling af designersko og -tasker samt dramafyldte kærlighedsliv. Men som journalist og historiker Sarah von Essen skriver i sin artikel i Weekendavisen, så har de seneste års udvikling været gode ved en af seriens andre karakterer, nemlig Miranda Hobbes.⁴ Det er nu advokaten Miranda, som med tiden er blevet et forbillede. Også journalist, Rikke Bjerger har måttet erkende, at de gamle klassikere ikke ældes godt i artiklen *Pretty Woman fylder 30 år: Her er 10 grunde til, at den er totalt upassende i dag*.⁵ Her er det relationen og interaktionen mellem de to hovedroller, som belyses.⁶ I 2020 er prinsen på den hvide hest ikke idealet, men derimod den stærke kvinde, eller endnu bedre, stærke kvinder, der støtter hinanden. Girl power i sin reneste form. Man kan undres over, hvad det har med historiens demokratisering af gøre? Det er dog ikke helt galimatias, da begge bunder i et ønske om at have kvindelige forbilleder. Den engelske historiker Bettany Hughes skriver, at på globalt plan er kun 0,5% af den nedskrevne historie udgjort

¹ Rodham Clinton, 1995

² Bødtcher-Hansen og Mose, 2019, 75-76

³ Lund og Berg, 2020

⁴ Von Essen, 2020

⁵ Bjerger, 2020

⁶ Bjerger, 2020

af kvinder,⁷ men hvordan står det til i Danmark? Jeg har set på to nyere værker fra 2017, der begge forsøger at afdække Danmarks historie. Det første værk er bogen *En ualmindelig og kortfattet danmarkshistorie – fra begyndelse til for nylig*⁸ af historiker Asser Amdisen. Hvis man ser i bogens register, så er der angivet 210 personer. I registeret er den kønsmæssige fordeling af de 210 personer, at der er 180 mænd, mens der kun er 30 kvinder. Det vil altså sige, at mænd udgør 85,7% af registeret, mens kvinder kun udgør 14,3%.⁹ Samme tendens ses i *Historien om Danmark – Reformation, enevælde og demokrati*¹⁰, hvor der i bogens register er angivet 478 personer. Ud af de 478 er der 421 mænd og 57 kvinder. Dermed udgør mænd hele 88%, mens kvinder kun udgør 12%.¹¹ Amdisens bog blev skrevet som et personligt projekt¹², hvorimod Fink-Jensen et al udgav bogen i samarbejde med DR. Eftersom DR er licensfinansieret stilles der nogle krav qua *public service*: ”Den samlede public service-virksomhed skal via fjernsyn, radio og internet eller lign. sikre den danske befolkning et bredt udbud af [...] Der skal i udbuddet tilstræbes kvalitet, alsidighed og mangfoldighed.”¹³ Selvom de stræber efter diversitet og mangfoldighed, så er det ikke lykkedes ift. kønnene. 14,3% og 12% er mere end 0,5%, men det er langt fra de 50%, som ville afspejle, at kvindekønnet udgør halvdelen af historien eftersom vi er det ene af to køn. Selvom to bøger ikke 100% repræsentativt for den nedskrevne historie i Danmark, så er det iøjefaldende, at der bliver formidlet og reproduceret en mandsdomineret historie, hvor kvinderne er i undertal. Specielt, da begge bøger er fra 2017. Som kvinde kan det være svært at finde nogle i historien vi kan spejle os i. Og det er ikke fordi der ikke er markante kvindeskikkelser at finde i historien - tværtimod. Der er blot ikke blevet berettet om dem i historien. At samtiden satte kvinderne sekundært er en uret, som hører fortiden til, da kvinderne gennem de sidste årtier i højere grad er blevet en del af den historiske bevidsthed. Det er en uret, som Birgitte Possing adresserer i hendes biografi om Bodil Koch, hvor hun skriver følgende om feminisme:

”Det indebærer helt enkelt modstand mod, at der findes et kønshierarki. Og det forudsætter, at kvinders og mænds livsvilkår er kulturskabte. At disse vilkår med andre ord ikke er naturskabte eller Gudsgivne. Kønnenes livsvilkår er og

⁷ Hughes, 2016

⁸ Amdisen, 2017

⁹ Bilag 11.1

¹⁰ Fink-Jensen et al, 2017

¹¹ Bilag 11.2

¹² Amdisen, 2017, *Velkommen til*

¹³ DR.dk, 2019, *Public service*

har været under evig forandring i forskellige historiske kulturer. Lige så ulige de to køns ret til udfoldelser har været og stadig er mange steder, lige så lige kan de blive”¹⁴

Det interessante er, at Possing skriver at ulighederne mellem kønnene er kulturskabte, og dermed må ligheden også være kulturskabt. Det betyder, at uligheden og ligheden mellem kønnene er foranderlig fremfor statisk. Dette lægger op til et ansvar om at få skabt lighed – også i den nedskrevne historie. Selvom der er skrevet en række bøger om kvinders historie, så er vi langt fra i mål – især, når man har førnævnte procentandele in mente. I bogen *Stemmer – Et samtidsblik på køn og feminisme* beskriver Lisa Holmfjord, der er direktør for Dansk Kvindesamfunds Krisecentre, ligestillingskampen som et maraton. Hun påpeger at, jo, vi er kommet langt med ligestillingen, men det giver ikke mening at stoppe efter 39 kilometer.¹⁵ På samme måde kan man anskue historiens demokratisering. En række historikere har skrevet bøger om kvinders historie – disse vil jeg komme ind på senere – og dermed er fundamentet lagt, men kvinderne står stadig i historiens baggrund, og som Holmfjord skriver: ”Vi skal løbe alle 42 kilometer, før vi kan betræde sejrsskamlen”.¹⁶

2. Problemfelt

Afsnittet har til formål at indkredse specialets problemfelt.

2.1 Problemstillingens relevans

Den britiske historiker, Bettany Hughes, fremlagde at 0,5% af den nedskrevne historie udgøres af kvinder.¹⁷ Hughes ekspliciterer ikke, hvorvidt det er specifikt nationalt nedskreven historie, men der er markører, som angiver at Hughes omtaler den nedskrevne historie på globalt plan.¹⁸ Hughes skriver, at det er samfundsmæssige strukturer, der har bidraget til at kvinders historie er blevet sat sekundært. Hun mener derfor, at vi bliver nødt til at lede aktivt efter kvinders historier og gøre dem til en del af det historiske narrativ. Men det skal gøres på en måde, der er tro mod kvinderne som individer i stedet for at gøre dem til stereotyper.¹⁹ Man kan med Hughes’ tal om, at kvinder kun udgør

¹⁴ Possing, 2007, 100

¹⁵ Sigurd Jensen og Ferslev Møller, 2015, 17

¹⁶ Sigurd Jensen og Ferslev Møller, 2015, 21

¹⁷ Hughes, 2016

¹⁸ Hughes, 2016

¹⁹ Hughes, 2016

0,5% af den nedskrevne historie og de førnævnte 14,3% og 12% i to danske historiebøger udlede, at den nedskrevne historie er stærkt domineret af mænd.

Udviklingen, som er beskrevet i indledningen med #MeToo, har sparket en masse tiltag i gang samt en ændring af og efterspørgsel på kvindelige forbilleder. Det er dog vigtigt at huske på, at ikke alle kvinder i historien er forbilleder, ligesom det gør sig gældende for mænd i historien. Men en ligeværdig repræsentation af kønnene i den nedskrevne historie er vigtig, og kan udgøre et forbillede i sig selv. Med førnævnte procenter in mente, kan man dog stille spørgsmålstejn ved, om det er i den nedskrevne historie de kvindelige forbilleder er at finde? Gennem min research til dette speciale har jeg fundet ud af, at der faktisk er blevet forsket i kvinders historie i rigtig mange år. Udvalgte værker herfra vil blive fremhævet senere i kontekst-afsnittet. Jeg har altså kunnet konstatere, at forskningen og materialet er der, men den brede formidling har manglet, da de mange bøger står rundt omkring på bibliotekerne og repræsenterer en niche for historieinteresserede, fremfor at være en integreret del af historien.

2.2 Afgrænsning

I dette speciale har jeg valgt at lave en tidsmæssig afgrænsning, hvor jeg vil undersøge historieformidling fra 2010 til 2020. Der er altså en tidsramme på 10 år. Dette er grundet, at de sociale medier især har domineret netop de år, når det kommer til kommunikation og formidling, og derfor har jeg valgt ikke at gå længere tilbage. Ift. analyseemner, vil jeg analysere forskellige formidlingskanaler – herunder sociale medier og bøger.

2.2.1 Forskellige former for historieformidling

Når historie skal formidles kan det gøres på mange forskellige måder, og gennem forskellige kanaler. Det helt vigtige i formidlingen er, at have for øje, hvad formålet er. Er formålet underholdning, oplysning eller et sted der imellem? Hvad er mest dominerende – fakta eller fiktion? En populær formidlingskanal er tv og streaming. På internationalt plan har HBO-serien *Vikings* indenfor fiktionsgenren, vundet indpas hos seere verden over²⁰ i sådan en grad, at serien var den 2. mest sete serie på HBO i 2017, kun overgået af *Game of Thrones*.²¹ Herhjemme i Danmark har DR vist tv-serier som Ole Bornedals *1864*²² og *Krøniken*²³. I både *Vikings*, *1864* og *Krøniken* gjorde det sig

²⁰ IMDb.com, *Vikings*

²¹ Ladingkær, 2017

²² Dfi.dk, *1864*

²³ Dfi.dk, *Krøniken*

gældende, at underholdningsaspektet var dominerende, og derfor var fiktionselementet en markant del af historieformidlingen. To andre serier, hvor formålet var fakta-baseret oplysning var serierne *1800-tallet på vrangen*²⁴ og *Historien om Danmark*,²⁵ som begge blev vist på DR. Selvom om de to serier tilgår historieformidlingen på forskellige måder – f.eks. i brugen af grafik og aktører – så havde begge et formål om oplysning og fakta-baseret formidling uden fiktion, men som også havde et element af underholdning, som holdte seeren til.

Historie kan også formidles på skrift gennem den skønlitterære genre, hvor især forfatteren Maria Helleberg har mange historiske udgivelser bag sig. Fra 1986 til 2016 har hun udgivet hele 41 bøger.²⁶ I 2016 udgav hun to bøger: *Thomasines frihed* og *Kvinderne fra Thy*. *Thomasines frihed* er en historisk roman skrevet over Thomasine Gyllembourgs liv i årene 1781-1851. Gyllembourg blev født i 1773 og døde i 1856, så bogen beretter altså om langt størstedelen af hendes liv, hvilket også afspejler sig i bogens handling.²⁷ Bogen er en roman, der gennem fiktionens frihed går på en balancegang, hvor den historiske fortælleramme er dominerende. I *Kvinderne fra Thy* vender Helleberg dog blikket mod sin egen families historie, da hun skriver om sin oldemor Mariane og mormor Marie Dusine, der levede i Thy. Romanens fortælling strækker sig fra anden halvdel af 1800-tallet samt første del af 1900-tallet. Som bogens titel angiver, er kvindernes historier i fokus. Deres livsforløb med op- og nedture er bogens center, mens mændene er i periferien. Nedture er der nok af i kvindernes liv. *Kvinderne fra Thy* er en slægtsroman, hvor kvinderne udfolder sig i modgang.²⁸

Som der er blevet redegjort for i ovenstående, kan historie formidles på flere forskellige måder. Mens nogle måder har underholdning og fiktion i fokus, så har andre sat oplysning og fakta højest på dagsordenen – alt efter, hvilken målgruppe man søger af ramme. Det er dog vigtigt, at pointere at det ene ikke udelukker det andet, men det er en meget fin balancegang. I specialet vil der kun blive analyseret historieformidling lavet af historikere.

²⁴ DRTV, *1800-tallet på vrangen*

²⁵ DRTV, *Historien om Danmark*

²⁶ Helleberg, 2016 B, *af samme forfatter*

²⁷ Helleberg, 2016 A

²⁸ Helleberg, 2016 B

2.3 Problemformulering

Jeg vil undersøge, hvordan danske historikere arbejder med historiens demokratisering ift. kvinders historie i perioden 2010-2020 og hvilke formidlingskanaler, der anvendes? Hvilket potentiale har kombinationen af historikere og sociale medier, når det kommer til bred formidling?

3. Begrebsafklaring og teori

Afsnittet har til formål at redegøre for de begreber samt udfolde tilhørende teori, der er centrale og vil blive anvendt i specialet.

3.1 Historiens demokratisering – kvinders historie

I dette speciale vil begrebet *historiens demokratisering* blive anvendt med den fortolkning, at historien bliver gjort demokratisk. Som nævnt tidligere, udgør kvinder en lav procentandel af den nedskrevne historie – globalt som dansk, og dermed er der en stor overvægt af mænd. Eftersom kvinder udgør halvdelen af verdensbefolkningen, så kan der argumenteres for, at historien – ift. kønnene – er udemokratisk, fordi kvinderne er blevet gjort til en minoritet i historien. Og netop derfor har historiens demokratisering sin berettigelse.

Samme fortolkning af begrebet er at finde i artiklen *Aboriginal history, minority histories and historical wounds: the postcolonial condition, historical knowledge and the public life of history in Australia*, hvor den australske historiker, Bain Attwood søger at beskrive den diskussion, der har været i Australien om dets fortid som koloni samt inklusionen af Australiens oprindelige folk – aboriginernes historie. Attwood fremsætter, at der i Australien de sidste årtier er blevet arbejdet med at gøre landets historie demokratisk, ved at integrere aboriginernes historie. Attwood bruger kun formuleringen ”democratization of history” én gang²⁹, mens han derimod ofte bruger formuleringen ”was democratized” – altså at historien blev demokratiseret. Dermed angiver han, at det er den eksisterende historie, der bliver demokratiseret gennem omskrivning med nyt materiale – i dette tilfælde om aboriginerne. Han påpeger yderligere, at demokratiseringen handler om diversitet.³⁰ Men selvom der blev arbejdet hårdt på projektet, så lykkedes det ikke at lave længerevarende forandringer i offentlighedens opfattelse af Australiens fortid som koloni.³¹

²⁹ Attwood, 2011, 184

³⁰ Attwood, 2011, 177

³¹ Attwood, 2011, 184

Der er dog også en anden betydning af *historiens demokratisering*. Cheryl Mason Bolick argumenterer for, i *Digital Archives - Democratizing the Doing of History*, at digitaliseringen af arkiver med historisk materiale har betydet, at adgangen til sådanne er blevet mere demokratisk. Det er blevet mere demokratisk, da adgangen ikke længere er forbeholdt de, der enten har midlerne til at besøge historiske steder eller adgang til bibliotekerne, hvor kilderne er,³² men er gjort digitalt tilgængelig for alle. Men artiklen belyser dog også den fortolkning af *historiens demokratisering*, der gør sig gældende i dette speciale – netop at det handler om ”the inclusion of *all* histories [...] the Civil War [...] happend not just to the soldiers and generals but to women and men, blacks and whites, poor and rich, children and adults. We want to capture the experience of as many as possible”.³³ Denne fortolkning af *historiens demokratisering* vil ikke blive anvendt aktivt i specialet.

3.1.1 Erindring

Et begreb, der hænger uløseligt sammen med historiens demokratisering er *erindring*. For når man vil demokratisere historien må man erindre, eftersom historie og erindring er det samme. *The Collective Memory Reader* er en antologi, som udelukkende beskæftiger sig med erindringsteori.

Den franske sociolog Maurice Halbwachs (1877-1945) skriver, at selvom vi ofte tildeler os selv æren for idéer, tanker, følelser og passioner, så er det faktisk oftest tilfældet, at vi er blevet inspireret af en gruppe.³⁴ Dette eksempel sætter rammen for Halbwachs’ teori om forholdet mellem kollektiv og individuel erindring. Han argumenterer for, at:

“While the collective memory endures and draws strength from its base in a coherent body of people, it is individuals as group members who remember. While these remembrances are mutually supportive of each other and common to all, individual members still vary in the intensity with which they experience them (...) it is not surprising that everyone does not draw on the same part of this common instrument” (142)

Det vil sige, at selvom den kollektive erindring er udgjort af individer, så er den individuelle erindring ikke 1:1 med den kollektive, når individet erindrer, fordi individet blot repræsenterer en del af den

³² Mason Bolick, 2006, 122

³³ Mason Bolick, 2006, 123

³⁴ Olick et al, 2011, 139

større helhed. Der vil dog stadig være ligheder og overensstemmelser, som er medvirkende til, at de indgår i den samme kollektive erindring. Halbwachs går videre til at beskrive forskellen mellem kollektiv erindring og historie, da de to er vidt forskellige. For det første er kollektiv erindring forskellig fra historie, fordi erindringen ikke eksisterer udenfor gruppen³⁵, og for det andet, fordi der kun er én historie, mens der kan være flere forskellige kollektive erindringer. Halbwachs forklarer, at der kun er én historie eftersom historikeren skal være upartisk og objektiv, mens den kollektive erindring varetager flere forskellige individers interesser og subjektivitet. Dette forklarer yderligere også, hvorfor ”History can be represented as the universal memory of the human species. But there is no universal memory”.³⁶

I forlængelse af Halbwachs kan man se på den franske historiker Marc Bloch (1886-1944), der argumenterer for, at erindring er en proces, der ikke sker af sig selv, men kræver aktiv erindring, hvor fortiden rekonstrueres. Rekonstruktionen kan dog kun foregå indenfor en ramme, hvor individet erindrer gennem den kollektive erindring. Dette er en vigtig pointe jf. Bloch, fordi ”Individual memory finds a point of reference, without which it would be meaningless, in the collective memory [...] But an individual does not belong to only one group; each one of us is part of a considerable number of groups on which we depend”.³⁷ Bloch forklarer endvidere, at alle sociale klasser bliver bevidste om sig selv gennem delt aktivitet i nutiden om en fælles fortid. Bloch fremsætter, at fortiden og nutiden ikke udelukker hinanden. Tværtimod, så ser vi på fortiden med nutidens briller, og nutiden forstås bedre i lyset af fortiden og derfor er erindring en aktiv proces.³⁸

At vi ser fortiden med nutidens briller er noget som også den franske historiker Pierre Nora berører, da dette har fået en betydning for minoriteter, som ikke tidligere fik fortalt deres historier:

“[...] minorities now being integrated with the mainstream and for whom reaffirming their ‘memory’ - in actual fact, their history, is a way of having their ‘particularism’ recognized by a community that had previously refused them that right [...] It has come to resemble the revenge of the underdog or injured party, the outcast, the history of those denied the right to history”³⁹

³⁵ Olick et al, 2011, 142-144

³⁶ Olick et al, 2011, 145

³⁷ Olick et al, 2011, 151

³⁸ Olick et al, 2011, 152

³⁹ Olick et al, 2011, 439-440

I ovenstående gør Nora det klart, at der ligger en stor anerkendelse for minoriteten i at blive gjort til en del af historien, og dermed være i selskab med dem, der tidligere afviste selv samme minoritets tilstedeværelse. Men historiens demokratisering kan også gøre sig gældende ift. andre end kvinder – eksempelvis sorte, homoseksuelle, socialt udsatte, fattige, psykisk syge etc. Der ligger altså også en stor symbolsk betydning i historiens demokratisering, fordi den er lig med anerkendelse. Denne udvikling kalder Nora for ”the age of commemoration”.⁴⁰ Nora fremhæver også, at en effekt af ”the age of commemoration” er, at historikeren har mistet sit monopol, da det er ”[...] a role he shares with the judge, the witness, the media and the legislator”.⁴¹ Dermed er der også naturligt lagt op til, at historien bliver mere inkluderende, fordi der kommer flere vinkler på historien og dermed erindringen. Selvom historiens demokratisering kan omhandle forskellige minoriteter, så vil dette speciale fokusere på kvinders historie.

3.2 Sociale medier og bred formidling

I specialet vil jeg bl.a. analysere brugen af sociale medier. Sociale medier er et resultat af web 2.0, der brød frem i årene 2000-2005. Dette var en videreudvikling af World Wide Web, som blev offentligt tilgængeligt i 1991⁴² - mere populært kendt som *internettet*. Det, som adskiller World Wide Web og web 2.0 er, at ”Mens den første generation af websites [...] havde opfattet brugerne som passive modtagere af indhold, gav web 2.0 brugerne mulighed for at producere og dele indhold med hinanden”.⁴³ Det er den sociale, interaktive dimension af web 2.0, som har været med til at give det betegnelsen ”[...] ‘det sociale web’; samt en helt ny type medier: ‘sociale medier’”.⁴⁴ I dette speciale vil betegnelsen *sociale medier* blive brugt, når der henvises til denne form for kommunikation. Sociale medier fordrer aktivitet hos både afsender og modtager i sådan en grad, at der er kommet begreber til at beskrive de muligheder og tendenser, der er på sociale medier. *Customer self-service* er med til at beskrive, hvordan brugere af sociale medier selv kan opsøge og finde det, de efterspørger. Brugere kan altså servicere dem selv, og er dermed ikke afhængig af, at de skal have hjælp af andre. En anden dimension af *Customer self-service* er *viral markedsføring*. Brugere kan nemlig videregive anbefalinger fra skærm-til-skærm til hinanden gennem delinger af indhold. På den måde kan brugernes interaktion med hinanden i sig selv være viral markedsføring. Dette kan ydermere også

⁴⁰ Olick et al, 2011, 438

⁴¹ Olick et al, 2011, 441

⁴² Bruhn Jensen, 2016, 283

⁴³ Bruhn Jensen, 2016, 286

⁴⁴ Bruhn Jensen, 2016, 286

bidrage til det, der kaldes *selvforstærkende netværkseffekter*, hvor "[...] netværk og tjenester, der blev mere effektive og måske også bedre, jo flere der brugte dem, og jo oftere de blev brugt".⁴⁵ Den selvforstærkende netværkseffekt med mange brugere kan endvidere føre til det, der kaldes *kollektiv intelligens*, hvor brugerne hver især bidrager med viden til en samlet "global hjerne".⁴⁶ I disse netværk kan der ydermere bruges selvvalgte *tags*, som er "[...] en form for metadata [...] der fortæller noget ekstra om indholdet, og som understøtter efterfølgende søgninger og anvendelser".⁴⁷ Disse tags er ikke udelukkende tilknyttet det specifikke netværk, da flere netværk kan bruge samme tags, og dermed kan der opstå et større, samlet netværk bestående af flere mindre netværk. Sociale medier har tilmed potentialet til bred formidling, fordi næsten alle i dag har en mobil, hvor de har adgang til sociale medier. Ydermere er sociale medier ikke afgrænset til en bestemt lokation som eksempelvis biblioteket eller hjemmet, men altid tilgængelig på mobilen uanset om man sidder i bussen, i skolen, på arbejdet etc.

De sociale medier er relevante at analysere, fordi flere af de udvalgte historikere anvender de sociale medier til at formidle deres arbejde med.

4. Forskning

Forestående forskningsoversigt/-diskussion har til formål at give et overblik over den kvindehistoriske forsknings metode og teorier. I forskningsdiskussion vil jeg være kritisk overfor selvsamme metoder og teori, både med udgangspunkt i egne overvejelser samt de af Hanne Rimmen Nielsen i *Køn, kultur, repræsentation. Nyere tendenser i international kvindehistorisk forskning*.⁴⁸

4.1 Forskningsoversigt

I det amerikanske tidsskrift, *History of Women in the United States* er der en lang række artikler omhandlende netop kvinders historie i USA. Selvom det er udenlandsk materiale og pointer, så vil jeg anvende de artikler, der er relevante for specialet på det danske materiale. I forordet stiller den amerikanske historiker, Nancy F. Cott, skarpt på det, der bør være essensen af forskningen af kvinders historie: "Without examination of the power relations and inclusive aspects of interrelations between the sexes, women's situation cannot be understood".⁴⁹ Man kan altså ikke fuldt ud undersøge kvinders

⁴⁵ Bruhn Jensen, 2016, 287

⁴⁶ Bruhn Jensen, 2016, 287

⁴⁷ Bruhn Jensen, 2016, 287

⁴⁸ Rimmen Nielsen, 1992

⁴⁹ Scott et al, 1992, *Introduction*, xi

situation og historie uden at inddrage det modsatte køn. For hvis man ikke inddrager mændene, så vil forskellene mellem kønnene ikke stå tydeligt frem. Forskellene er der, og det vil være både ignorant og naivt, at tro man kan analysere kvinders historie uden mænd, fordi det kun er én del af ligningen. Den første artikel jeg vil fremhæve, er af den amerikanske historiker Elizabeth Fox-Genovese og hedder *Placing Women's History in History*.⁵⁰ Fox-Genovese skriver, at selvom der har været arbejdet med kvinders historie, så er der fortsat meget, som forbliver uopdaget og mandlig dominans i historien. Ift. at belyse kvinders historie skriver Fox-Genovese, at USA er mere succesfuld end Europa ift. at skabe en kronologisk, sammenhængende belysning. Hun mener, at europæiske kvinders historie stadig er ustruktureret og usammenhængende, selvom forskningens kvalitet er høj. Derfor er Fox-Genovese's konklusion, at vi i Europa "[...] lack coherent national histories of European women".⁵¹ En af forklaringerne på manglen af kvinder i historien, jf. Fox-Genovese, er, at kvinders livscyklus har udelukket dem fra det offentlige liv og har holdt dem hjemme. Ekskluderingen har været grundet manglen på prævention og patriarkalske kønsroller, og løsningen kunne derfor være, at revurdere de præmisser, hvorpå vi fortolker historien. Det er dog vigtigt, at det er en proces, som inddrager både mænd og kvinder. Dette stemmer overens med Cott's førnævnte konstatering i introduktionen. En revurdering vil dog være en stor udfordring ift. den måde vi forstår vores historie på, da den ændrer vores opfattelse af familierelationer, relationer mellem kønnene samt sociale, økonomiske og politiske relationer,⁵² og dermed udfordrer "[...] the authoritative male subject – the single, triumphant",⁵³ som har skrevet historien – indtil videre.

Den anden artikel jeg vil fremhæve er *Women in History: The Modern Period*⁵⁴ af den amerikanske historiker, Joan W. Scott. Hun er enig med Fox-Genovese, når det kommer til at fremhæve USA som værende længere fremme end Europa ift. kvinders historie.⁵⁵ Scott præsenterer tre positioner, hvorigennem kvinders historie kan blive eller bliver belyst: 1) *Her-story*, 2) social historie og 3) køn som metode. I den første, *Her-story* er der fokus på kvinden som selvstændigt, agerende individ i historien, og hendes historie står enten parallel til eller helt udenfor historien. I *Her-story* forsøges det at fortolke kvinders ageren gennem begreber, der er genkendelige for historikere, som arbejder med social- og politisk historie. Et eksempel er et studie om kvinder fra den

⁵⁰ Scott et al, 1992, 344-367

⁵¹ Scott et al, 1992, 347

⁵² Scott et al, 1992, 355

⁵³ Scott et al, 1992, 367

⁵⁴ Scott et al, 1992, 388-404

⁵⁵ Scott et al, 1992, 394

engelske arbejderklasses deltagelse i suffragettebevægelsen.⁵⁶ Men almindelige kvinders liv og hverdag er også genstand for undersøgelse. Den anden position, social historie, er blevet anvendt, fordi den for det første bruger metoder fra sociologi, demografi og etnologi, som bidrager til belysningen af hverdagslivet. For det andet, fordi den begrebsliggør familierelationer, seksualitet og fertilitet, og for det tredje, fordi socialhistorien udfordrer den politiske historie, hvilket leder Scott til den fjerde og sidste grund, som er, at socialhistorien fortæller historie på individniveau.⁵⁷

Her-story og social historie har dog begge deres ulemper, da "[...] "her-story" tends too separatist a position, much of the social history of women has been too integrationist".⁵⁸ Begge positioner er, jf. Scott, for ekstreme. Derfor lægger Scott op til en tredje position: køn som metode. Dette fokus på vigtigheden af køn som metode er ydermere også i overensstemmelse med Cotts pointe i hendes introduktion til artiklerne.⁵⁹ Og målet med køn som metode gør Scott også klart:

"Our goal is to discover the range in sex roles and in sexual symbolism in different societies and periods, to find out what meaning they had and how they functioned to maintain the social order or to promote its change [...] Is consist of examining women and men in relation to one another, of asking what the definitions or laws that apply to one imply about the other, what the comparative location and activities of men and women reveal about each, and what representations of sexual difference suggest about the structure of social, economic and political authority"⁶⁰

Ved at bruge køn som metode, argumenterer Scott for, at man både vil finde kvinderne og påbegynde omskrivningen af historien.⁶¹

Den amerikanske historiker Joan Kelly-Gadol skriver i *The Social Relation of the Sexes: Methodological Implications of Women's History* om, hvordan kvinders historie kan få en plads i historien. Hun starter med at opstille 2 mål med kvinders historie: "[...] to restore women to history and to restore our history to women".⁶² For at opnå ligestilling i historieskrivningen må historien

⁵⁶ Scott et al, 1992, 395

⁵⁷ Scott et al, 1992, 396-397

⁵⁸ Scott et al, 1992, 399

⁵⁹ Scott et al, 1992, *Introduction*, s. xi

⁶⁰ Scott et al, 1992, 399-400

⁶¹ Scott et al, 1992, 403-404

⁶² Kelly-Gadol, 1976, 809

undergå en revurdering, for uanset, hvordan de førhen er blevet vurderet, så er de blevet vurderet ud fra mænds syn på samfundet. Dette kan ses i forskellen på liberal og feministisk historiografi. I liberal historiografi menes det, at kvinder nød ligeså meget af tidens fremskridt som mændene, mens feministisk historiografi gør op med forestillingen om, at mænd og kvinders forudsætninger og historie er ens. Kelly-Gadol lægger sig op ad den feministiske historiografi, da hun mener det mest lovende omkring en revurdering af historien er, at den relaterer kvinders historie til mænds historie.⁶³ Kelly-Gadol stiller også spørgsmålstejn ved, hvorfor en majoritet som kvinder har været en minoritet, når det kom til samfundets magtstrukturer. Svaret på dette er, jf. Kelly-Gadol, at den patriarkalske samfundsorden er en menneskeskabt social konstruktion, fremfor biologisk givet.⁶⁴ Dette giver anledning til teorien om social forandring, hvor den patriarkalske samfundsorden er menneskeskabt, og derfor må dens modsætning også være det. Her fremsætter Kelly-Gadol, at hvis relationen mellem kønnene samt det sociale forhold mellem klasserne er nødvendige for at forstå den menneskelige historie, så er det endvidere vigtigt at analysere forbindelser mellem ændringer i køns- og klasserelationer:

”[...] consider how general changes in production affect and shape production in the family and, thereby, the respective roles of men and women. And it has to consider, as well, the flow in the other direction: the impact of family life and the relation of the sexes upon psychic and social formations”⁶⁵

At ændringer i produktionen kan gå ind og ændre familielivet samt kønsrollerne er interessant, fordi Kelly-Gadol fremsætter, at familien og hjemmet er kvindens domæne. Et privat domæne, der er underlagt et offentligt domæne, som til gengæld er mænds domæne. Der er et uligevægtigt forhold mellem de to køn, fordi det enes domæne er underlagt det andets. Dette leder hende til at konkludere, at uligheder mellem kønnene, stammer fra kontrol af ejendom. Derfor mener Kelly-Gadol, at man skal se på *ejendomsrelationer* som determinant for den kønslige opdeling af arbejdet og kønsbestemte orden.⁶⁶ Dette vil give en tilgang, hvor det er vigtigt, at kvinder fra alle klasser har ”[...] equal relations to work or property with men of their class”.⁶⁷

⁶³ Kelly-Gadol, 1976, 812

⁶⁴ Kelly-Gadol, 1976, 814

⁶⁵ Kelly-Gadol, 1976, 817

⁶⁶ Kelly-Gadol, 1976, 819

⁶⁷ Kelly-Gadol, 1976, 820

4.2 Forskningsdiskussion

I *Køn, kultur, repræsentation. Nyere tendenser i international kvindeforskning* har Hanne Rimmen Nielsen skrevet en oversigt over den forskning, som har været med til at definere kvindehistorie som et selvstændigt felt ift. teori og metode. Ligesom jeg kom frem til i researchen til forskningsoversigten, så har Rimmen Nielsen også fundet de amerikanske historikere til at være mere dominerende på feltet, og derfor tager hendes forskningsoversigt hovedsagligt udgangspunkt i amerikansk forskning i kvindehistorie, da ”Det er amerikanske kvindehistorikere, der fremfor nogen har >>opfundet<< arbejdet med og videreudviklet kvindekulturbegrebet”.⁶⁸

Fox-Genovese argumenterede for, at kvinders historie i Europa er ustruktureret og usammenhængende, men at forskningen er af høj kvalitet. Som det vil fremgå i kontekst-afsnittet, er det den samme opfattelse jeg har af dansk forskning af kvinders historie. Der er gode, velfunderede bøger, men de står isoleret hver for sig. Fox-Genoveses andet argument om, at kvinders livscyklus har været forbeholdt privatsfæren i hjemmet grundet manglende prævention og patriarkalske kønsroller, er jeg på den ene side enig i. Men på den anden side er jeg uenig, fordi mange kvinder arbejdede udenfor hjemmet før ægteskabets indgåelse, og nogle arbejdede også efter. Og det vil derfor være misvisende at udelukke den del af deres liv, hvor de ikke nødvendigvis var bundet af manglende prævention og patriarkalske kønsroller. Der har selvfølgelig været undtagelser – både ift. overklassens kvinder, der ikke har arbejdet uden for hjemmet, og kvinder, der blev gravide udenfor ægteskabet og som resultat deraf blev gift, men man kan ikke ignorere, at der har været en del af kvindernes liv, hvor de endnu ikke var gifte eller at de fortsatte med at arbejde efter de blev gifte.

Ligesom Fox-Genovese, fremsætter Scott også, at USA er længere fremme end Europa, og den tese kan jeg umiddelbart støtte op om. Men når det kommer til de tre positioner hun fremhæver: 1) *Her-story*, 2) social historie og 3) køn som metode, så stiller jeg mig mere kritisk. Selvom Scott også kritiserer de to første positioner, vil jeg også give mit kritiske blik med. Som hun selv påpeger, så kan her-story være en ekstrem tilgang, fordi den skaber en parallelhistorie. Men jeg ser også en faldgrube i, at kvinderne – på sin vis – kun er relevante pga. deres køn, og ikke deres bedrifter. Hvis man ser på det modsatte køn, så er mændene i historiebøgerne der pga. deres bedrifter og ikke deres køn. Men på den anden side, så var der i samtiden en samfundsgiven fremhævelse af mændene, og ikke kvinderne, som kan være med til at legitimere nutidens fremhævelsen af kvinderne på baggrund af deres køn. Nærmest som en form for kompromis, hvor man søger at indhente eller

⁶⁸ Rimmen Nielsen, 1992, 10

kompensere fortidens mangler. Den anden position, social historie, kritiserer Scott for at være for integrerende. Jeg kan godt følge hendes ræsonnement, men jeg tror det helt grundlæggende handler om, hvad intentionen med forskningen af kvinders historie er. Er intentionen at kvinder skal repræsentere en ligeværdig del af historien, eller skal de fremstå som en særskilt, undertrykt gruppe i samfundet, som nu skal have retfærdighed? Hvis det er den første, så er social historie den rette tilgang, men hvis intentionen er den sidste, så vil den være for integrerende, fordi kvinderne ikke fremhæves særskilt. Den tredje position, køn som metode, er den Scott advokerer. Jeg synes dog, at metoden har sine fordele og ulemper. På den ene side skaber den en teoretisk ramme, hvor kvinders historie analyseres i relation til mændenes og derved vil uligheder stå tydeligt frem. Derfor kan metoden ses som et nødvendigt onde. Men på den anden side, så risikerer køn som metode at skabe én kasse - kvinder, og dermed gøre kvindekønnet til én bestemt størrelse, men køn er jo en gruppe, som består af individer, der tilhører forskellige sociale og politiske klasser. Dermed bliver der, som Rikken Nielsen også påpeger, "[...] ikke plads til forskelle mellem kvinder".⁶⁹ Og hvad er formålet så? Hvis kvinder i historien kun tilgodeses som gruppe og ikke individer, så vil meget gå tabt, fordi det er vigtigt også at se på kvinders selvforståelse⁷⁰ samt indbyrdes relationer,⁷¹ hvilket ikke er muligt, hvis de ses som en gruppe. Yderligere kan metoden også bidrage til problemstillingen om, at når man vil opsøge kvindernes historie, så skal man gøre det aktivt, fordi køn som metode kan placere kvinderne i en parallel historie, ligesom her-story, og så rammer man vel ved siden af målet? Udover dette, så kritiserer Rikken Nielsen metoden for at være mangelfuld ift., hvordan Scott ynder at bringe teori til praksis i form af "[...] velskrevne historiske fremstillinger".⁷²

At Kelly-Gadol fremsætter, at det patriarkalske samfund er en menneskeskabt social konstruktion, bidrager med et nyt niveau, fordi det kan bringe nye perspektiver frem i lyset, som fortiden ikke gjorde. F.eks. hvordan ændringer i produktion og samfundsforhold gav anledning til ændringer i privatsfæren og kønsroller, og dermed kvindernes liv. Men specielt Kelly-Gadols pointe om ejendomsrelationer er noget, som kan bidrage til forskningen, fordi det stiller skarpt på magtforholdet mellem kønnene. Det er dog vigtigt, at de personlige relationer ikke glemmes, fordi samfundsstrukturen ikke nødvendigvis afspejles 1:1 i privatsfæren. Der skal efterlades rum til individniveauet, fordi ejendomsrelationen hurtigt refererer til et mere generelt samfundsniveau.

⁶⁹ Rikken Nielsen, 1992, 15

⁷⁰ Rikken Nielsen, 1992, 19

⁷¹ Rikken Nielsen, 1992, 16

⁷² Rikken Nielsen, 1992, 14

Afsluttende kan man konkludere, at selvom alle teorier og metoder indenfor kvindehistoriens forskning har sine fordele og ulemper samt faldgruber, så er de uden tvivl et skridt i den rigtige retning, hvor kvinders historie får en plads i historien. Dette er heller ikke Rimmen Nielsen i tvivl om:

”I USA har den kvinde- og kønshistoriske forskning nået et teoretisk niveau og en institutionel magtposition, som er unik [...] Men kvinde- og kønshistorien vil utvivlsomt fremover blive præget af større pluralisme og heterogenitet, som udtryk for forskningens specialisering og sofistikering og også som følge af fremvækst af nationale kvinde- og kønshistoriske miljøer uden for USA og Vesteuropa”⁷³

4.3 Sociale medier og historiens demokratisering

Som ovenstående forskningsoversigt vidner om, så findes forskningen om kvinders historie på universiteterne og i faglitteraturen, og ikke på de sociale medier. Selvom de tekster, der ligger til grundlag for forskningsoversigten er skrevet før sociale mediers fremkomst, så eksisterer den samme tendens stadigvæk. Man kan undre sig over hvorfor, da sociale medier tilbyder en bred formidling, men svaret er overraskende simpelt – sociale medier har et legitimeringsproblem. Det har de, fordi de ikke har BFI⁷⁴-point⁷⁵, og derfor ikke klassificeres som videnskab. Videnskab skal være fagfællebedømt og indeholde litterære henvisninger, hvilket udløser BFI-point, som er en finansieringsmodel og derfor et økonomisk incitament for forskning på universiteterne. Sociale medier er derimod allemandseje, hvor alle – uanset faglige forudsætninger – kan formidle både fagligt og ikke-fagligt indhold, og derfor er der ingen kvalitetsstempling af det formidlede. Selvom fagfolk sagtens kan formidle via de sociale medier, så bunder et evt. kvalitetsstempel i deres personlige status som fagperson, og ikke automatisk gennem det sociale medie de formidler igennem. Manglen på BFI-point og legitimeringsproblemet kan være med til at forklare, hvorfor forskningen om kvinders historie – og forskning generelt – ikke er på sociale medier.

⁷³ Rimmen Nielsen, 1992, 27-29

⁷⁴ Fork. ”Den Bibliometriske Forskningsindikator”

⁷⁵ bfi.fi.dk

5. Metode

Metoden har til formål at introducere læseren for den metode, der er anvendt i udarbejdelsen af specialet.

5.1 Lasswells kommunikationsmodel

Jeg har valgt at bruge Lasswells kommunikationsmodel som metode i specialet, fordi den lineært analyserer alle leddene i en given kommunikationssituation, hvilket betyder, at modellen er en "[...] heldækkende og altomfattende kommunikationsmodel".⁷⁶ Eftersom jeg i specialet undersøger forskellige formidlingskanaler er det vigtigt, at modellen favner bredt. I *Det kommunikerende menneske*⁷⁷ skriver Bangsholm om de mange aspekter kommunikation mellem mennesker indeholder. Jf. Bangsholm har menneskets kommunikation gennemgået fem revolutioner: 1) talesprogets opståen, 2) skriftsprog, 3) bogtrykket, 4) energibaseret kommunikation og 5) digital kommunikation.⁷⁸ Bangsholm kalder den femte revolution, digital kommunikation, for den digitale schweizerkniv, fordi den indeholder alle de tidligere revolutioners egenskaber. Den rummer talesproget, skriftsproget, bogtrykket og den energibaserede kommunikation såsom radio, telefon samt tv, og netop derfor har den et stort potentiale, da f.eks. mobilen har flere anvendelsesmuligheder. Tidligere havde de forskellige former for kommunikation være forbeholdt det enkelte medie., men med den femte revolution, samledes de i ét medie, da man kan se tv, høre radio og læse e-bøger på mobiltelefonen. Det har dog haft den konsekvens, at det er langt sværere at bryde igennem med budskaber, fordi mængden af information er steget meget, og derfor skal man skille sig mere og mere ud – der skal kæmpes om forbrugernes opmærksomhed. Den digitale kommunikation er derfor mere kompleks end tidligere former for kommunikation. Sociale medier er en del af den femte revolution, digital kommunikation, og vil være genstand for analyse i specialet.

Bangsholm præsenterer Lasswells kommunikationsmodel fra 1948, og den lyder således: **Hvem siger hvad via hvilken kanal til hvem med hvilken effekt?** Det er en model med fem analysepunkter, men der kom senere en tilføjelse, hvor sidste punkt, hvilken effekt, førte tilbage til første punkt, hvem. Dette er illustreret i bilag 11.3. Denne tilføjelse blev kaldt *feedback*. Feedback-punktet har det formål, at evaluere en specifik kommunikationssituation gennem effekten af det

⁷⁶ Helder et al. 2009, 32

⁷⁷ Bangsholm, 2009

⁷⁸ Bangsholm 2009, 8-11

kommunikerede. Bangsholm går dog ikke i dybden med Lasswells kommunikationsmodel. Derfor bruger jeg *Kommunikationsteori – en grundbog*⁷⁹ til nærmere uddybning.

Der er seks analysepunkter i Lasswells kommunikationsmodel, hvis man tæller feedback med. Det første punkt i modellen er *hvem*, altså afsenderen. Det er vigtigt at analysere afsenderforholdet, fordi afsenderen har kontrol og dermed magt over det kommunikerede, og det er derfor vigtigt at kunne afkode afsenders intention. En analyse af afsenderen kan være med til at afsløre, hvad dennes dagsorden eller intention med kommunikerede er, samt hvilke interesser der er fra dennes side. Afsenderforholdet er der redegjort for i præsentationen af kildemateriale/-typer – altså separat fra analysen. Det andet punkt, *hvad*, omhandler indholdet af det kommunikerede. Her laves der en analyse, som klarlægger, hvad der indholdsmæssigt er på spil – f.eks. ift. emne og budskab. I dette punkt har jeg brugt begrebsafklaringen og teorien samt forskningsoversigten til at identificere, hvordan de danske historikere har valgt at formidle kvinders historie. I det tredje punkt, *hvilken kanal*, skal mediet der kommunikeres igennem, analyseres. Her kan mediets muligheder og begrænsninger bl.a. analyseres. I dette punkt ser jeg på, hvordan de danske historikere får deres forskning ud til modtagerne – altså hvordan skaber de larm om deres arbejde. Fjerde punkt, *hvem*, adresserer modtagerforholdet. Med udgangspunkt i den viden jeg har fra analysearbejdet med de første tre punkter har jeg forsøgt at indkredse målgruppen. Appellerer det enkelte medie mere til en målgruppe end andre, og gør det samme sig gældende angående budskabet. Det femte punkt, *effekt*, kan i princippet også kaldes resultatet, fordi der i dette punkt skal analyseres om effekten af det kommunikerede også er det, der var hensigten og intentionen fra afsenderens side. Dette leder derfor via sjette punkt, *feedback*, tilbage til afsenderen, fordi der gennem feedback på baggrund af effekten kan laves en opsamling af den samlede indsats omkring den specifikke kommunikationssituation. På den måde får Lasswells kommunikationsmodel, der oprindeligt var en lineær model nu en cirkulær evalueringsproces grundet feedback, som peger tilbage på analysens startpunkt, afsenderen. I specialet er jeg interesseret i punkterne *effekt* og *feedback*, fordi de er en direkte indikator for, hvilken form for kommunikation, der virker – ift. bred formidling – og hvilken, der ikke virker. Effekt og feedback er i analysen forenet til ét punkt, da de kredser om det samme, så for at undgå for mange gentagelser, har jeg valgt at samle de to. Punkterne *hvad*, *hvilken kanal*, *hvem*, *effekt* og *feedback* bliver behandlet i analyseafsnittet, hvor de skaber en analyseramme i hvert afsnit til den enkelte formidler. Gennem specialets opbygning varetager præsentationen af kildemateriale/-typer og første

⁷⁹ Helder et al, 2009

analysedel første del af problemformuleringen, mens anden del af problemformuleringen bliver behandlet i anden analysedel.

6. Præsentation af kildemateriale/-typer

Disse afsnit har til formål at redegøre for kildematerialet/-typer, som vil blive analyseret i specialet. Afsnittene er kortfattede, da det vil blive yderligere udfoldet nede i analysen. Forestående præsentationen af kildematerialet introducerer læseren for formidlerne, og varetager derfor 1. led i Lasswells kommunikationsmodel - afsenderforholdet.

6.1 Kildemateriale

6.1.1 Pia Fris Laneth

Pia Fris Laneth er en dansk forfatter, journalist og fortæller, som har en lang række udgivelser bag sig – både i form af bøger, tv og radio. Laneth er oprindeligt uddannet cand. adm. pol. fra Københavns Universitet, men hun har i sin karriere hovedsagligt beskæftiget sig med historieformidling. Laneth udgav i 2009 sin første bog, *Lilys Danmarkshistorie*, som hun tilmed vandt LO's kulturpris samt KRAKA-prisen for. Eftersom der er en tidsmæssig afgrænsning med årene 2010-2020 vil jeg analysere nogle af Laneths udgivelser i denne periode. Det er mere specifikt de to bøger *1915 – da kvinder og tyende blev borgere* (2015) og *Moderskab og mødrehjælp* (2014) jeg vil kigge på.⁸⁰

I de to bøger, *1915 – da kvinder og tyende blev borgere* og *Moderskab og mødrehjælp*, skriver Laneth om to forskellige og meget vigtige begivenheder i kvinders liv. Den ene begivenhed er da kvinder fik stemmeret i 1915, og derfor er den tidsfæstet, hvor den anden, moderskab, er en begivenhed som mange kvinder oplever, men på forskellige tidspunkter af livet. Laneth beskriver moderskab gennem mødrehjælpens historie, fordi den på mange måde afspejler moderskabets betingelser og den udvikling disse har gennemgået. Begge bøger er med til at placere Laneths arbejde som en del af historiens demokratisering, fordi de bidrager til en anerkendelse af den kamp kvinder har kæmpet gennem tiden – uden at blive skrevet ind i historiebøgerne på deres egne vilkår.

Udover at formidle gennem sine bøger, har Laneth hhv. en hjemmeside⁸¹ og en Facebook side.⁸²

⁸⁰ Piafrislaneth.dk

⁸¹ Piafrislaneth.dk

⁸² ”Pia Fris Laneth – Levende fortællinger”

6.1.2 Dorte Chakravarty

Dorte Chakravarty er en dansk historiker og journalist, der er uddannet cand.mag. i historie og dansk og har gennem en lang årrække arbejdet med historieformidling. Chakravarty har udgivet flere bøger, men grundet den tidsmæssige afgrænsning i specialet vil jeg blot analysere *Tjenestepigerne* (2015) og *Jo – Carlsbergfruen, der gik sine egne veje* (2016). Jeg har bestilt *Husmor i en rationeringstid – køkkenliv under besættelsestiden* (2018) og *Nielsine Nielsen* (2019), men grundet covid-19 har jeg ikke modtaget dem. Udover arbejdet med bøger, radio og tv, så arbejder Chakravarty deltid som arkivar på Københavns Stadsarkiv.⁸³ Chakravarty benytter sig af en lang række sociale medier, men jeg vil blot kigge på hendes hjemmeside samt Facebook side. Dette har jeg valgt, fordi disse er mest fremtrædende og da jeg interviewede hende om hendes brug af sociale medier gav hun udtryk for, at hun ikke gav disse meget opmærksomhed, når det kom til hendes arbejde. Bl.a. derfor vil interviewet med Chakravarty også være en kilde.

Jo – Carlsbergfruen, der gik sine egne veje handler om fiskerdatteren, Jo, der bliver gift ind i Jacobsen-familien, der står bag Carlsberg. Hun får i løbet af ægteskabet 2 børn, men bliver skilt. Efterfølgende flytter Jo til Rydhave slot som hun renoverer med eksmandens penge. Jo har et besværet forhold til sine børn, selvom hun selv mener hun har givet dem, hvad de kunne ønske sig. Jo bliver en del af en social kreds, der tæller op til flere af Limfjordsforfatterne, heriblandt Jeppe Aakjær, da hun har aspirationer om at blive forfatter. Hendes forfatterskab får dog en lidt sløv opstart, men især hendes bog om det københavnske borgerskab sætter skub i tingene. Hun begynder også at interessere sig for køn, seksualitet og kvinders rettigheder, og i den forbindelse bliver hun uvenner med sin ellers tidligere gode veninde, Thit Jensen. Hun ender med at skrive og rejse rundt og holde foredrag, især efter eksmandens død, hvor hun bliver økonomisk selvstændig. *Tjenestepigerne – 100 års historie om stemmeret og ligestilling* skrev Chakravarty ifm. med 100-års jubilæet for grundlovsændringen af 1915, der betød at bl.a. kvinder og tyende fik stemmeret. Det er en fortælling om de vilkår tjenestepigerne arbejdede under, men også om den kamp, der blev kæmpet ift. stemmeret og accept af faget som tjenestepige - eller husassistent som de selv ville kaldes.

Udover bøger, så formidler Chakravarty historie gennem sin podcast⁸⁴, hjemmeside⁸⁵ og Facebook.⁸⁶

⁸³ DorteChakravarty.dk, *Om Dorte Chakravarty*

⁸⁴ Dorte Chakravarty Podcast (SoundCloud)

⁸⁵ DorteChakravarty.dk

⁸⁶ "Dorte Chakravarty Podcast" (Facebook)

6.1.3 Birgitte Possing

Birgitte Possing er en dansk historiker, der er uddannet historiker og antropolog fra Aarhus Universitet. Possing har et langt og imponerende CV, hvor hun har arbejdet som forsker, leder, forfatter og foredragsholder, og hun har mange udgivelser bag sig – bl.a. biografien om Natalie Zahle, som er med i kontekst-afsnittet. Med hendes uddannelsesmæssige baggrund in mente skriver Possing på sin hjemmeside, at hun arbejder "[...] som kulturhistoriker med tværfagligt perspektiv fra antropologi og litteratur".⁸⁷

Denne arbejdsmæssige tilgang ses tydeligt i *Argumenter imod kvinder* (2018), hvor Possing fremhæver forskellige citater fra 1850 og helt op til 2018, som på den ene eller anden måde er argumenter imod kvinder – privat såvel arbejdsmæssigt. Possing beviser i bogen, hvordan de forskellige argumenter er en del af en holdningskultur, der er på trods af samfundets øvrige udvikling er kontinuerlig – selv i 2018. Der hersker stadig en forståelse af, at kvinder fra naturens side er omsorgsfulde og mere styrede af følelser, mens mænd er mere hårde og kan distancere fra følelser og derfor falder nogle ting mere naturligt for mænd end kvinder.

Possing har på sin hjemmeside ikke henvist til profiler på sociale medier, så selvom hun har en Facebook profil, vil denne ikke blive analyseret, da den umiddelbart fremstår som en privatprofil, og der henvises ikke til den på hjemmesiden.

6.1.4 Gry Jexen

Gry Jexen er uddannet historiker, og hun har arbejdet som tilrettelægger hos DR, underviser og medudvikler på Arbejdermuseet, skribent for Politiken Historie, konsulent hos Nordisk Film og foredragsholder.⁸⁸ Jexen står bag Instagram profilen *Kvinde, kend din historie*⁸⁹ som hun startede den 16. november 2018 og i 2019 udkom hun med podcasten af samme navn⁹⁰. Udover Instagram og podcasten kan man følge Jexens arbejde på hendes hjemmeside.⁹¹ I dette speciale vil kilderne ifm. analyseafsnittet om Jexens arbejde med *Kvinde, kend din historie* være hovedsagligt Instagram profilen og et interview med Jexen, men også podcasten og hjemmesiden. Dermed vil både Jexens arbejde og Jexen selv være kilder.

⁸⁷ Possing.dk

⁸⁸ Gryjexen.com

⁸⁹ *Kvinde, kend din historie*

⁹⁰ *Kvinde, kend din historie* podcast

⁹¹ Gryjexen.com

På *Kvinde, kend din historie* lægger Jexen korte kvindeportrætter op sammen med et eller flere billeder. I de korte portrætter lægges der vægt på kvinders formåen uden for hjemmet, men yderligere om Jexens metode til at formidle kvindernes historier vil blive uddybet i analysen. I podcasten går hun mere til bunds i nogle af disse kvinders historier sammen med andre historikere, der har arbejdet med de forskellige kvinders historier.

6.1.5 Kvindemuseet i Aarhus

Kvindemuseet i Danmark ligger i Aarhus, og blev stiftet i 1982 som en museumsforening og i 1991 blev museet statsanerkendt "[...] som et landsdækkende specialmuseum med ansvar for kvinders kulturhistorie i nyere tid".⁹² Men i 2016 ændredes museets mission, så det skulle formidle kønnenes kulturhistorie, og ikke blot kvinders. Dette vil blive yderligere uddybet i analysen. Museet har en stor tilstedeværelse på sociale medier, og derfor kan man også drage nytte af museet, selvom man ikke fysisk befinder sig på museet. Jeg har valgt at analysere Kvindemuseet, der er en institution og ikke en enkeltperson, da det beskæftiger sig med det, der er essensen i dette speciale, nemlig kvinders historie. Derfor er det interessant at undersøge, hvordan museet som institution bruger de sociale medier til forskel fra de andre formidlere i specialet, der er privatpersoner. Da Kvindemuseet er statsanerkendt adskiller det sig også fra de øvrige formidlere. Som nævnt tidligere har museet en stor tilstedeværelse på de sociale medier, og derfor er kilderne i arbejdet med Kvindemuseet deres hjemmeside⁹³ samt profilerne på Facebook⁹⁴, Twitter⁹⁵, Instagram⁹⁶ og YouTube⁹⁷. Jeg skrev til museet ang. et interview, men fik intet svar, og jeg har ikke haft mulighed for at besøge museet grundet Covid-19.

6.2 Kildetyper

Præsentationen af kildetyper har til formål at forklare de forskellige genrer for sociale medier, der er relevante for specialet eftersom sociale medier er en direkte del af problemformuleringen. Selvom sociale medier ofte bliver omtalt som én størrelse, da de har meget til fælles, så tilbyder de forskellige platforme også noget forskelligt.

⁹² Kvindemuseet.dk, *Om kvindemuseet*

⁹³ Kvindemuseet.dk

⁹⁴ Kvindemuseet på Facebook

⁹⁵ Kvindemuseet på Twitter

⁹⁶ Kvindemuseet på Instagram

⁹⁷ Kvindemuseet på YouTube

6.2.1 Hjemmeside

Hjemmesider var en del af den første bølge af World Wide Web, hvor afsenderen kunne lægge indhold op på en side, der kunne tilgås online af forbrugeren. Der skelnes mellem ti forskellige former for hjemmesider – alt efter hvad de udbyder: 1) søgemaskiner (Google, yahoo), 2) portaler (Ofir, msn), 3) nyhedssites (tv2, dr), 4) oplysningssites (krak, rejseplanen), 5) kommunikationssites (hotmail, dating), 6) offentlige sites (SKAT, skoler), 7) kommercielle sites fra private virksomheder (Egmont, Carlsberg), 8) Organisationssites (foreninger), 9) underholdningssites (film, musik) og 10) personlige hjemmesider (kendte, såvel ikke kendte personer). I takt med web 2.0 fik disse en ny dimension, hvor kommunikationen mellem afsender og modtager gik begge veje, hvor det før, oftest, var præget af envejskommunikation.⁹⁸

6.2.2 Facebook

Facebook blev oprettet i 2004 af Mark Zuckerberg, der på det tidspunkt studerede på Harvard. På verdensplan er der en mia. brugere, og 78% af virksomheder, der er på sociale medier, er på Facebook. Facebook startede ud som en kommunikationsplatform for universitetsstuderende, men med dens udbredelse har gennemsnitsalderen været stigende. Faktisk i sådan en grad, at i Danmark har Ældre Sagen oplevet en stor popularitet, hvor de har meget aktive brugere. På Facebook kan man have to forskellige slags sider: en personlig eller en virksomhedsside. Og der er yderligere seks forskellige slags virksomhedssider: 1) forretning eller sted i lokalområdet, 2) virksomhed, organisation eller institution, 3) brand eller produkt, 4) kunstner, band eller offentlig person, 5) underholdning og 6) sag eller fællesskab.⁹⁹ Facebook er især populært for virksomheder, fordi den tilbyder en række funktioner, der er ideelle til markedsføring. Virksomhedernes Facebook side kan fungere som gratis annoncering, til forskel fra annoncer i aviser, og de kan lave opslag med billeder, videoer, links samt lave begivenheder, og indenfor de senere år er funktionen *livestream* kommet til, hvor afsenderen kan sende livevideo ud til brugerne.¹⁰⁰ Facebook er altså en attraktiv platform for kommunikation – både i personlig og virksomheds øjemed.

⁹⁸ Bruhn Jensen, 2016, 285-286

⁹⁹ Vestergaard, 2015, 62

¹⁰⁰ Vestergaard, 2015, 55-82

6.2.3 Instagram

Instagram blev udviklet i 2010, og solgt i 2012, fordi de "(...) to sociale platforme supplerer hinanden godt, hvor Facebook mest handler om at fortælle i ord, har Instagram næsten kun fokus på at vise billeder".¹⁰¹ Instagram er et online billeddelings- og socialt netværk. Til at begynde med var det hovedsagligt private, der benyttede sig af mediet, men flere virksomheder har fået øje på Instagram, fordi det tilbyder en form for formidling, der er mere visuel. Vestergaard fremhæver rejsebureauet Star Tour, som har fået stor succes med en god kommunikation mellem ansatte og kunder.¹⁰²

6.2.4 Twitter

Twitter blev grundlagt i 2006 og er en form for mikro-blogging qua begrænsningen af 140 tegn pr. opslag. Ligesom på Facebook, kan man på Twitter skrive, læse og dele tweets (opslag). Mediet bruges oftest af meningsdannere, journalister, kreative mennesker, kommunikationsbranchen, sportsudøvere samt virksomheder. I 2014 var top tre af danske virksomheder på Twitter følgende: 1) Lego, 2) Maersk Line og 3) Gyldendal.¹⁰³ Vestergaard ligger dog vægt på, at Twitter kan være svært at bruge til markedsføring, fordi der kun kan skrives 140 tegn. pr. opslag, men det er også det, der samtidigt kendetegner mediet. For selvom det deler flere ligheder med andre sociale medier ift. delingen af billeder, videoer og links, så repræsenterer Twitter konsekvent en kortere, mere tydelig kommunikation, fordi der max kan skrives 140 tegn pr. opslag, hvilket sætter store krav til formidlingen.¹⁰⁴

6.2.5 YouTube

YouTube blev grundlagt i 2005 og allerede året efter, i 2006, blev det solgt til Google. Det er en videodelingstjeneste, hvor brugerne kan uploade, se og kommentere videoer. Med tiden har mediet udviklet sig til at være mere end blot videodeling, da det i dag også bruges som søgemaskine, socialt netværk og markedsføring. YouTube befinder sig på en tredje plads, efter Google og Facebook på listen over de 500 mest populære hjemmesider i hele verden, og af danske virksomheder er bl.a. Lakrids by Johan Bülow og 3byggetilbud på YouTube.¹⁰⁵

¹⁰¹ Vestergaard, 2015, 171

¹⁰² Vestergaard, 2015, 171-174

¹⁰³ Vestergaard, 2015, 95

¹⁰⁴ Vestergaard, 2015, 93-98

¹⁰⁵ Vestergaard, 2015, 217-226

6.2.6 Afrunding

Der er ligheder og forskelle mellem kildetyperne, men det vigtigste er, at de tilbyder formidling og kommunikation, hvor der er en interaktion mellem afsender og modtager, der i princippet er gratis. Selvom én afsender kan have profiler på flere forskellige sociale medier samt have en hjemmeside, så udelukker de ikke hinanden, da der på de forskellige platforme kan henvises til hinanden og deles indhold, så der opstår et forhold mellem de sociale medier og hjemmesider.¹⁰⁶ Med de forskellige funktioner, de sociale medier tilbyder, imødekommer de brugernes efterspørgsel, hvilket afspejles i antallet af brugere. I 2015 havde 97,4% af alle over 12 år adgang til internettet. Og af disse havde hele 76,7% en profil på et socialt medie, såsom Facebook, Twitter og Instagram. Og 78% af brugerne var på de sociale medier dagligt eller næsten dagligt,¹⁰⁷ og derfor kan der argumenteres for, at sociale medier er blevet en integreret del af danskernes hverdag, hvilket er et godt incitament for formidlernes tilstedeværelse på disse.

7. Første analysedel

Første analysedel varetager første del af problemformuleringen jf. metoden. Kontekst-afsnittet har til formål at sætte historieformidlingen 2010-2020 ind i en større kontekst med de forrige årtiers historieformidling.

7.1 Kontekst

Eftersom jeg vil analysere og diskutere de sidste ti års historieformidling, har jeg valgt i forestående afsnit at redegøre for noget af den danske forskning og historieformidling, der er om kvinders historie, fra 1980-2010, altså tre årtier. Forestående afsnit vil være inddelt jævnfør de tre årtier, hvor der fremhæves udvalgte værker, der er af relevans. Afsnittet, kaldet *kontekst*, har til formål at give læseren såvel mig selv en fornemmelse af, hvilke områder af kvinders historie, der er forsket i fra dansk side og om der har været en eventuel udvikling.

I 1994 udkom bogen *Clios døtre gennem hundrede år*, hvor en række bidragsydere hvert har skrevet et kapitel om danske, kvindelige historikere fra 1893 til 1993. Bogen blev skrevet i anledning af 100-årsjubilæet for historikeren Anna Hudes disputats tilbage i 1893. Da bogen spænder over 100 år kommer den omkring de forskellige generationer af danske historikere, og tegner derfor et generelt billede af 1980/- samt 1990'ernes forskningstradition omkring kvinders historie. Rimmen Nielsen

¹⁰⁶ Vestergaard, 2015, 81-82

¹⁰⁷ Bruhn Jensen, 2016, 293-294

skriver, at ny kvindehistorie blev introduceret på universiteterne i 1970'erne. Men grundet et generationsmæssigt ståsted fokuserede det kritiske historikermiljø på arbejderkvindernes historie og "Dansk kvindesamfund blev stemplet som den borgerlige kvindebevægelse, og stemmeretskampens historie blev anset for at være et mindre væsentligt emne".¹⁰⁸ Dette ændrede sig dog i 1980- og 1990'erne, hvor Nielsen beskriver denne generations af kvindehistorikere således: "[...] 90'ernes kvindehistorikergeneration kan forsigtigt karakteriseres som på engang mere etableret og mere søgende og åben ift. de mange forskellige vilkår, som fortidens kvinder arbejdede og kæmpede under".¹⁰⁹ Der skete en udvikling fra 1970'erne til 1990'erne, hvor kvindehistorikernes genstandsfelt blev mere åben og alsidig. Bente Rosenbeck skriver også om 1980- og 1990'erne, hvor hun fremhæver forskellene på de to, da hun skriver, at problematikken, der gjorde sig gældende i 1980'erne var ganske enkelt at synliggøre kvinderne, hvor det i 1990'erne var at bruge den viden man havde erhvervet i 1980'erne til at "[...] påpege kønnets betydning som strukturerende princip i den historiske udvikling. Betyder den historiske udvikling noget forskelligt for kvinder og mænd, er fremskridt og forandring entydig for de to køn?".¹¹⁰ Udover historikernes forskningsfelter, så kommer hun også kort ind på det politiske tiltag, Folketingets Aktionsplan, der skulle gøre vilkårene for kvindeforskning bedre. Dette blev igangsat i 1986 og kørte indtil 1992, og betød, at der blev oprettet "[...] 8 lektorater til kvindeforskning samt en særbevilling til forskningsprojekter".¹¹¹ Selvom Folketingets Aktionsplan førte til flere kvindehistoriske projekter, så var der fortsat lang vej endnu ift. at få skrevet kvinderne ind i historiebøgerne på deres egne vilkår. Jf. Rosenbeck kom dette til udtryk i 1989, da den nye Danmarkshistorie, som blev udgivet af Politiken og Gyldendal, udkom. Der var flere kvinder ift. social- og kulturhistorien, men ikke, når der berettedes om politisk historie. På den måde blev kvindehistorie til en form for parallelhistorie, hvor Rosenbeck fremhæver specifikt Kr. Hvidts bind 11, hvor han "[...] fastholder [...] kvinden i positionen som den anden, som værende udenfor samfundet".¹¹² På trods af inddragelsen af Kr. Hvidt, så afspejler Nielsen og Rosenbecks kapitler den række af opbrud, der har været i historiefaget siden 1960'erne ifølge den amerikanske historiker Joan Scott. Hun argumenterer for, at disse opbrud medfører "[...] den universelle mands fald"¹¹³, fordi både historikerne og de historiske genstande nu repræsenterer forskellige grupper såsom kvinder og sorte, der blev mere synlige og vigtige.

¹⁰⁸ Rosenbeck et al, 1994, 232

¹⁰⁹ Rosenbeck et al, 1994, 232

¹¹⁰ Rosenbeck et al, 1994, 21

¹¹¹ Rosenbeck et al, 1994, 20

¹¹² Rosenbeck et al, 1994, 21

¹¹³ Rosenbeck et al, 1994, 22

7.1.1 1980'erne

I 1985 skrev historiker Nanna Damsholt¹¹⁴ disputats om kvindebilledet i højmiddelalderen. I denne gennemgår og analyserer hun kvindebilledet i flere forskellige kilder. Ganske enkelt for at afdække flere perspektiver i højmiddelalderen. Damsholt undersøger kvindebilledet i hhv. det danske samfund, den vesteuropæiske katolske tradition, den danske historiografi, de danske helgenlegender og den øvrige litteratur. Damsholt starter ud med at redegøre for de to overordnede retninger, der gjorde sig gældende i 1980'erne, når det kom til "[...] definitionen af kvindehistoriens genstand og mål"¹¹⁵ – nemlig den feministiske og marxistiske. I den feministiske er kønsskellet den dominerende faktor ift. analyse, hvor det i den marxistiske kommer efter klasse. Dette betyder i praksis, at man i den marxistiske først analyserer fra en klassesynsvinkel og dernæst en kønssynsvinkel. Damsholt placerer sit arbejde, der er præsenteret i disputatsen, mellem de to. Der bliver i disputatsen analyseret frem til, at der er flere forskellige kvindebilleder og ikke kun et. Lighederne mellem dem er, at de er blevet til i et patriarkalsk samfund og er skrevet af mandlige forfattere.¹¹⁶

Året efter Damsholts disputats, udkom Grethe Jacobsen i 1986 med bogen *Kvindeskikkelser og kvindelig i Danmarks middelalder*. Til forskel fra Damsholt som beskæftigede sig med den højere middelalder, så spænder Jacobsens bog helt fra tidlig middelalder til reformationen. Det betyder, at der er en del overlap mellem de to, hvilket er forståeligt eftersom Jacobsen bl.a. har angivet Damsholt i litteraturhenvisningerne.¹¹⁷ Der er dog alligevel en stor forskel på de to værker. Damsholts er redegørende, men med en klar overvægt af analyse, hvilket naturligvis er grundet udformningen som disputats. Jacobsens er derimod omvendt, da bogen også indeholder elementer af analyse, men har en klar overvægt af redegørende materiale. Der er eksempelvis langt flere beretninger og portrætter af forskellige kvinder¹¹⁸, og Jacobsen stiller ikke på samme måde som Damsholt spørgsmål til hvorfor, hvordan og hvorledes, når det kommer til kvindekønnet. Derfor lægger Damsholt sig mere op ad det, Rosenbeck beskrev som 1990'ernes problematikker, nemlig om kønnet ift. den historiske udvikling, hvor Jacobsen bedre kan placeres i 1980'ernes problematik om ganske enkelt at synliggøre kvinderne. Selvom Jacobsen gennem bogen fremhæver, hvordan kvindebilledet i middelalderen var præget af den patriarkalske samfundsstruktur samt kirkens kvindesyn, så kalder hun selv middelalderen for "[...] en lys periode for kvinder, fordi de i

¹¹⁴ Ilsøe, 2003

¹¹⁵ Damsholt, 1985, 10

¹¹⁶ Damsholt, 1985, 18

¹¹⁷ Jacobsen, 1986, 92

¹¹⁸ Jacobsen, 1986, 166

middelalderens samfund havde flere udfoldelsesmuligheder end i senere tiders samfund”.¹¹⁹ Som en afsluttende bemærkning, kommenterer Jacobsen den mangel af kvinder, der er i historieskrivningen:

” [...] mænd har hidtil været normen, det er deres historie, der tæller, og deres erfaringer, der er gyldige. Kvinder er afvigere, deres historie underordnet, og deres erfaringer ubrugelige [...] Skal man beskæftige sig seriøst med kvinders historie, må man acceptere dens grundlæggende princip: kvinders historie er ikke afvigerhistorie, men halvdelen af historien”¹²⁰

Dette leder Jacobsen videre til at pointere, at hun bevidst har brugt vendingen *kvinders historie* og ikke *kvindehistorie*. For hende ligger der en vigtig distinktion mellem de to, da kvindehistorie netop så vil være en form for parallelhistorie, men også fordi det ”[...] opererer med et ahistorisk begreb >>kvinde<<, Det har ikke været én kvinde i historien men mange”.¹²¹ Jeg har derfor taget et aktivt valg om at bruge *kvinders historie* i specialet.

I samme år som Jacobsen, udgav Tinne Vammen bogen *Rent og urent*, hvor en anden periode var i fokus, nemlig slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. I *Hovedstadens piger og fruer 1880-1920* stillede hun skarpt på de samfundsvilkår hovedstadens tjenestepiger og fruer levede og, for tjenestepigernes tilfælde, arbejdede under. Det specielle ved Vammens fremstilling er, at hun søger at vise det fra kvindernes eget perspektiv gennem en stor inddragelse af skriftlige kilder. Det gør hun eksempelvis, da hun beretter om den begrænsede seksualoplysning tjenestepigerne modtog.¹²² Gennem Vammens bog tegner der sig et billede af en kvindetilværelse, der er indskrænket af et patriarkalsk samfund.¹²³ Ligesom Jacobsen kommenterer Vammen også på manglen af kvinders historie i historiefortællingen: ”Denne bog er et brudstykke af en samfundshistorie, som er ukomplet. Den er et forsøg på at give samfundshistorien fuldere, større dimensioner ved at inkludere kvinderne”.¹²⁴ Grundet bogens fokus på at fortælle kvinders historie gennem kvindernes egne ord fra skriftlige kilder, så placerer bogen sig i 1980’ernes arbejde med at synliggøre kvinderne.

I *Kvindekøn* zoomer Rosenbeck mere ud ift. tidsperiode og emnemæssigt, da hun berører mere eller mindre alle perspektiver af kvindelivet gennem tre generationer, så bogen nærmest

¹¹⁹ Jacobsen, 1986, 241

¹²⁰ Jacobsen, 1986, 243

¹²¹ Jacobsen, 1986, 243

¹²² Vammen, 1986, 151

¹²³ Vammen, 1986, 21, 27, 49-65, 149-155 og 185-191

¹²⁴ Vammen, 1986, 9

fungerer som et opslagsværk. I sin afslutning af bogen, inddeler Rosenbeck de mange perspektiver i tre overordnede kategorier. Det første er det politiske spørgsmål, der eksempelvis omhandler Dansk Kvindesamfund, kvinder på arbejdsmarkedet, ligestilling, stemmeret til kvinder og hvordan den patriarkalske samfundsstruktur kom til udtryk i skolerne.¹²⁵ Anden kategori er det samfundsmæssige spørgsmål, hvor Rosenbeck belyser, hvordan kvindens ”naturlige” funktion som hustru og mor med tiden blev erstattet af en mere ligeværdig ideologi end den patriarkalske¹²⁶. Den sidste, og tredje, er det videnskabelige spørgsmål, hvor især køn, seksualitet, hygiejne og sundhed fremhæves.¹²⁷ Selvom Rosenbeck kommer vidt omkring i sin belysning af kvindeliv, så er der en rød tråd: Rosenbecks familie.¹²⁸ På den måde viser Rosenbeck den historiske udvikling gennem tre generationer, og gør historien mere nærværende. Som nævnt tidligere beskrev Rosenbeck i *Clios døtre gennem hundrede år*, hvordan historikerne i 1980’erne synliggjorde kvinderne, mens de i 1990’erne tog skridtet videre og analyserede kønnet ift. den historie udvikling. I *Kvindekøn* stiller hun skarpt på, hvad samfundets udvikling betød for kvinder specifikt. Hun fremhæver eksempelvis, at selvom kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet, så var der fortsat en patriarkalsk opfattelse af kvindens ”naturlige” funktion.¹²⁹ Derfor placerer *Kvindekøn* fra 1987 sig altså i, hvad Rosenbeck selv tildeler 1990’ernes historikere.

7.1.2 1990’erne

I 1992 udkom Birgitte Possing med en biografisk afhandling, *Viljens styrke*, hvor hun søger at tegne et dybdegående portræt af Natalie Zahle (1827-1913). Zahle var kvinden, der viede sit til ”[...] at give enhver kvinde mulighed for „Uddannelse og Virksomhed inden for det Omraade, hun maate ønske””.¹³⁰ Selvom Zahle, der tidligt blev forældreløs, beskrives som en kvinde, der ofte var præget af tvivl og uro, så er det, der står stærkest tilbage efter man har læst bogen, at hun var en kvinde, som var en markant og handlekraftig lederfigur i et ellers patriarkalsk samfund.¹³¹ Selvom der er meget, der er essentielt ift. Zahles liv, så cementerer bogen for det første Zahles handlekraft, når det kom til at give kvinder de samme muligheder som mænd havde. For det andet beretter det også om Zahles samtid, hvor der blev sagt A, men, når det gjaldt kvinder, ikke altid B. Der herskede en patriarkalsk magtstruktur, der udelukkede kvinder, som Zahle, med hendes handlekraft, gik ind og aktivt

¹²⁵ Rosenbeck, 1987, 311-316

¹²⁶ Rosenbeck, 1987, 317

¹²⁷ Rosenbeck, 1987, 319-322

¹²⁸ Rosenbeck, 1987, 159

¹²⁹ Rosenbeck, 1987, 31

¹³⁰ Possing, 1992, 302

¹³¹ Possing, 1992, 169

modarbejdede. Til forskel for de andre bøger i dette afsnit, så er Possing's bog den eneste, som stiller skarpt på én kvinde. Dette giver selvsagt en helt anden, mere dybdegående analyse, hvor læseren bliver præsenteret for Zahles familie, venner, elever og kolleger – bl.a. gennem brevkorrespondancer og vidnesbyrd.¹³²

I en helt anden genre er bogen *Indefra – Europæiske kvinders historie belyst ved kildetekster* fra 1999, hvor Damsholt et al. har inddraget en række kildetekster. Før hver kildetekst har de skrevet en introducerende tekst, så læseren har en forståelse for tekstens samtid, og dermed kan opnå bedre analyse – bogen er derfor oplagt som undervisningsmateriale. I bogen er der vedlagt kildetekster fra følgende perioder: Græsk og romersk oldtid (Eva Maria Lassen), middelalderen ca. 500-1500 (Nanna Damsholt), perioden 1500-1750 (Grethe Jacobsen), perioden 1750 til vore dage (Bente Rosenbeck). Bogen har altså en anderledes tilgang end de tidligere nævnte bøger, da de overlader en del af det analyserende og fortolkende arbejde til læseren. Ydermere tilbyder bogen også et særligt indblik i kvindelig.

”Bogens formål er at give ny viden og at præsentere et tekstmateriale, der giver mulighed for at se verden med kvinders øjne, med den synsvinkel og fra det sted, hvor kvinder oftest opholdt sig, nemlig i hjemmet, huset eller gården. De så verden indefra [...] det er vort håb, at disse kildetekster vil kunne bruges i undervisningen [...] således at det bliver klart, at kvinders og mænds historie ofte ser helt forskellig ud”¹³³

Bogens ærinde er altså klokkeklar: den vil vise, at kvinders og mænds historie ikke er ens. Det er en meget vigtig pointe, at selvom de har været en del af det samme samfund, så har kønnene ikke haft samme forudsætninger.

7.1.3 2000'erne

I *Vilde Kvinder, milde kvinder: 12 kvindelig fra guldalderen* fra 2003 fortæller Maria Helleberg om 12 forskellige kvinders livsforløb. Helleberg starter ud med at redegøre for bogens relevans, da hun argumenterer for at 1800-tallets vilde kvinder først blev taget alvorlig af historikerne i slutningen af 1900-tallet, og derfor har de i mange år stået glemt tilbage, mens deres samtids ”store massers

¹³² Possing, 1992, 214-227

¹³³ Damsholt et al, 1999, 7

bevægelser”¹³⁴ blev fremhævet og analyseret. Kvinderne, som Helleberg fremhæver i bogen, var dog ikke vilde forstået på den måde, at de aktivt modarbejdede alle samtidens normer med protester og demonstrationer. Deres oprør lå derimod i at de ”[...] føjede sig under vilkårene og alligevel opnåede hvad de ville. De spildte ikke tiden med at beklage sig over manglende rettigheder. De udnyttede simpelthen de forhåndenværende muligheder – og flyttede hele tiden grænserne for det mulige”.¹³⁵ Ved at påpege og analysere, hvordan de 12 kvinder, på trods af deres køn, levede som selvrealiserende individer, går Helleberg skridtet videre sammenlignet med Rosenbecks førnævnte inddeling af 1980’-/1990’ernes forskning i kvinders historie.

Lillys Danmarkshistorie fra 2006 af Pia Fris Laneth er en familiekrønike og et eksempel på historieformidling, når det er bedst! Selvom bogens fortællinger spreder sig over fire generationer, så er man som læser suget ind i historien, og man føler, at historien konstant er nærværende og afspejler en personlig investering. Bogen er inddelt i fire dele, der hver især fokuserer på én af de fire generationer i kronologisk rækkefølge. Bogen starter med Karen Marie i 1864¹³⁶, og slutter med Pia i 2005. Selvom der er gået 141 år, så lader fortællingerne om kvindernes liv – på godt og ondt – tiden flyde sammen og udviklingen står tilbage som naturlig, men alligevel eksplosiv. Naturlig, fordi den er sket dag for dag, år for år, men også eksplosiv, fordi det går op for en, hvilken enorm udvikling kvinderne har været igennem. Selvom Laneth personificerer historien gennem sin familie, så står *Lillys danmarkshistorie* stadig stærkest tilbage som værende kvindernes danmarkshistorie, hvor kvinden er gået fra at være en skikkelse i forlængelse af manden uden rettigheder, til at være et selvstændigt individ, der har samme rettigheder som mændene og aktivt kræver ligeløn etc.¹³⁷

Året efter, i bogen *Uden omsvøb. Portræt af Bodil Koch*, tegner Birgitte Possing et portræt af teologen og politikerens Bodil Koch (1903-1972), som berører både det private og offentlige menneske. Dog uden at overskride privatlivets grænser eller som Possing selv skriver: ”Som forfatter til bogen vedstår jeg gerne at være en del af den generation af feministiske historikere, der skabte et ideal om at offentliggøre det private. I hvert fald i det omfang, der havde betydning for offentlig gøren og laden”.¹³⁸ Possing skrev også førnævnte biografi om Natalie Zahle, og fortsætter med samme tilgang og skrivestil i bogen om Koch. I bogen bliver Koch beskrevet som en kvinde, der brød med

¹³⁴ Helleberg, 2003, 7

¹³⁵ Helleberg, 2003, 7

¹³⁶ Laneth, 2006, 15-16

¹³⁷ Laneth, 2006, 10

¹³⁸ Possing, 2007, 26

flere af samtidens normer. I sit offentlige liv brød hun med normerne qua sin stilling som den første kvindelige kirkeminister i verden, og den kun tredje kvindelige minister i Danmark.¹³⁹

7.1.4 Delkonklusion

Det er vigtigt at pointere, at de tendenser, som overordnet kendetegner perioderne ikke er udsåret i sten, og derfor kan de godt overlappe hinanden. Ikke desto mindre er der dog fortsat et mønster, der tegner sig i de bøger, som er fremhævet i kontekstafsnittet. Jo længere fremme forskningen er, des mere zoomer den ind på den kvindernes livsvilkår uden forbehold. Det tydeliggøres mere og mere, at mænd og kvinder, gennem historien ikke har haft samme forudsætninger. Kvinderne fremhæves ikke på en idealiseret måde, da fremstillingerne er mere nuancerede. Dette støtter op om tidligere pointe om, at ikke alle kvinder i historien nødvendigvis er forbilleder, men en ligeværdig repræsentativitet af kønnene er fortsat vigtig. I min søgning efter materiale om kvinders historie har jeg måtte erkende, at selvom der er adgang til værker og forskning om emnet, så skal man virkelig aktivt lede efter det. I bøgerne får historikerne fremhævet og stadfæstet nogle navne på kvinder i historien, men bøgerne står isoleret hver for sig, og derfor får de ikke skabt store, permanente navne i den danske historie. Det ses også i registrene i bøgerne af Amdisen og Fink-Jensen et al, hvor kvinderne kun udgør henholdsvis 14,3% og 12% af det samlede antal personer angivet i registret. I Amdisens bog er der kun 3 kvinder, som ikke er kongelig, adelig eller er elskerinde til en kongelig eller adelig, og 1 af de 3 er politiker. Mens der i bogen af Fink-Jensen et al kun er 18 kvinder, og ud af de 18 er der seks politikere. Det betyder, at størstedelen af de kvinder, der er i historiebøgerne er magtens kvinder. Og det er kun de kvindelige politikere, som ikke er i historiebøgerne pga. af deres herkomst som eller association med de kongelige og adelige. Men kvinders historie er meget mere end magtens kvinder. Hvor er forfatterne, skuespillerinderne, sangerinderne, kunstnerne, lærerinderne, tjenestepigerne, de prostituerede, mødrene etc.?

7.2 Pia Fris Laneth

Hvad

Laneth har udgivet to bøger i perioden 2010-2020: *1915 – da kvinder og tyende blev borgere* og *Moderskab og mødrehjælp*. De er med til, i forlængelse af Nora, at give anerkendelse, fordi de ser fortiden med nutidens briller og giver minoriteter – kvinder i dette tilfælde - en plads i historien. I

¹³⁹ Possing, 2007, 151

1915 – da kvinder og tyende blev borgere skriver Laneth om kvindernes vej mod at få stemmeret, og hvilken vej det var, fyldt med bump og udfordringer. Bogen er et godt eksempel på Cott's pointe om at inddrage begge køn, da Laneth netop gør dette. Eksempelvis da hun inddrager Georg Brandes, der ellers oftest er kendt for sin rolle i Det Moderne Gennembrud. Brandes oversatte John Stuart Mills' *Kvindernes Underkuelse* i 1869.¹⁴⁰ Men Laneth fremhæver også den patriarkalske samfundsstruktur, der er kvindeundertrykkende, da hun påpeger, at manden indtil 1880 rådede over kvindens løn samt forældremyndigheden.¹⁴¹ Her er det tydeligt kvindens rettigheder som mor og arbejder, der bliver undertrykt. Alene dette ene eksempel skriver sig ind i flere af de tidligere nævnte teorier og metoder inden for kvinders historie. Det skriver bl.a. sig direkte ind i Fox-Genovese's teori om, at kvinders livscyklus, som ægteskabet oftest var en del af, indebar patriarkalske kønsroller, som undertrykte kvinderne. Det sker i eksemplet ved, at kvinden som mor og arbejder bliver umyndiggjort qua sin status som en gift kvinde, da hendes løn og forældremyndighed automatisk tilgik manden. Det er med til at placere kvinders historie i socialhistorien, men også i køn som metode jf. Scott, fordi bøgerne udpensler, hvor forskellige mænd og kvinders liv var, grundet deres forskellige livsvilkår og rettigheder. Gifte kvinder havde ikke samme rettigheder som deres mænd, og ved at udpensle kønnes forskellige forudsætninger placerer Laneth sig også i det Kelly-Gadol kalder feministisk historiografi. Det er meget vigtigt at have fokus på dette, for hvis man ikke har det, så vil det efterlade et misvisende billede af historien og man vil heller ikke have en forståelse af, hvorfor begivenheder som grundlovsændringen af 1915 havde så stor en betydning for kvinder. Endnu en nuance, der kan udledes af Laneths eksempel er Kelly-Gadols teori om ejendomsrelationer mellem mænd og kvinder. Den gør sig gældende, fordi det forstås, at kvinden har været mandens ejendom, da hendes løn og børn automatisk har tilhørt ham. Ejendomsrelationen har bestået i et envejs afhængighedsforhold, hvor kvinden ikke har kunnet klare sig selv gennem sin løn, og hendes relationen til sine børn afhang i sidste ende af manden.

I *Moderskab og mødrehjælp* tilgår Laneth moderskabets historie på samme måde, da hun påpeger, hvor stor en frihed det betød for kvinder, at de fik adgang til prævention,¹⁴² fordi det betød, at en tung byrde forsvandt fra deres skuldre. En tung byrde, der betød, at kvinder var meget ilde stedte, hvis de blev gravide udenfor ægteskabet, fordi de var efterladt alene med det store ansvar og risikerede at blive fyrede.¹⁴³ Det scenarie er blot ét af mange, som Laneth bruger til at illustrere

¹⁴⁰ Laneth, 2015, 144-145

¹⁴¹ Laneth, 2015, 78

¹⁴² Laneth, 2014, 100

¹⁴³ Laneth, 2014, 104-105

den enorme skævvridning, der var i forholdet mellem kønnene. Et mere horribelt scenarie var f.eks. at mændene ikke blev stillet til ansvar for deres medvirken til en graviditet, og som resultat heraf overlod den gravide kvinde til sig selv. Og eftersom mænd og kvinder ikke havde samme vilkår, så tyede mange kvinder til desperate metoder, såsom at slå deres nyfødte barn ihjel. Når Laneth fremsætter et aspekt som dette, har det en helt speciel funktion ift. tidligere nævnte feministiske historiografi samt køn som metode, fordi det i yderste konsekvens viser, hvordan én part, manden, kunne gå helt fri – både moralsk, socialt og økonomisk – fra at have gjort en kvinde gravid udenfor ægteskabet, mens den anden part, kvinden, måtte bære skammen offentligt med den gravide mave, hvis den ikke kunne skjules, men som også efter fødslen stod alene med enormt ansvar.¹⁴⁴ Et ansvar, der, desværre, ofte fik kvinder til at begå gerninger, som eller var helt utænkelige. De har jo ikke slået deres nyfødte barn ihjel, fordi de var onde kvinder, men fordi de var desperate kvinder, hvis rettigheder ikke blev tilgodeset af samtidens samfund.

På Laneths Facebook side ”Pia Fris Laneth – Levende Fortællinger” er opslagene af forskellig art. De har alle det til fælles, at de omhandler Laneths arbejde med kvinders historie, men eftersom Laneth også beskæftiger sig med radio og tv, så promoveres dette også på hendes Facebook side. Jf. bilag 11.4.1, 11.4.2 og 11.4.3, så er hendes Facebook side en reklamesøjle for hendes arbejde, og hun ikke blot lægger et billede eller et link til tv-programmet op, da hun supplerer med et lille skriv, der fungerer som oplæg til det vedhæftede. Eksempelvis, da hun introducerer den danske modstandskvinde, Hedda Lund.¹⁴⁵ Ved at skrive de små tilhørende tekster sætter Laneth en stemning for indholdet af det hun formidler i det specifikke opslag. Når hun skriver ”Den ene af hendes modstandsgrupper var lutter kvinder”,¹⁴⁶ så vækker det en opmærksomhed hos læseren samtidig med, at det sætter en stemning med stærke kvinder. Formålet med dette er at få læseren til at klikke videre på linket og se programmet om Lund og modstandskvinderne. I opslagene om modstandskvinderne, men også i det om Olivia Nielsen i Radio4,¹⁴⁷ lægger Laneth så stort et tryk på kvinder og kvinders historie, at hun formidler det som her-story, jf. Scott, selvom det afviger fra hendes fremgangsmåde i bøgerne. Det gør hun i ”Pias julekalender”,¹⁴⁸ hvor flere af kvinderne, bl.a. Thora Esche,¹⁴⁹ er med i *1915 – Da kvinder og tyende blev borgere*, som er mere nuanceret, og placerer sig i køn som metode samt socialhistorie. Grunden til skiftet er, at den samme historie kan formidles på forskellige måder,

¹⁴⁴ Laneth, 2014, 14-18

¹⁴⁵ Bilag 11.4.2

¹⁴⁶ Bilag 11.4.2

¹⁴⁷ Bilag 11.4.1

¹⁴⁸ Bilag 11.4.4

¹⁴⁹ Laneth, 2015, 186 og bilag 11.4.4

og når Laneth skal formidle på Facebook skal hun gøre det kortfattet, og derfor kan her-story være bidragende til, at kvinderne og deres historie bliver formidlet mere skarpt og skaber blikfang. Blikfanget er vigtigt fordi:

”[...] skal du tænke på at skabe indhold, der engagerer folk fra starten. De første to linjer tekst er kritisk vigtige. Især fordi en platform som Facebook automatisk klapper længere indlæg sammen og kun viser de første 2-3 linjer. Og de skal virkelig være interessante for at få folk til at klikke på linket”¹⁵⁰

De skaber blikfang, fordi de via her-story bliver præsenteret som parallelhistorie, og selvom der er flere argumenter imod at gøre dette, så tjener det et formål ifm. formidling på et socialt medie som Facebook, fordi det parallelle, som ikke er en del af normen, fanger opmærksomhed og leder videre til det større billede – bøgerne.

På den ene side er der altså overensstemmelser mellem Laneths bøger og hendes Facebook side, fordi hun formidler kvinders historie med kvinderne i førersædet. Men på den anden side er der også uoverensstemmelser eftersom hun i bøgerne inddrager begge køn mere aktivt, og, jf. Scott, anvender køn som metode samt social historie, mens hun på sin Facebook side formidler kvinders historie mere som her-story for at skabe blikfang. Det er vigtigt at pointere, at brugen af den ene udelukker ikke det andet, og man skal holde sig for øje, hvor og hvorfor det bliver brugt.

Hvilken kanal

Laneth formidler gennem tre kanaler: bøger, en hjemmeside og en Facebook side. Den skriftlige formidlingskanal, bøgerne, repræsenterer en traditionel formidlingskanal, som har været anvendt i flere hundrede år. Den traditionelle kanal har dog fået en moderne opdatering i form af e-bøger, hvor læseren ikke sidder med en fysisk bog. Det er en form for formidling, der betyder, at Laneths arbejde kan findes på biblioteket og i bogbutikker, derigennem kan generere indkomst til afsenderen. Når Laneth, og andre, vælger denne skriftlige form for formidling, så er det fordi bøger tilbyder formidling med dybde. Som nævnt tidligere placerer Laneths bøger, *1915 – Da kvinder og tyende blev borgere* og *Moderskab og mødrehjælp* sig i socialhistorie og køn som metode i modsætning til Facebook opslagene. Det gør de bl.a. grundet den førnævnte dybde som bøger tilbyder. I boggenren kan forfatterne afdække alle nuancerne, og selvom der vil være en risiko for, at forfatteren har foretaget

¹⁵⁰ Vestergaard, 2015, 78-79

nogle fravalg, så er det fortsat aktive fravalg, som er med til at give de andre nuancer plads. Den anden formidlingskanal er hendes hjemmeside,¹⁵¹ som er en personlig hjemmeside jf. de ti typer af hjemmesider nævnt i kildetyper-afsnittet, og har til formål at promovere Laneth og hendes arbejde. Indholdet på hjemmesiden afspejler dette, og hvis man klikker på hjemmesidens menu, så er der følgende bjælker man kan komme ind på: startside, foredrag, bøger/film/radio, Pia som debattør, Pia som ordstyrer, profil og kontakt samt et link til hendes Facebook side. Man kan inddele disse bjælker i to groft skitserede emner: baggrund og hvad kan Laneth tilbyde. Bjælkerne, der går under baggrund er bøger, film og radio samt profil, fordi disse er med til at give brugerne et indtryk af, hvem Laneth er som fagperson, hvilket leder til hvad hun kan tilbyde. Under dette er foredrag, Pia som debattør, Pia som ordstyrer samt kontakt, fordi disse er anledning til arbejdsopgaver som Laneth kan varetage. Med det in mente, at det er en personlig hjemmeside er det interessant at se, hvordan indholdet på denne er statisk og ensformigt, da der f.eks. ikke er en bjælke, der hedder ”Nyheder”. Ydermere beskrives hendes værker blot kort, mens der lægges meget vægt på Laneth og hendes enmandsvirksomhed. At det er Laneth og hendes virke, der formidles på hjemmesiden, og ikke indholdet af hendes formidling, giver anledning til, at formålet med hjemmesiden er at skabe en professionel profil af Laneth, der kan lede til jobmuligheder for Laneth som f.eks. booking af foredrag. Hendes Facebook side er derimod mere orienteret i retning af indholdet i hendes formidling. Som tidligere nævnt, kan man på Facebook enten have en personlig side eller en virksomhedsside. ”Pia Fris Laneth – Levende Fortællinger” er en virksomhedsside, der ydermere hører under kategori fire, der er kunstner, band eller offentlig person, og helt specifikt har Laneth på sin Facebook side kategoriseret sig som forfatter.¹⁵² Selvom Facebook siden grundlæggende har samme promoverende formål som hjemmesiden, så er formidlingen på denne anderledes end den på hjemmesiden. Den er anderledes, fordi den udfolder Laneths arbejde og indholdet af hendes formidling gennem førnævnte opslag om hendes arbejde i radio og tv om bl.a. de danske modstandskvinder. Men Laneth udnytter Facebook siden til det hun ikke bruger hjemmesiden til – nyheder. Ligesom på hjemmesiden, kan Laneth lægge billeder og videoer op, hvis hun vil, men forskellen på Facebook er, at hun ikke behøver lægge det ind under en bestemt bjælke, fordi hun kan lægge det op som et opslag. Laneth annoncerer eksempelvis på ”Pia Fris Laneth – Levende Fortællinger”, når hun skal ud og holde foredrag,¹⁵³ hvilket ikke fremgår på hjemmesiden. Dette gør sig også gældende for ”Pias julekalender”,¹⁵⁴ hvor

¹⁵¹ Piafrislaneth.dk

¹⁵² Bilag 11.4.5

¹⁵³ Bilag 11.4.2 og 11.4.3

¹⁵⁴ Bilag 11.4.4

hun skabte en julekalender med 24 fortællinger om 24 forskellige kvinder. Jf. bilag 11.4.4, blev opslag som disse modtaget med positive tilkendegivelser. Men udover at generere indhold til sin egen side, så har Laneth, på Facebook, også muligheden for at synes godt om, kommentere og dele andres indhold samt lave begivenheder som da hun skulle fortælle om sin bog Lillys Danmarkshistorie ifm. Kvindernes kampdag i Viborg.¹⁵⁵ Der er 3.525 personer, der synes godt om Facebooksiden samt 3.627, der følger denne.¹⁵⁶ Til sammenligning har Nationalmuseets Facebook side 51.549 ”synes godt om” og 54.168 følgere, altså 14 gange så mange ”synes godt om”.¹⁵⁷ Når man tænker på, at Nationalmuseet er en offentlig institution, som er alment kendt og Laneth er en privatperson, der kun kendes af personer, der kender til hendes arbejde, så vil jeg vurdere, at tilslutningen til hendes Facebook side er i den gode ende, omend ikke overvældende.

Laneth anvender ikke kun forskellige formidlingskanaler. Hun anvender dem også på forskellige måder.

Hvem (modtager)

Jeg har desværre ikke kunnet få et interview med Laneth eller adgang til data om hendes læsere eller følgere på Facebook, og jeg har derfor valgt at kigge mere generelt på hendes målgruppe. Helt grundlæggende må man om Laneths målgruppe formode, at de er historieinteresserede. Når det kommer til aldersmæssig målgruppe, så har jeg set på de kanaler, hvor Laneth optræder, udover hendes egne. Hun har nemlig flere gange medvirket i radioprogrammer på hhv. P1 og P2.¹⁵⁸ Og disse radiokanaler, hvor hun har medvirket i programmer, fortæller noget om hendes målgruppe. På DR's hjemmeside beskrives P1 som en radiokanal, der oplyser om aktuel viden og udfordrer lytterne, der er ”[...] videbegærlige voksne”,¹⁵⁹ mens P2 har et fokus på klassisk musik og ”[...] udvider oplevelsen gennem perspektivering”.¹⁶⁰ Selvom P2 ikke eksplicit specificerer, at de henvender sig til voksne, ligesom P1 gør, så er det tydeligt, at begge kanaler har en moden målgruppe, der hører radio for at erhverve ny viden og udvide sin horisont. Og dette gøres på et plan, der er over det taksonomisk redegørende niveau, fordi den nye viden sættes ind i et større perspektiv. Laneths målgruppe formodes at være modne, historieinteresserede voksne.

¹⁵⁵ Bilag 11.4.3

¹⁵⁶ Tal fra 22. april, 2020

¹⁵⁷ Nationalmuseet (Facebook), tal fra 28. april 2020

¹⁵⁸ DR Radio – Pia Fris Laneth

¹⁵⁹ DR.dk – Fakta om DR. DR's tv- og radiokanaler

¹⁶⁰ DR.dk – Fakta om DR. DR's tv- og radiokanaler

Hvilken effekt // Feedback

At måle effekten og feedbacken af Laneths, og andres, formidling kan være svær, for der vil være en effekt og feedback, der ikke er dokumenteret og derfor ikke kan henvises til, men et socialt medie som Facebook brugerne mulighed for at give ris og ros. Bilag 11.4.6 dokumenterer, at Laneths formidling på sociale medier er med til at bringe hendes arbejde til personer, der ikke kendte til hendes arbejde før. Der ses også meget positiv feedback i bilag 11.4.7, som er en række kommentarer Laneths brugere skrev, da hun lagde sidste fortælling på i Pias julekalender. Alle kommentarerne vidner om, at de har været godt underholdt samt lært noget af Laneths opslag, men især ét vækkede straks min opmærksom, nemlig det nederste, der lyder således: ”TAK! For både vedkommende og spændende danmarkshistorie. Hvorfor hørte jeg kun om ligegyldige krige og et mandsdomineret politisk system i skolen?😏”.¹⁶¹ Udover at der bliver skrevet positive tilkendegivelser på Laneths side, så vidner ovenstående kommentar om, at hendes arbejde og formidlingen af dette sætter tanker i gang hos nogle af brugerne. Tanker, der er anslag til en historiebevidsthed, der stiller sig kritisk til den historie, der bliver undervist i skolerne, fordi Laneths formidling har bidraget med noget anderledes.

Men udover at bruge sociale medier til at skabe opmærksomhed på sit arbejde, så bruger Laneth også andre kanaler. Som tidligere nævnt har Laneth bl.a. været i P1 og P2, hvor hun har medvirket i radioprogrammer, og når man søger på ”Pia Fris Laneth” i perioden 2010-2020 på Infomedia.dk kommer der 1.583 søgeresultater. Af disse søgeresultater er 508 fra webkilder, såsom netaviser, organisationers hjemmeside etc., mens 451 er regionale og lokale aviser, 318 er lokale ugeaviser og 241 er landsdækkende dagblade.¹⁶² 1.583 søgeresultater gennem ti år er i gennemsnit 158,3 pr. år, og med 365 dage om året giver det ét nyt søgeresultat næsten hver anden eller tredje dag. At der kommer et nyt søgeresultat i gennemsnit hver anden eller tredje dag i ti år i træk om Laneth og hendes arbejde er virkelig godt gået. Det er tal, som vidner om, at Laneth kontinuerligt gennem ti år har formået at holde sit arbejde relevant. Og at 769 søgeresultater, der udgør 48,6% af de 1.583, er fra regionale og lokale dagblade samt lokale ugeaviser giver et hint om, at Laneth er meget populær i de mindre byer. Det kan muligvis være ifm., at lokalhistoriske foreninger har oplevet en stigende popularitet, ligesom de har i Sindbjerg Sogns lokalhistoriske forening, hvor deres medlemstal på tre år er steget fra 250 til 420.¹⁶³

¹⁶¹ Bilag 11.4.7

¹⁶² Infomedia.dk - Søgeresultater på ”Pia Fris Laneth”

¹⁶³ Hsfo.dk *Lokalhistorie er et hit, forening fordobler medlemstal*

Laneth har modtaget anerkendelse for sit arbejde, da hun har vundet op til flere priser. For *Lillys Danmarkshistorie* vandt hun som sagt LO's kulturpris og KRAKA-prisen, og for *1915 – da kvinder og tyende blev borgere* modtog hun Weekendavisens litteraturpris og Statens Kunstråds præmiering for Årets bedste udgivelse.¹⁶⁴ Så hendes arbejde er blevet meget positivt modtaget.

Delkonklusion

Man kan konkludere, at Laneths historieformidling afspejler flere af de teorier og metoder, der er redegjort for. Hun inddrager begge køn som Cott har påpeget vigtigheden af, hun fremhæver den patriarkalske samfundsstruktur og kvinders livscyklus jf. Fox-Genovese. Gennem feministisk historiografi og ejendomsrelationer jf. Gadol, anvender hun ydermere Scotts køn som metode, fordi hun lader kønnes forskelle træde frem gennem kvindernes historie. Hun formidler sit arbejde gennem tre formidlingskanaler: bøger, hjemmeside og Facebook. Indholdet på de tre kanaler er forskelligt, fordi de hver især tjener forskellige formål. Men uanset kanalernes forskelligartede indhold, så har de det til fælles at de, jf. Bloch, støtter op om, at erindring er en aktiv proces, som skal holdes i gang for at historien ikke går tabt eller mister betydning.

7.3 Dorte Chakravarty

Hvad

Af de bøger Chakravarty har udgivet i perioden 2010-2020 vil jeg tage udgangspunkt i *Tjenestepigerne – 100 års historie om stemmeret og ligestilling* og *Jo – Carlsbergfruen, der gik sine egne veje*. I *Tjenestepigerne – 100 års historie om stemmeret og ligestilling* skriver Chakravarty om tjenestepigernes arbejdsvilkår og deres kamp for at få stemmeret og bedre arbejdsvilkår. I modsætning til Laneths *1915 – da kvinder og tyende blev borgere*, stiller Chakravarty skrappt på én bestemt gruppe af de, der fik stemmeret – tjenestepigerne. Dette er ikke tilfældigt, da Chakravarty i interviewet fortalte, at ”Tjenestepiger var sådan en bestillingsopgave, det var sådan rent journalistisk håndværk, men Jo bogen var min egen bog og idé, og en bog som jeg vidste jeg skulle skrive”.¹⁶⁵ Ydermere er bogen udgivet med støtte fra Statens Kunstfond og billederne i bogen er stillet til rådighed af FOA, og bogens efterskrift er skrevet af Nanna Højlund, som var forbundssekretær i FOA, da bogen blev udgivet i 2015. Dette er pga. ”FOA bygger nemlig videre på Tjenestepigernes Forbund – senere Husligt Arbejderforbund – som var en af de organisationer, der blev til det FOA vi

¹⁶⁴ Piafrisaneth.dk - Profil

¹⁶⁵ Interview med Dorte Chakravarty 07:04-07:13

kender i dag”.¹⁶⁶ Selvom bogen er udgivet ifm. 100 året for grundlovsændringen af 1915, så beskriver bogen også FOA’s medlemmers arbejdsliv anno 2015 – eksempelvis historien om social- og sundhedshjælperen, Kasper,¹⁶⁷ der har mødt mange fordomme, endda i 2015, pga. hans valg af uddannelse, og Jean, der arbejder som au pair.¹⁶⁸ Når Chakravarty trækker tråde fra historien op til i dag ser hun fortiden med nutidens briller, jf. Nora. Da hun f.eks. kalder au pairs for nutidens tjenestepiger til sidst i bogen,¹⁶⁹ så ligger der mange implicite associationer i denne reference grundet den viden man har med fra bogens tidligere kapitler om tjenestepigernes dårlige arbejdsvilkår. I bogen står kvinderne forrest i fortællingen, men mænd nævnes, når de er relevante – f.eks. socialdemokratiets leder Thorvald Stauning.¹⁷⁰ For selv om det er en bog om tjenestepiger, så er Chakravarty meget bevidst om, at hun ikke vil skrive en bog, der fuldstændig udelukker det ene køn:

”Jeg ville hade at skrive en bog, der kun handlede om kvinder [griner]. Det håber jeg ikke kommer til at ske [...] falder i gryden med at skrive sådan nogle vidunderportrætter, og det er jeg egentlig ikke interesseret i [...] vi skal jo ikke skrive nogen ud af historien, det er jo ikke det, det her handler om. Det handler om, at vi skal skrive nogen ind, som ikke har været skrevet ind før, men det skal jo ikke ske på bekostning af nogle andre. Det bliver jo skørt”¹⁷¹

Derfor søger Chakravarty at formidle historien gennem en mellemvej, hvor hendes tilgang til historien og specielt historiens kvinder er normkritisk.¹⁷² Hvilke personer udfordrede samtidens normer, og hvordan? I *Tjenestepigerne – 100 års historie om stemmeret og ligestilling* skriver hun f.eks. om Marie Christensen, der selv opsøgte tjenestepigerne for at få dem involveret i den forening hun startede, hvis mål var at forbedre tjenestepigernes arbejdsvilkår. Christensen udfordrede normerne ved at sætte tjenestepigers rettigheder på den politiske dagsorden og skrive kritisk om de københavnske baggårde.¹⁷³ Ydermere er Chakravarty heller ikke interesseret i at skrive det hun kalder ”vidunderportrætter” af kvinder. Hun vil formidle kvinders historie, så det fulde billede viser sig, og ikke en forskønnet udgave af virkeligheden. Når Chakravarty har denne tilgang er det ensbetydende

¹⁶⁶ Chakravarty, 2015, 7

¹⁶⁷ Chakravarty, 2015, 75-77

¹⁶⁸ Chakravarty, 2015, 161

¹⁶⁹ Chakravarty, 2015, 161

¹⁷⁰ Chakravarty, 2015, 61

¹⁷¹ Interview med Dorthe Chakravarty 16:41-17:29

¹⁷² Interview med Dorthe Chakravarty 13.19-14:15

¹⁷³ Chakravarty, 2015, 43-47

med, at hun stiller krav. Krav til, at kvinderne har gjort sig bemærket i deres samtid ved at udfordre normerne, og derfor fortjener en plads i historien. Alle mænd er ikke skrevet ind i historiebøgerne, og det samme skal derfor også gøre sig gældende for kvinder. Med denne tilgang tilslutter Chakravarty sig Cott, der påpeger vigtigheden af at inddrage mændene samt Fox-Genovese, som mener at vi skal have en revurdering af historie, som inddrager begge køn. Ift. Scott, så bryder Chakravarty med den skarpe opdeling af her-story, social historie og køn som metode, fordi hun på mange måder er med til at påpege uligheden mellem kønnene, men det er ikke med køn som udgangspunkt, da hun derimod anvender den normkritiske tilgang. Fremfor at tale om køn, tale hun om normer, og det udelukker ikke køn. En anden grund til, at Chakravarty tager afstand fra køn som metode er, at når man taler om forholdet mellem de to køn, så kan man godt blive blind for de interne relationer i kønnene. Eksempelvis er kvinder ikke altid på den samme side af en sag eller støtter hinanden: ”Det er jo ikke fordi den eneste modstand de har mødt er jo ikke kun fra mænd. Der er også mange kvinder, der har været imod dem [...] modstand ligger da alle steder, og det er derfor jeg hellere vil tale om norm”.¹⁷⁴ I hendes anden bog, *Jo – Carlsbergfruen, der gik sine egne veje*, kan det mærkes, at bogen om Jo Jacobsen er Chakravarty’s hjertebarn. Jacobsen brød med en lang række normer – hun blev gift ind i en højere social klasse, hun blev skilt og hun advokerede for seksualoplysning og kvinders rettigheder. Den normkritiske tilgang og mænd, som nævnes, når de er relevante gør sig også gældende i bogen om Jacobsen. Men selvom bogen tager udgangspunkt i en enkelt kvinde, så kan den stadig godt fortælle noget mere generelt om samtidens samfund, fordi de normer den enkelte kvinde – som Jacobsen - bryder med, fortæller meget om samtidens samfund. Om dette sagde Chakravarty i interviewet, at det for hende er meget vigtigt:

”[...] at vi ikke kun kører et portræt, men også et tidsbillede. Og det er igen det her med, at komme ud af den her med *nu skal I bare høre om en fantastisk kvinde, som bare var helt vild*. Altså vi er nødt til at tale de her fantastiske kvinde ind i nogle tider, hvor de også – altså de arbejdede med tiden og mod tiden.”¹⁷⁵

Også i bogen om Jacobsen ses det at hun arbejdede mod tiden, hvilket kom til udtryk ved at Jacobsen ikke blev mødt med åbne arme af alle – heller ikke kvinder. Og det er en vigtig pointe, specielt som

¹⁷⁴ Interview med Dorthe Chakravarty 17:58-18:25

¹⁷⁵ Interview med Dorthe Chakravarty 08:50-09:16

modargument til Scotts køn som metode, at man også skal se på kvinders indbyrdes relationer, fordi kvinder ikke per automatik støtter hinanden bare fordi de er af samme køn.¹⁷⁶

Selvom bøgerne berører forskellige emner og kvinder, så har de det til fælles, at de er med til at give kvinder, som en særskilt gruppe, anerkendelse, og dermed hører de ind under historiens demokratisering.

Der er foreløbig udgivet 29 afsnit¹⁷⁷ af ”Dorthe Chakravarty Podcast”, hvor Chakravarty interviewer forskellige historikere, museumsfolk og forfattere, som har erhvervet sig viden om et specifikt emne, de gerne vil formidle videre. Det er altså ikke Chakravarty’s egen forskning, der formidles i podcasten, men til gengæld andres arbejde som Chakravarty finder interessant. En anden detalje ved podcastens indhold er, at der ikke er det samme fokus på kvinders historie som der er i hendes bøger. I podcasten er det til gengæld den glemte eller mindre kendte historie, som er i fokus, og derfor kan man argumentere for, at den indholdsmæssigt bidrager til historiens demokratisering. Der er episoder om: Danmarks sidste henrettelsesplads, knaphed på mad under 1. verdenskrig, en sønderjysk familiekrønike, vikingetidens kvinder mellem magt og mytologi.¹⁷⁸ Derfor bevæger podcastens indhold sig rundt mellem social historie, køn som metode, den normkritiske tilgang etc., og spænder mere vidt ift. metode og teori. I afsnit 3 af podcasten har Chakravarty besøg af Birgitte Possing, som fortæller om sin bog *Argumenter imod kvinder*, så denne episode berører kvinders historie. Dette vil jeg dog komme ind på i analyseafsnittet om Birgitte Possing. Det er dog interessant, at ”Dorthe Chakravarty Podcast” er et eksempel på, hvordan de forskellige historikere kan arbejde sammen og supplere hinanden, når det handler om at formidle historie. Men podcastens eksistens vidner også om vigtigheden af, at vi aktivt erindre, jf. Bloch, fordi alle de, som bliver interviewet har en mening om, hvorfor den historie de formidler er vigtig. I afsnittet siger Birgitte Possing, at hun

”[...] tror, at det er med til at forhindre vores adgang til ligestilling, at vi bærer rundt på de her mønstre. At vi opfatter kønnene så entydigt, at vi siger mænd er fulde og hele individer, der kan være både handlekraftige, empatiske, omsorgsfulde og stræbsomme. De kan alt muligt. Mens kvinder, de er bare køn.

¹⁷⁶ Chakravarty, 2015, 219

¹⁷⁷ Dorthe Chakravarty Podcast, tal fra 29. april

¹⁷⁸ Dorthe Chakravarty Podcast

De bliver reduceret til køn, og de bliver bedømt på deres empati eller erotiske udstråling eller mangel på samme, eller deres evne til at være mødre”¹⁷⁹

Det er vigtigt, at vi erindrer, så vi kan ændre de mønstre, der hindrer ligestilling. Dette er med til at understrege vigtigheden af at have en historiebevidsthed. Så selvom ”Dorthe Chakravarty Podcast” ikke handler om Chakravarty’s egne bøger og forskning, så er formålet fortsat intakt, da den glemte eller mindre kendte historie får plads.

På sin Facebook side, ”Dorthe Chakravarty Podcast”, lægger Chakravarty forskelligt indhold op. Indholdsmæssigt er opslagene ikke meget forskellige fra Laneths opslag, eftersom de omhandler Chakravarty’s arbejde, men som navnet på siden giver et hint om, så bruger Chakravarty hovedsagligt siden til at promovere sit arbejde med podcasten. Faktisk er hele 18 ud af 31 opslag links til podcasten. Ved hvert opslag skriver Chakravarty tekster, som i modsætning til Laneths ikke nødvendigvis har til formål at sætte en stemning, men at præsentere essensen af det pågældende afsnit af podcasten. Det gør hun eksempelvis i teksten tilhørende linket til episoden ”Stuepigernes usynlige historie”, hvor Chakravarty skrev følgende:

””The 49'ers" var en gruppe af filippinske kvinder, der fik arbejde som stuepiger på københavnske hoteller i 1970'erne. De fik sammen med andre filippinske arbejdsmigranter en vigtig - og ofte stærkt overset - betydning på arbejdsmarkedet og i fagbevægelsen. Historiker og journalist Nina Thrige Andersen fortæller om stuepigernes usynlige historie.”¹⁸⁰

Her er det tydelige formål at beskrive kort, hvad episoden handler på, så den vækker interesse hos brugeren, der, hvis Chakravarty lykkedes med sin formidling, klikker på linket og lytter til podcasten. Men selvom hun på Facebook siden formidler sig ganske kort, så kommer Chakravarty’s normkritiske tilgang alligevel til udtryk, da hun i den korte tekst vælger at lægge vægt på, at de filippinske kvinder fik en stor betydning for arbejdsmarkedet og fagbevægelsen, som er overset. Med dette får hun sagt to ting: 1) disse kvinder brød med nogle normer, der hjalp en forandring på vej og 2) deres historie er overset, og dermed placerer Chakravarty’s arbejde sig, endnu en gang, i Nora’s teori om

¹⁷⁹ Dorthe Chakravarty Podcast, episode 3, 21:25-22:03

¹⁸⁰ Bilag 11.5.1

anerkendelse af minoriteter som led i historiens demokratisering. Udover det indholdsmæssige af opslagene om podcasten, så sker der det, at når de udgør størstedelen af sidens opslag, så bidrager de stærkt til, at siden har ensformigt og kontinuerligt indhold. Dette stemmer overens med, at siden har samme navn som podcasten, og derfor er der en overensstemmelse mellem de to – både ift. navnet og indholdet. Der er også opslag, som refererer til andet end podcasten, eksempelvis andre podcasts og begivenheder,¹⁸¹ men det er tydeligt, at det er podcasten, som er dominerende.

Der er nogle få uoverensstemmelser i indholdet mellem Chakravarty's bøger, podcast og Facebook side ift. at bøgerne baserer på hendes eget arbejde, mens podcasten formidler andres, og Facebook siden hovedsagligt formidler podcasten – altså Chakravarty's formidling af andres arbejde. Men uoverensstemmelserne er ikke større end, at den gode historie formidles af mennesker, som er passioneret omkring den.

Hvilken kanal

Udover bøger, har Chakravarty også en hjemmeside, Facebook side og en podcast. I interviewet udtalte Chakravarty følgende om brugen af sociale medier:

”Jeg vil sige jeg bruger det ikke særlig meget, og jeg har heller ikke lyst til på den måde at bruge det som sådan en bannerføre til at fortælle kvindehistorie – det er der andre, der gør super fint og meget skarpt afgrænset. Så det er sådan mere noget jeg bruger privat-agtigt og selvfølgelig også lidt fagligt og sådan noget, så det egentlig ikke den stærkeste kanal for mig, og indimellem så er der nogen, der siger *skulle du ikke lave et projekt*, men jeg synes de projekter som jeg selv lige kan komme i tanke om, de eksisterer der jo, og de eksisterer rigtig fin form som blandt andet ”Kvinde, kend din historie” osv. Så det er ikke det jeg bruger. Altså det er helt klart for mig er det bøgerne og det er den skriftlige formidling, der er den vigtige for mit vedkommende”¹⁸²

Ovenstående i betragtning samt at hendes aktivitet på de andre sociale medier er en blanding af hovedsagligt privat og lidt fagligt indhold, så har jeg altså valgt blot at analysere fire formidlingskanaler: bøger, hjemmeside, Facebook side og podcast.

¹⁸¹ Bilag 11.5.2

¹⁸² Interview med Dorthe Chakravarty, 25:00-25:59 min.

Det er altså bøgerne og den skriftlige formidling, der har hendes opmærksomhed. Når Chakravarty hovedsagligt formidler gennem sine bøger, så har det også den konsekvens, at hun lader sine bøger og sit forfatterskab stå mere isoleret, fordi hun ikke udpræget bruger de sociale medier til markedsføring. Men til gengæld tilbyder bøgerne en dybere, mere grundig formidling, som appellerer til de, som gerne sætter tid af til at læse en bog. Chakravarty's anden formidlingskanal, hjemmesiden, er en personlig hjemmeside med et professionelt formål. Dette ses i hjemmesidens bjælker: Om Dorthe Chakravarty, bøger, journalist og moderator, podcast, foredrag og kontakt. Forneden i menuen er der links til hendes sociale medier, hvor Facebook siden er den, der ubestridt er mest aktiv og relevant ifm. hendes arbejde. Af disse bjælker hører Om Dorthe Chakravarty og bøger under baggrund, mens podcast, foredrag samt journalist og moderator hører under hvad kan Chakravarty tilbyde ifm. booking af foredrag eller lign. Derfor er hjemmesiden især interessant for Chakravarty's samarbejdspartnere. Hjemmesiden og dens indhold fremstår mere statisk end Facebook siden. Eksempelvis er der på hjemmesiden ikke en bjælke, der hedder "Nyheder" eller lign., mens hvert Facebook opslag er en lille opdatering fra Dorthe om hendes arbejde, og derfor er kommunikationen på Facebook siden mere flydende og opdateret, eftersom den løbende opdaterer om Dorthes arbejde med podcasten ude i felten, ligesom det ses i bilag 11.5.3, hvor Chakravarty besøger Stenaldercentreret i Ertebølle. Det er måden, hvor Chakravarty kan give brugerne et indblik i sin arbejdsproces ift. at optage et afsnit til podcasten. Der er 348 personer, der synes godt om "Dorthe Chakravarty Podcast" på Facebook, mens 354 personer følger denne.¹⁸³ Sammenlignet med Laneths 3.535 har Chakravarty en del færre personer, der følger hende. Selvom hun også, ligesom Laneth, lægger forskelligartet indhold op, såsom begivenheder, links til bl.a. undervisningsmateriale samt andre podcasts, så handler langt størstedelen af hendes opslag, som også sidens navn angiver, om hendes podcast. Chakravarty laver opslag med en lille tekst tilknyttet linket til den nyeste episode af podcasten. Grunden til den mindre tilslutning til siden kan evt. findes i det ensformige indhold, der lægges op om podcasten. Podcasten kan findes på bl.a. Podimo, SoundCloud og iTunes. På Podimo har podcasten mindre end 100 følgere. Jeg kan ikke finde nogle bedømmelser af podcasten på Podimo, men i iTunes har den ud af 31 vurderinger fået 4,5 ud af 5 stjerner – altså en rigtig god vurdering. Podcastgenren er en genre, som virkelig har fået vind i sejlene de senere år, hvilket også afspejler sig i dannelsen af podcasttjeneste Podimo, der lancerede i 2019, der har samlet over 100 forskellige podcasts i én samlet platform.¹⁸⁴ Podcast er en form for formidling, der sker udelukkende

¹⁸³ Tal fra 24. april 2020

¹⁸⁴ Podimo.com

gennem lyd. Lyden optages i en lydfil, der så kan uploades til, som i Chakravarty's tilfælde, iTunes, SoundCloud og Podimo. Her kan man så lytte til podcasten, når det passer den enkelte. Det er ydermere en mobil form for formidling, da man blot skal have sin computer eller mobil for at få adgang til disse, og man bestemmer selv hvor og hvornår man vil lytte til podcasten. Afsnittene varierer i længde, men varer mellem 14-29 min.

Chakravarty formidler altså sit arbejde gennem fire formidlingskanaler: bøger, hjemmeside, Facebook og podcast. Og med hendes aktive fravalg af en stor brug af sociale medier, har Chakravarty et større fokus på den skriftlige formidling.

Hvem (modtager)

Hvis man ser på de formidlingskanaler Chakravarty anvender, så fremstår det som, at hun søger at nå ud til personer, som ikke nødvendigvis har en akademisk baggrund. Dette bekræftede hun i interviewet:

”Jeg søger at ramme ret bredt, og det er jo også fordi jeg er jo historiker af uddannelse, men af gerning er jeg jo altså journalist og har arbejdet som sådan i mange år. Og der kan man sige der har jeg både på godt og ondt fået luget ud i mange akademiske kanter eller fået fjernet dem, men det betyder så, det er så den positive udlægning af det er det her med grebet i, hvordan man formidler sin historie, hvordan man skruer det sammen, men ikke mindst også det her med sproget – det er sindssygt vigtigt.”¹⁸⁵

I interviewet blev det tydeligt, at ikke kun valget af formidlingskanal, men også udførelsen samt sproget, er enormt vigtigt for Chakravarty, når hun formidler. Når man har in mente, at Chakravarty sætter en stor dyd i formidlingens opbygning og sproglige udformning stemmer det godt overens med de to formidlingskanaler hun benytter mest, nemlig bøger og podcasten. Det er to formidlingskanaler, hvor det er muligt at skrue formidlingen af sin historie sammen, fordi det er nogle kanaler, som fordrer længere formidlinger, hvor et socialt medie som Facebook mest er forbeholdt små bidder formidling ad gangen. Når Chakravarty siger hun har fået ”luget ud i mange akademiske kanter eller fået fjernet dem”, så er det et led i at skabe en formidling, hvor akademikeren kommer ned fra elfenbenstårnet,

¹⁸⁵ Interview med Dorthe Chakravarty, 5:46-6:20 min.

og formidler til folk, som ikke er en del af den akademiske verden. Det er ganske enkelt et forsøg på at gøre historie allemændseje, og ikke noget, der er forbeholdt de lærde.

Man kan dog også se på de andre, eksterne, kanaler, som Chakravarty benytter, ift. hvilke målgrupper de appellerer til. Chakravarty har deltaget i programmer på P1 og P6 Beat.¹⁸⁶ Som nævnt tidligere, skriver DR på deres hjemmeside, at P1 har en voksen målgruppe, der vil erhverve ny viden og sætte denne i perspektiv. Om P6 Beat skriver DR om dets formidling af alternativ, rytmisk musik og ikke om det ikke-musikalske indhold, men hvis man klikker ind på den episode af *Formiddag med Simpson* som Chakravarty er med i, er der en beskrivelse af indholdet, hvor hun snakker om sin bog *Husmor i en rationeringstid – Køkkenliv under besættelsen*.¹⁸⁷ Radiokanalerne, hvor Chakravarty har deltaget i programmer, har en voksen, moden målgruppe, som er bevidste om deres interesser og præferencer.

Hvilken effekt // Feedback

Grundet Chakravarty's fokus på den skriftlige formidling vil det være svært at måle effekten og feedback på denne, fordi den ikke er direkte tilknyttet hendes andres platforme, og derfor vil størstedelen af hendes læsere sandsynligvis ikke give feedback via sociale medier eller lign. Som tidligere nævnt er der 348 personer, der synes godt om hendes Facebook side, mens 354 personer følger denne. Og yderligere er der mindre end 100 følgere af podcasten på Podimo samt 31 anmeldelser af denne på iTunes. Det er ikke store tal, men pga. den skriftlige formidling kan der være et skyggetal ift. trofaste læsere, men også med lyttere af podcasten. På hendes Facebook side får Chakravarty positive tilbagemeldinger. I perioden 25.april 2019-24. april 2020 har hun lavet 26 opslag. Disse har fået mellem 6-47 synes godt om og 7 af de 26 opslag har fået en eller flere kommentarer. Det er eksempelvis kommentarer som "[...] i er super gode fortællere" og "Tak for alle dine gode og informative podcasts. Du er, efter min mening, en meget dygtig formidler👍".¹⁸⁸ Tilbagemeldingerne bekræfter, at Chakravarty lykkes med sin opmærksomhed på formidlingens opbygning samt sproget. Men som sagt er tilbagemeldingerne ikke mange, og jeg mistænker, at det er fordi den skriftlige formidling ikke lægger op til en tilbagemelding, når man f.eks. har læst en af hendes bøger færdig.

Ligesom Laneth, bruger Chakravarty også andre kanaler til at markedsføre sit arbejde.

¹⁸⁶ DR Radio – Dorthe Chakravarty

¹⁸⁷ P6 Beat – *Formiddag med Simpson*

¹⁸⁸ Bilag 11.5.4

Udover, at hun har været med i radioprogrammer på P6 Beat og P1, så er der 449 søgeresultater på ”Dorthe Chakravarty” på Infomedia.dk.¹⁸⁹ Det vil sige gennemsnitlig 44,9 søgeresultater om året – ét nyt hver ottende dag i ti år i træk. Selvom det vidner om kontinuitet som er positivt, så er det alligevel lidt under en tredjedel af antallet af Laneths søgeresultater. Så på den ene side er det positivt, at Chakravarty har vedligeholdt sit arbejdes aktualitet gennem ti år på kanaler, som ikke er en del af hendes egne, men på den anden side, så falmer antallet af søgeresultater sammenlignet med Laneths. På trods af dette, så tegner der sig alligevel samme tendens. Der er flest søgeresultater, hele 192, under webkilder, såsom netaviser og organisationers hjemmesider. Ydermere udgør lokale ugeaviser samt regionale og lokale dagblade en stor andel – i Chakravarty’s tilfælde 33,6%, altså godt og vel en tredjedel af det samlede antal søgeresultater, så historie hiter endnu engang ude i de mindre byer.

Delkonklusion

Det kan konkluderes, at Chakravarty har en normkritisk tilgang til kvinders historie. Hun synes det er interessant at tage fat i kvinder, som brød med deres samtids normer og igangsatte en udvikling. Det er en metode, som på sin vis tager afstand fra Scotts køn som metode, da den er for snæver og ikke ser på kvinders interne relationer, og reducerer kvinder til én gruppe, og fjerner det individualistiske perspektiv. I formidlingen er kvinderne i forsædet, og mænd nævnes, når de er relevante, fordi ingen skal skrives ind i historien på bekostning af andre, men som Chakravarty sagde i interviewet: ”Historien består af andet end store mænd og store krige”,¹⁹⁰ og derfor er kvinders historie vigtig. Selvom Chakravarty har en hjemmeside, en podcast og en Facebook side, så er det bøgerne og den skriftlige formidling, som står hende nær.

7.4 Birgitte Possing

Hvad

Possing’s uddannelsesmæssige baggrund som historiker og antropolog kommer til udtryk gennem hendes anderledes tilgang til historieformidlingen i *Argumenter imod kvinder*, fordi hun undersøger kulturen, der lægger bag kvinders udelukkelse fra magten. Bogen er anderledes sammenlignet med de af Laneth og Chakravarty, fordi den for det første er en kulturhistorisk skanning som Possing selv kalder det, og for det andet, fordi bogen rent metodisk er meget skarpt skåret ud. Possing havde desværre ikke tid til et interview, så jeg vil tage udgangspunkt i afsnit 3 af ”Dorthe Chakravarty

¹⁸⁹ Infomedia.dk - Søgeresultater på ”Dorthe Chakravarty”

¹⁹⁰ Interview med Dorthe Chakravarty, 15:49-15:53

Podcast”, hvor Possing blev interviewet af Chakravarty ifm. udgivelsen af *Argumenter imod kvinder* (2018), for at belyse hendes metodiske tilgang til historien. Rammen om bogen er en række udtalelser, som hver i sær taler imod, at kvinder mere eller mindre skulle være i stand til at varetage positioner udenfor hjemmet i den offentlige sfære. I podcasten beskriver Possing sin metode således:

”[...] så sætter jeg argumenterne imod kvinderne ind i små og store fortællinger. Og sætter dem op overfor argumenter for – naturligvis. Fordi, det er vigtigt at forstå de her forskellige argumenter i deres kontekst, i den tidsånd de blev til i, for så kan vi også forstå, hvorfor de blev sagt, og hvorfor vi i dag synes mange af dem er forfærdelige og skrækindjagende og komiske. Sådan blev de ikke nødvendigvis opfattet i deres tid, men det er også vigtigt at forstå, hvilke magtmekanismer, der lå bag dem, som var med til at holde kvinder ude, selvom de faktisk havde talent, og i nogen tilfælde mere talent end de mænd, der allerede sad”¹⁹¹

Der er altså flere led i Possing’s metode. For det første sætter Possing argumenterne ind i store og små fortællinger, og påviser derigennem at denne form for argumenter ikke kun befandt sig i ét sted af samfundet. Når hun for det andet går videre til at modargumentere argumenterne imod kvinder, så bidrager hun aktivt til, at argumenternes eksistensgrundlag forsvinder, og de mister deres legitimitet og kraft. For det tredje betyder Possing’s inddragelse af samtid og kontekst, at argumenterne bliver sat ind i en forståelsesramme, som belyser samtidens samfundsopbygning, normer og kultur, der kan være bidragende til at forstå, hvorfor disse argumenter fremstod som naturlige og havde en berettigelse. Ydermere er det også i stand til at vise, at samfundet ikke er statisk, men har udviklet sig, og derfor kan vi i dag have svært ved at tage argumenterne seriøse, selvom de i deres samtid var af den dybeste alvor. Dette er et godt eksempel, der bekræfter Nora’s teori om, at vi ser på fortiden med nutidens øjne. Det fjerde led, som er argumenternes dødsstød er, da Possing undersøger de magtmekanismer, der lagde bag argumenter og den kultur disse kom af. I interviewet fortæller Possing, at når man ikke har andre argumenter, så henvises der til kvinders biologi,¹⁹² og hvordan kvinder fra naturens side ikke er i stand til at indtage positioner af magt. Udover argumenternes indhold, så henviser Possing også til, at argumenterne opstår ”[...] hver gang der er nogen af de

¹⁹¹ Dorthe Chakravarty Podcast, episode 3, 08:31-09:22

¹⁹² Dorthe Chakravarty Podcast, episode 3, 10:57-11:08

kvinder med talent, indenfor kunst, uddannelse, politik, videnskab, der tager et skridt ind på den eksklusive arena, som har været forbeholdt mænd, så ser man de her argumenter”.¹⁹³ Det er altså ikke så meget individernes kamp som det er kønnenes kamp. Derfor kan der argumenteres for, at præmissen for Possing’s metode er Scotts køn som metode, fordi hun helt grundlæggende tager udgangspunkt i kvinder og mænds forskellige forudsætninger, men Possing går så skridtet videre, da hun gennem kulturhistorien undersøger de kulturelle magtstrukturer, der er med til at vedligeholde og reproducere kvinders udelukkelse fra magten. Possing tager dog også højde for, at der internt i kønnene kan være uenigheder som nævnt i tidligere afsnit. I bogen og interviewet fremhæver hun skuespillerinden, Johanne Luise Heiberg, som kritiserede Natalie Zahle og hendes skole ved at henvise til den kvindelige biologi: ”Dine sønner kan du sende i skolen uden for dit hus; de kan ikke tidligt nok vænnes til at færdes i livet og tåle al slags temperatur; dine små piger er finere planter, der gror under dine øjne, under din opsigts og ikke vore institutionskaserne”.¹⁹⁴ Dermed forstået, at drenge skal kastes ud i livet for at hærdes, mens piger skal passes på og skånes. Possing fremhæver, at kvinder som Heiberg argumenterede imod andre kvinder:

”[...] fordi hun var blevet en del af magten, og hun havde ikke det vi i dag vil kalde en eller anden form for kvindesolidaritet. Altså for hende, for dem, der er kommet over på den anden side af magten, for visse af dem, ikke alle, der er det vigtigt, at signalere at *jeg er noget særligt, jeg er kommet i den her liga, vi holder alle de andre ude*. Og det gælder sådan set både kvinder og mænd”¹⁹⁵

Det var altså ikke udelukkende mænd, som ville holde kvinder fra magten, det ville også de få kvinder, som havde gjort det umulige.

Possing’s bog og historieformidling kan, udover Nora’s teori om at se fortiden med nutidens briller, også placeres i Kelly-Gadols teori om feministisk historiografi samt Cott’s påpegning af vigtigheden af, at mænd også inddrages, når kvinders historie formidles. Mændene, der er med i *Argumenter imod kvinder* (2018) er hovedsagligt præsenteret som antagonister, mens kvinderne varetager rollen som protagonister. Bogen er en del af historiens demokratisering, fordi den gennem kvinders historie belyser, hvorfor og hvordan kvinder er blevet ved med at kæmpe, selvom de gang

¹⁹³ Dorthe Chakravarty Podcast, episode 3, 07:58-08:14

¹⁹⁴ Possing, 2018, 63

¹⁹⁵ Dorthe Chakravarty Podcast, episode 3, 16:00-16:27

på gang gennem tiden er blevet holdt ude fra magten og historiebøgerne. Eftersom mange kvinder er blevet udeladt af historiebøgerne, så har de manglet en anerkendelse som de får i Possing's bog.

Hvilken kanal

At Possing vælger at formidle kvinders historie gennem bøger sender et signal, da det er en klassisk formidlingskanal, selvom den har fået en moderne opdatering i form af e-bøger. Når Possing vælger bøger som formidling, så indkredser det formidlingens tilgængelighed, da bøger kun kan lånes på biblioteker eller købes hos boghandlere, i en fysisk butik eller online. Denne form for formidling anvendes af Possing, fordi den tilbyder et format, hvor bogens emne og forfatterens budskab kan udfoldes. Der er ikke begrænsninger ift. sidetal, og derfor kan ordene flyde. Bogformatet tilbyder også en fortællestruktur, der følges fra start til slut i den enkelte bog til forskel fra f.eks. Facebook, hvor mange separate opslag udgjorde helheden og fortællestrukturen i en føljeton som Laneths "Pias Julekalender". Bl.a. derfor fremstår bøger som *Argumenter imod kvinder* som et helhedsprojekt i én bid.

Som tidligere nævnt, så bruger Possing ikke sociale medier i fagligt øjemed, men hun har til gengæld en hjemmeside.¹⁹⁶ Ligesom det også gør sig gældende for Laneth og Chakravarty's hjemmeside, så er Possing's hjemmeside en personlig hjemmeside. I hjemmesidens menu er der følgende bjælker: forside, bøger, foredrag, om mig og kontakt. Bøger og om mig bjælkerne hører ind under baggrund, fordi de er med til at optegne Possing's faglige baggrund, mens foredrag og kontakt hører ind under, hvad Possing kan tilbyde evt. samarbejdspartnere. Hjemmesidens indhold fremstår statisk. Specielt, når der ikke er nogen nyheder bjælke eller sociale medier, hvor man kan følge hendes arbejde.

Hvem (modtager)

At Possing blot formidler igennem boggenren betyder, at det indkredser målgruppen for formidlingen. I *Læsning i tal. Metoder og resultater fra udvalgte internationale læsevaneundersøgelser* (2017) beskrives de forskellige boggenres målgrupper if. køn, alder og uddannelse. Der fremsættes, at flere kvinder end mænd læser skønlitteratur, mens flest mænd læser faglitteratur. Og når der kommer aldersfordelingen, så læser ældre læsere hovedsagligt skønlitteratur, mens de yngre læser faglitteratur – dog oftest pga. deres studier. Ift. uddannelsesniveau, så fremgår det af artiklen, at højtuddannede læser skønlitteratur, mens det til gengæld er svært at afgøre hvilket

¹⁹⁶ Possing.dk

gruppe der læser mest faglitteratur, fordi studielitteratur er medregnet.¹⁹⁷ Hvis man går ud fra ovenstående, så ville bogens målgruppe være det yngre mandlige segment. Jeg vil dog vove at modsætte mig dette. For det første tror jeg, at bogens fokus på kvinder betyder, at den automatisk appellerer mere til de kvindelige læsere, og for det andet, så indgår Possing's bog ikke nødvendigvis som studielitteratur, og derfor mener jeg den favner mere bredt aldersmæssigt end hvad artiklen lægger op til.

Ligesom Laneth og Chakravarty, bruger Possing også andre end sine egne kanaler til at formidle og skabe opmærksomhed omkring sit arbejde, når hun deltager i interviews. Det gør hun eksempelvis i P1 programmet *Tidsånd*,¹⁹⁸ hvor hun er blevet interviewet ifm. udgivelsen af *Argumenter imod kvinder*. Som nævnt før, har P1 en voksen og moden målgruppe, som søger en ny viden og er ydermere i stand til at sætte denne i perspektiv. Der er selvfølgelig en risiko for, at der vil være lyttere, som blot lytter med et halvt øre, men der vil uden tvivl være lyttere, som netop tager den nye viden, som Possing bidrager med, til sig.

Hvilken effekt // feedback

Possing's formidling sætter uden tvivl tanker i gang. 24. oktober 2018 deltog hun i et interview på den nu nedlagte radiokanal Radio24syv, hvor interviewet omhandlede *Argumenter imod kvinder*. Efterfølgende lagde Radio24syv et uddrag af interviewet på 2:39 min. op på radioens Facebook side.¹⁹⁹ I videoens kommentarfelt mødte Possing modvind. Meningerne var mange, og de var bestemt ikke enige med Possing og hendes udlægning og forklaring af bogens indhold. Der blev skrevet kommentarer som: "Joackim B. Olsen har ret. Kvinder bliver ikke lykkelige af at gå ud i verden. Kvinders talent er at skabe et hjem, ikke at have en 'karriere'", "Kvinder skulle aldrig have haft stemmeret", "Vi har ligestilling, drop alt det fis og tag på arbejde, så kan det være det hjælper på ledelses fordelingen og indtjeningen", "Kvinder er biologisk programmeret på en anden måde end mænd", "Åh, ikke 'mænd er overrepræsenteret i leder stillingerne'-ideologien igen" og sidst, men ikke mindst "Mere klynk".²⁰⁰ Kommentarer som disse tolker jeg som ret voldsomme reaktioner, for det er én ting af at have sin mening og at denne er modstridende, men at denne mening er så stærk at den skal skrives ned og sendes er noget helt andet. Det vidner om, at Possing og hendes bog er i stand til at sætte så voldsomme tanker i gang, at de kræver en handling. Det er dog komisk, at selvsamme

¹⁹⁷ Rasmussen, 2017, 25-31

¹⁹⁸ P1, *Tidsånd*. *Argumenter imod kvinder*

¹⁹⁹ Radio24syv – Interview med Birgitte Possing

²⁰⁰ Bilag 11.6.1

kommentarer er med til at bekræfte bogens berettigelse, fordi det er argumenter imod kvinder fremsat af mænd og henviser ofte til kvinders biologi. Possing har dog også fået en masse medvind ifm. udgivelsen af *Argumenter imod kvinder*. Bogen blev i 2019 nomineret til Blixenprisen som Årets faglitterære udgivelse,²⁰¹ og Possing blev i april 2019 tildelt et stort arbejdslegat fra Statens Kunstfond,²⁰² så i akademiske kredse er hendes arbejde i høj grad blevet anerkendt. Men bogen må også antages for at være velmodtaget hos læserne, da den blev udgivet i 2018, og i maj 2020 er at finde på Arnold Buscks top ti over bedst sælgende faglitterære bøger.²⁰³

Hvis man søger på Birgitte Possing på Infomedia.dk i perioden 2010-2020, så kommer der 830 søgeresultater.²⁰⁴ Ud af disse er der 338 fra webkilder, og 171 fra regionale og lokale dagblade samt 78 fra lokale ugeaviser. Dermed udgør artiklerne fra regionale og lokale dagblade samt lokale ugeaviser 30% af de 830 søgeresultater, og der er samme tendens som ved Laneth og Chakravarty. Ift. det samlede antal af søgeresultater, så ligger Possing mellem Laneth og Chakravarty, hvor hun i gennemsnit har haft 83 pr. år, og dermed ét nyt søgeresultat hver fjerde dag gennem ti år. Igen repræsenterer det en kontinuerlig relevans af Possing og hendes arbejde, og det i sig selv er udtryk for en effekt og feedback, fordi den kontinuerlige relevans ikke ville eksistere, hvis ikke Possing's arbejde, eller andres for den sags skyld, ramte noget og skabte reaktioner, som fordrede fortsat relevans.

Delkonklusion

Kvindens historie formidles i Possing's *Argumenter imod kvinder* gennem en kulturhistorisk skanning af de magtstrukturer, som har været forsøg på at holde kvinder ude fra magten. Metoden som Possing tilgår argumenterne med, indeholder flere led, som er med til at underminere de argumenter, som er fremsat imod kvinder. Grundlæggende er præmissen for Possing's metode, Scott's køn som metode, men hun tager skridtet videre og undersøger magtstrukturer gennem kulturhistorien og ligger dermed et ekstra lag på. Ydermere har hun øje for, at det ikke udelukkende er mænd, som fremsætter argumenter imod kvinder, men også kvinder, som selv er blevet en del af magten, kan fremsætte disse. Possing's formidlingskanaler, som blot inkluderer bogen og hjemmesiden, er snæver, men benyttes meget målrettet og professionelt.

²⁰¹ Danskforfatterforening.dk

²⁰² Kunst.dk, legattildelinger

²⁰³ Bilag 11.6.2

²⁰⁴ Infomedia.dk - Søgeresultater på "Birgitte Possing"

7.5 Gry Jexen

Hvad

På Instagram profilen og i podcasten, *Kvinde, kend din historie*, formidler Jexen portrætter af kvinder, der fortjener en plads i Danmarkshistorien, men som hidtil ikke har fået det. For at forstå måden, hvorpå Jexen formidler, er det vigtigt at være bevidst om målet med formidlingen:

”Mit projekt hedder jo *Kvinde, kend din historie*. Det er en reference, som jeg synes var fin til *Kvinde, kend din krop*. Og det handler om en bevidsthed, som man kan bruge til at handle anderledes. Og *Kvinde, kend din historie* er jo kvindeportrætter på Instagram, men faktisk så er hovedbudskabet jo, at man skal kende hele, eller have en større bevidsthed om hele historien. Og grunden til, at kvinder har en mindre historiebevidsthed end mænd er også, fordi de slet ikke er repræsenteret - både i historiebøgerne, men også ude i virkeligheden. Stort set, uanset, hvor mænd vender og drejer sig hen, så ser de sig selv repræsenteret i historien. Om det er bygninger, om det er statuer, om det er vejnavne, om det er museer – altså alle de steder, hvor historie og kulturarv optræder der kan man som mænd hele tiden se sig selv repræsenteret. Så for mig handler det om en generel historiebevidsthed, og det handler altså også om at forstå politik og magt”²⁰⁵

Jexen arbejder ud fra en grundlæggende opfattelse af, at ens historiebevidsthed kan påvirke, hvordan man handler i livet. Dette kan forstås i forlængelse af Bernard Eric Jensens teori om, at historiebevidsthed kan have en ”[...] anticiperende funktion, når mennesker bruger deres historiebevidsthed til at gøre sig forventninger til fremtiden”.²⁰⁶ Altså, hvis man som kvinde har en historiebevidsthed, hvor begge køn ikke har ladet sig begrænse, men fulgt sine drømme, så vil man heller ikke selv lade sig begrænse. Men eftersom Jexen på Instagram har begrænsninger ift. antallet af anslag, så er det en stor formidlingsmæssig opgave at formidle kvindernes historier. Derfor indebærer Jexens metode, at hun indkredser det, som er vigtigst ved kvinden og der bliver ikke skrevet om kvindens privatliv, medmindre det har en afgørende betydning for hendes historie.²⁰⁷ Jexen har meget bevidst fravalgt privatsfæren - bl.a. fordi den allerede er beskrevet i f.eks. socialhistorien, men

²⁰⁵ Interview med Gry Jexen, 47:02-48:08

²⁰⁶ Warring, 2011, 9

²⁰⁷ Interview med Gry Jexen, 12:45-15:42

også fordi Jexen vil noget andet med sin historieformidling. Hun vil have kvinderne i de danske historiebøger ud af hjemmets fire vægge og ud i den offentlige sfære. Et godt eksempel er opslaget om den første kvindelige professor i Danmark, Astrid Friis.²⁰⁸ Det er Friis' karriere, der formidles og denne sættes i relation til samtiden, fordi hun med sin stilling vakte opsigt. Dermed bidrager den enkelte kvindes historie også til en viden om datidens samfund og normer, fordi Friis' historie vidner om kvinder og mænds forskellige forudsætning ift. uddannelsessystemet i samtiden, hvilket også placerer formidlingen i Kelly-Gadols teori om feministisk historiografi.

Men selvom det måske lyder enkelt, så er det en evig balancegang og lærende proces at formidle kvinders historie. Jexen påpegede i interviewet, at her-story har tendens til at skabe heltindehistorier, mens socialhistorien gerne vil skrive dem ind i historien, men man kan ikke gøre begge dele samtidigt.²⁰⁹ Så hvordan tilgår man formidlingen af kvinders historie? Svaret på dette leder Jexen stadig efter i den lærende proces som *Kvinde, kend din historie* er for hende, men en ting er hun dog sikker på: der mangler nuancer om kvinder i historien. Jf. Jexen må kvinder gerne være forbilleder, men de skal ikke være glansbilleder ligesom hun mener her-story kan fremstille dem. Det er derimod vigtigt for Jexen at skrive nuancerne frem, også de negative, samt analysere det fulde billede af kvinderne set med nutidens briller. Eksempelvis Thit Jensen, som på den ene side var foran sin tid, når det kom til kvinders ret til prævention, men samtidig var homofob og fortaler for socialhygiejne,²¹⁰ og det er nuancer som disse vi som historikere ikke skal gemme, men skrive frem ifølge Jexen. Vi skal, ligesom jf. Bloch, prøve at forstå og analysere de dynamikker og den kultur, som dominerede i Jensens samtid, der betød, at hun på den ene side var progressiv, men på den anden side var konservativ i andre henseender, gennem nutidens briller. Når det kommer til, hvorvidt mænd skal være en del af formidlingen af kvinders historie, så er det igen knap så enkelt. For selvom Jexen formidler gennem kvindeportrætterne, så vil hun alligevel gerne have at folk udvider deres historiske bevidsthed, og derfor skriver Jexen "[...] mænd ind, hvis de betyder noget".²¹¹ Man kan argumentere for, at det ville være kontraproduktivt at udelade et helt køn, fordi historien i så fald er redigeret mhp. at fremhæve kvinder. Og som Chakravarty påpegede, så skal ingen skrives ind i historien på bekostning af andre.

²⁰⁸ Bilag 11.7.1

²⁰⁹ Interview med Gry Jexen, 19:07-19:28

²¹⁰ Interview med Gry Jexen, 30:35-31:09

²¹¹ Interview med Gry Jexen, 25:32-25:55

Hvilken kanal?

Udover sin Instagram profil og podcast, har Jexen også en hjemmeside.²¹² Det er en personlig hjemmeside, som til forskel for Instagram profilen og podcasten ikke blot promoverer *Kvinde, kend din historie*, men Jexens arbejde generelt. Det ses bl.a. ved, at det kun er hjemmesiden, som har Jexens navn. Der er følgende bjælker på hjemmesiden: Forsiden, hvem er jeg, kvinde kend din historie, foredrag, presse, aktuelt og kontakt.²¹³ Bjælkerne hvem er jeg, presse og aktuelt falder i kategorien baggrund, mens kvinde kend din historie, foredrag og kontakt er hvad Jexen kan tilbyde samarbejdspartnere. Alle er med til at støtte op om at formidle Jexens enmandsvirksomhed til interesserede og samarbejdspartnere.

Men det, der kendetegner formidlingen på *Kvinde, kend din historie* er, at den hovedsagligt foregår på Instagram, hvor profilen har 27.900 følgere og der er lavet 151 opslag.²¹⁴ Med Instagram profilen *Kvinde, kend din historie* lader hun kvinderne genopstå i historiefortællingen og ikke mindst i vores bevidsthed gennem det populære sociale medie. På Instagram formidler Jexen kvindehistorie til flere tusinde følgere, og hun har formået at snige lidt historisk dannelse ind gennem det sociale medie, der af de fleste bruges som tidsfordriv eller en overspringshandling. Hun har skabt en interesse for kvindehistorie, da hun har set potentialet i mediets ellers begrænsede størrelse ift. anslag. Hun har anvendt mediet til sin fordel, og gjort historiefortællingen let spiselig og overkommelig. Jexen lavede det første opslag på profilen den 16. november 2018, og har med rekordfart fået et højt antal følgere og skabt en masse opmærksomhed omkring profilen og dens budskab om at udbrede mere viden om vigtige kvinder i historien. Hun har skabt et online erindringsfællesskab for kvindehistorie, hvor følgerne eksempelvis kan komme med forslag til, hvilke kvinder, der skal fremhæves på profilen,²¹⁵ fordi Jexen gerne vil, at så mange som muligt føler sig repræsenterede gennem forskellige emner eksempelvis.²¹⁶ Fællesskabet er opstået gennem profilen, da følgerne i stigende grad deler opslag og anbefaler profilen jf. bilag 11.7.3, som er et eksempel på viral markedsføring, fordi når følgerne deler *Kvinde, kend din historie*, så får deres private følgere, som ikke nødvendigvis følger Jexens profil på forhånd, kendskab til Jexens arbejde. Når følgerne deler opslag, opstår der en fælles og kollektiv referenceramme for erindring jf. Blochs teori om individet, der erindrer gennem kollektiv erindring, og profilen får en interaktiv dimension, fordi

²¹² Gryjexen.com

²¹³ Gryjexen.com

²¹⁴ Tal fra 7. maj

²¹⁵ Bilag 11.7.2

²¹⁶ Interview med Gry Jexen, 15:00-15:25

følgerne og Jexen interagerer. At formidle kvindehistorie gennem *Kvinde, kend din historie* er ikke længere et enmandsprojekt for Jexen - det er derimod et ansvar, der bliver løftet i flok af Jexen og følgerne.²¹⁷ Som sagt er historieformidling på Instagram som den primære formidlingskanal atypisk, og Jexen er også klar over, at hun formidler på en anderledes måde, men det er bevidst: "Det var et fuldstændigt overlagt bevidst valg, for jeg synes faktisk, at der er et stort problem med, at universitetet formidler til sig selv, og aldrig rigtig kommer ud over rampen med den viden man faktisk får".²¹⁸ Så selvom sociale medier har et legitimeringsproblem, så tog Jexen chancen, fordi hun er af den overbevisning, at universiteterne ikke lever op til deres formidlingsmæssige opgave som hun prøver at give sit bidrag til. Og det er i den grad lykkedes - med tiden har den stigende interesse ført til, at Jexens formidling af kvindehistorie nu også inkluderer en podcast med samme navn som profilen på Instagram.²¹⁹ Podcasten kan høres eksklusivt på podcastplatformen Podimo, der kan tilgås via smartphone. Det første afsnit af podcasten blev lagt på 11. november, og fra 11. november og til og med 27. januar er der lagt 12 afsnit ind. Afsnittenes længde varierer fra 37 til 55 minutter, og i hvert afsnit har Gry en eller flere gæster inde. På Podimo har den 4.681 følgere og en tilbagemeldingsrate, hvor 94% synes godt om podcasten.²²⁰ Instagram profilen og podcasten supplerer hinanden rigtig godt, da Instagram profilen tilbyder en hurtig og overskuelig formidling grundet platformens begrænsning ift. antal anslag, mens Jexen kan bruge podcasten til at uddybe kvindernes historier og komme ind på det, hun måtte skære fra, da hun skulle udforme teksten til Instagram. Selvom hun ikke har en Facebook side i professionelt øjemed, så har Jexen gjort brug af Facebook ifm. *Kvinde, kend din historie*. Foreløbigt har Jexen lavet to live foredrag, hvor man skulle overføre 59 kr. via Mobile Pay og derefter anmode om at blive medlem af en gruppe som hun har oprettet med sin privatprofil.²²¹ Når klokken blev 20 livestreamede Jexen et foredrag hjemme fra sin stue, ud til medlemmerne i den lukkede Facebook gruppe, der sad hjemme - ligesom undertegnede.²²² Foredragende via Facebook er en smart måde at anvende Facebooks tjenester på, fordi det er en meget fleksibel form for formidling og nytænkning af det klassiske foredrag, da folk kunne se med fra hele Danmark, og foredraget blev gemt i 24 timer på siden, så der var også fleksibilitet ift. tidsrummet. Løsningen med liveforedrag er så fleksibel, at det endda lod sig gøre under Covid-19.

²¹⁷ Bilag 11.7.3

²¹⁸ Interview med Gry Jexen, 11:16-11:30

²¹⁹ *Kvinde, kend din historie* podcast

²²⁰ *Kvinde, kend din historie* podcast, tal fra 7. maj

²²¹ Bilag 11.7.4

²²² Bilag 11.7.5

Jexen formidler altså gennem flere kanaler, hovedsagligt Instagram og podcastgenren, og det fungerer rigtig godt. Jexen formår at skabe indhold på de forskellige kanaler, som komplementerer hinanden rigtig godt, uden noget går tabt.

Hvem (modtager)

I interviewet fortalte Jexen, at hun ikke havde en plan om, hvem målgruppen specifikt skulle være, da hun blot havde et ønske om at formidle. Hun havde dog en todelte intention med profilen: 1) hun mente, at kvinder manglede at kende deres historie og 2) hun ville vise, at Instagram, som ellers har fået kritik, godt kunne bruges til noget positivt og lærerigt.²²³ Som nævnt tidligere, mener Jexen ikke, at universiteterne løser deres formidlingsopgave, og derfor er det vigtigt for hende at formidle bredt også til ikke-akademikere, hvilket ofte sætter hende på en formidlingsmæssig prøve, men det er vigtigt for hende at formidle historie, så det er forståeligt.²²⁴ Selvom Jexen fra starten af ikke havde specifikke forventninger til målgruppen, så er hendes målgruppe alligevel meget homogen. Hele 97% af følgerne på Instagram er kvinder, mens 66% er i alderen 18-34 år.²²⁵ Så når man kigger på den kønsmæssige fordeling blandt følgerne, er Jexen lykkedes med hendes ambition om, at kvinder skal kende deres historie. Ydermere kan den lave alder blandt følgerne evt. skyldes Jexens valg af Instagram som formidlingskanal, da 56% af brugerne på Instagram er 16-24 år,²²⁶ og derfor er chancen for en yngre målgruppe større, fordi de udgør over halvdelen af brugerne på Instagram.

Hvilken effekt // feedback

Kvinde, kend din historie har fået succes på rekordfart. Hvis man ser på bilag 11.7.7, så havde profilen i maj 2019 12.800 følgere og allerede 11 måneder senere i april 2020 havde profilen 27.300 følgere – altså en stigning på 113% på lige under et år. Disse tal er en kraftig indikator for, at de kvindeportrætter Jexen formidler, bliver modtaget positivt og genererer nye følgere til *Kvinde, kend din historie*. Og hvor mange nye følgere blot ét opslag kan generere kan man se jf. bilag 11.7.8, hvor Jexen har sendt mig et eksempel på profilens eksponering. Et opslag om dronning Margrethe genererede 60 nye følgere samt 45 delinger. At opslaget er blevet delt af 45 følgere viser, at følgerne bidrager til formidlingen af kvinders historie og at det er en opgave, der løftes i flok. Om dette skriver Jexen også: ”Det er et eksempel på den store eksponering og det høje engagement blandt mine følgere.

²²³ Interview med Jexen, 09:54-10:50

²²⁴ Interview med Jexen, 12:24-13:36

²²⁵ Bilag 11.7.6

²²⁶ Ulv Thomsen, 2019

Mine følgere deler, reposter og tagger ofte andre følgere i mine opslag. Derudover oplever jeg ofte at følgere anbefaler profilen på deres egen konto”.²²⁷ Erindringsfællesskabet blandt Jexens følgere er et eksempel på Halbwachs teori om, at det er individer som gruppemedlemmer, der erindringsfællesskabet. Og selvom de er medlem af samme erindringsfællesskab, så er det forskelligt, hvad medlemmerne uddrager fra erindringsfællesskabet. Dette kan ses ift. at det er forskelligt, hvilke opslag de forskellige medlemmer vælger at dele på deres private profiler, fordi det er forskelligt, hvad der appellerer og fanger det enkelte individ. Hvis man kigger på de to liveforedrag, som Jexen har holdt indtil videre, så var der ved det første foredrag, ”Kvinder har altid arbejdet” 237 medlemmer i Facebook gruppen,²²⁸ mens der til det andet foredrag, ”Rødstrømperne” var 151 medlemmer i Facebook gruppen.²²⁹ Jf. bilag 11.7.9 kan man se et uddrag af den feedback som foredragende har fået: ”Spændende foredrag! Det fungerede rigtig godt og for mig betød de tekniske udfordringer ingenting. Jeg havde sådan en følelse af, at vi alle var sammen om det ❤️”.²³⁰ Denne kommentar vidner også om, at fællesskabsfølelsen også opleves af følgerne selv, som så med hjemmefra. Udover den positive feedback fra følgerne, så har Jexens formidling også den effekt, at følgerne aktivt stiller spørgsmål – både ift. uddybende spørgsmål og kilderne hun bruger og anbefaler. Derfor lavede Jexen efterfølgende et opslag, hvori hun opgav den litteratur hun havde brugt til at lave foredraget,²³¹ og her optræder bl.a. Possing’s bog, *Argumenter imod kvinder*. På den måde er formidlerne med til at støtte op om hinandens arbejde, ligesom da Possing var med i et afsnit af Chakravarty’s podcast.

På Infomedia er der 26 søgeresultater i årene 2010-2020 på Gry Jexen. Det interessante ved søgeresultaterne er, at hele 15 søgeresultater er fra webkilder, og de resterende 11 er fra trykte kilder.²³² Dette er muligvis pga. Jexens anvendelse af sociale medier i sit arbejde, men det er blot en betragtning.

Delkonklusion

Jexens historieformidling, som består af kvindeportrætter skal bidrage til en mere nuanceret og ligestillet historiebevidsthed. Derfor er fokus på, hvad der er det vigtigste ved den enkelte kvinde, og hendes privatliv inddrages ikke, da Jexen vil have kvinderne i historiebøgerne ud af hjemmet og ud i

²²⁷ Bilag 11.7.8

²²⁸ Tal fra 25. marts 2020

²²⁹ Tal fra 6. maj 2020

²³⁰ Bilag 11.7.9

²³¹ Bilag 11.7.10

²³² Infomedia.dk – Søgeresultater på ”Gry Jexen”

samfundet. For Jexen er det ydermere en lærende proces, fordi hun undervejs navigere rundt i, hvordan hun vil portrætere kvinder, men hun står fast på, at nuancerne skal skrives frem og ikke gemmes. Instagram og podcast er atypiske formidlingskanaler for en historiker, og det ved Jexen godt, men det er et bevidst valg, da hun mener den formidlingsmæssige opgave ikke bliver løst af universiteterne. Den atypiske formidling har vist sig at appellere til især kvinder i aldersgruppen 18-34 år, og der har været en meget positiv feedback, hvor profilen f.eks. har oplevet en stigning af følgere på 113% gennem de sidste 11 måneder.

7.6 Kvindemuseet

Hvad

Som nævnt i kildepræsentationen arbejder kvindemuseet med kvinders historie, og derfor er museet relevant for dette speciale. Men museet tager skridtet videre, da det i stedet for at lægge vægt på ét bestemt køn, kvinder, tager det udgangspunkt i det mere åbne, flydende køn, fordi der i dag ikke kun er to køn. På museets hjemmeside står der om dets ansvarsområde:

”Kvindemuseet blev grundlagt for godt 30 år siden, hvor kvinders kultur og historie var stærkt underbelyst. I de forløbne årtier har museet indsamlet væsentlig dokumentation for kvinders hverdagsliv såvel som kvinders aktive medvirken i samfundsudviklingen. Meget er sket siden i relationen mellem de to køn. Også mænds roller og funktion i samfundet har ændret sig markant. Kulturarven hviler sine steder på gamle opdelinger mellem køn og roller, mens nutiden forventer friere udfoldelse af alle køn. Derfor vil Kvindemuseet fremover beskæftige sig mere bredt med kønnenes kulturhistorie og involvere alle på tværs af køn. Dette får direkte betydning for indsamling af genstande, udstillinger, events m.v.”²³³

I allerførste sætning cementerer Kvindemuseet, hvorfor det er en del af historiens demokratisering. Museet blev grundlagt, fordi kvinders historie og kultur var underbelyst, og derfor søgte det at gøre bod på dette. Dette skriver sig ind i Nora's teori om at give minoriteter i historien plads og anerkendelse i nutiden, fordi man ved at se fortiden med nutidens briller forstår, at det at kvinder

²³³ Kvindemuseet.dk – Vision, mission og ansvarsområde

udgør en skræmmende lille del af den nedskrevne historie er en uret, som hører fortiden til. Men der har været en udvikling, hvor museet er gået fra at beskæftige sig med kvinders kultur og historie til også at undersøge og udfolde relationen mellem de to køn, fordi ”nutiden forventer friere udfoldelse af alle køn”.²³⁴ Derved placerer museet sig i Cott og Fox-Genovese’s teorier om vigtigheden af, at inddrage begge køn i belysningen af kulturhistorien. Museet skriver også, at mænds roller i samfundet har ændret sig meget, og hvis man ser dette i lyset af Fox-Genovese’s teori om, at kvinder har været underlagt patriarkalske kønsroller, så er denne udvikling interessant at undersøge, fordi ændringen af mænds roller i samfundet må være ensbetydende med en ændring af kvinders roller. Ud fra ovenstående citat vurderer jeg, at museet er gået fra at formidle, hvad Scott kalder her-story, der er med til at skabe en parallel historie med kvinder, til at formidle historie gennem køn som metode, fordi kvindemuseet behandler relationen mellem kønnene. Formidlingen af kvinders historie, hvor alle køn inddrages er med til at give et mere nuanceret billede af kvinders historie, og det gør både afsender og modtager i stand til at sætte kvinders historie ind i en kontekst. En kontekst, som f.eks. kan være relationen mellem kønnene, ligestilling, stemmeret etc., og det er først når kvinders historie sættes ind i en samfundsmæssig kontekst, at det fulde billede af samtiden kan stykkes sammen, og mænd og kvinders forskellige forudsætninger kan komme frem i lyset. Denne form for bevidsthed er også udtryk for den feministiske historiografi som Kelly-Gadol fremhæver, fordi museets indsats afspejler, at mænd og kvinder gennem historien har haft forskellige forudsætninger ift. familieliv og karriere. Formidlingen lægger op til en aktiv læringsproces hos museets bruger, da der står på hjemmesiden, at missionen med formidlingen er, at den ”[...] skaber museet nysgerrighed, dialog, refleksion og viden om køn, ligestilling og mangfoldighed – historisk, aktuelt og i fremtiden”.²³⁵ Dermed er det altså ikke blot op til brugeren at observere, men også at aktivt tage informationen til sig og reflektere over denne. Formidlingen skal altså rykke ved noget i brugeren, og være positivt bidragende til en mere åben tilgang overfor kønnene. Så selvom museet fortsat hedder Kvindemuseet, så favner det mere bredt end det kvindelige køn.

Hvilken kanal?

Kvindemuseets arbejde er forskellig fra Laneth, Chakravarty og Possing’s ved, at formidlingen ikke foregår gennem boggenre, men sociale medier. Eftersom museet er lukket tager jeg udgangspunkt i

²³⁴ Kvindemuseet.dk – Vision, mission og ansvarsområde

²³⁵ Kvindemuseet.dk – Vision, mission og ansvarsområde

dets formidlingskanaler på sociale medier, hvor formidlingen er lagt op i mindre bidder, modsat én længere formidling som i en bog.

Kvindemuseets hjemmeside²³⁶ er ikke en personlig hjemmeside, som de tidligere nævnte formidleres, men til gengæld en organisationshjemmeside, der afspejler, at det er en hjemmeside, der repræsenterer en organisation fremfor en privatperson. Af samme grund er også bjælker i hjemmesidens menu anderledes: Kontakt os, åbningstider og priser, presse, besøg og bookinger, udstillinger, det sker, samlingen, undervisningen, museumscaféen, om kvindemuseet og blog. Hjemmesiden har altså en praktisk funktion, når det kommer til museet, fordi det afklarer spørgsmål om priser og åbningstider, men det oplyser også om museets udbud. Så ligesom de personlige hjemmesider har et professionelt formål, har Kvindemuseets hjemmeside det også. Det er blot mere konkret ift. services, priser etc. Som nævnt tidligere har Kvindemuseet profiler på en række sociale medier. På Instagram profilen²³⁷ har museet 8.935 følgere og der er lavet 610 opslag²³⁸ – alt sammen opnået siden 2014, hvor profilen blev oprettet. Opslagene er en blanding af videoer og billeder, og handler om udstillinger, et kig bag kulisserne på museet og forestående begivenheder. Til opslagene er der mindre tekster, som forklarer det, der er på billedet eller i videoen. Til sammenligning har Kvindemuseets Facebook side, der er en virksomhedsside qua museets status som organisation, 12.202 synes godt om og 12.359 følgere,²³⁹ altså næsten en tredjedel mere end på Instagram. På Facebook siden deler Kvindemuseet billeder, videoer og begivenheder med korte eller længere tekster til. På Twitter²⁴⁰ har museet 607 følgere og størstedelen af opslagene er retweets, altså en deling af andres opslag. Indholdsmæssigt deles der billeder, artikler, radiointerviews, som på den ene eller anden måde indgår i Kvindemuseets tidligere omtalte vision om at formidle kønnenes kulturhistorie. Afsluttende har Kvindemuseet også en profil på YouTube,²⁴¹ hvor der kun er 26 abonnenter.²⁴² Der er foreløbigt lagt 18 film op, som varierer i længde mellem 00:05-07:25 min., og kun én af videoerne har fået én kommentar, mens resten har fået ingen skriftlig respons. Kvindemuseet har altså fire profiler foruden hjemmesiden. Umiddelbart vil det ikke være noget problem at en organisation eller virksomhed har profiler på forskellige sociale medier, men jeg ser et mindre problem i Kvindemuseets administration af deres sociale medier. Selvom indholdet på alle

²³⁶ Kvindemuseet.dk

²³⁷ Kvindemuseet på Instagram

²³⁸ Tal fra 6. maj 2020

²³⁹ Tal fra 6. maj 2020

²⁴⁰ Kvindemuseet på Twitter

²⁴¹ Kvindemuseet på YouTube

²⁴² Tal fra 6. maj 2020

profilerne støtter op om og bidrager til museets vision, så er der ikke det samme indhold på profilerne. På den ene side kan man argumentere for, at profilerne og deres indhold bidrager forskelligt til museets vision og måske bliver forbrugeren inspireret til at følge Kvindemuseet på dets andre profiler også. Men på den anden side, så bliver der skabt et uoverskueligt landskab på de sociale medier, fordi man som forbruger aktivt skal følge eller opsøge samtlige profiler for at få det fulde overblik over Kvindemuseets indsatser og tiltag, eftersom profilernes indhold ikke er 1:1. Det er ærgerligt, da manglen på en ensartet kommunikation kan have den konsekvens, at forbrugerne bliver frustrerede, da det bliver lidt af en skattejagt på de forskellige profiler, og kommunikation kan gå tabt. Hvis en forbruger følger Kvindemuseet på Facebook, men ikke på Instagram, så går forbrugeren glip af det indhold, der lægges op der. Eksempelvis handler de tre seneste opslag på Facebook siden om P-pillen, 75-året for befrielsen og køn + Corona,²⁴³ mens de tre seneste opslag på Instagram omhandler Kvindemuseets historie, Corona-hilsen og en mini-tour.²⁴⁴ Dette er et eksempel på, at det emnemæssigt bidrager til samme vision, men timing og 1:1 indhold mangler. Så selvom formidlingens indhold er rigtig godt, så kunne det eksekveres mere fordelagtigt.

Hvem (modtager)

Hvert år bliver alle museer bedt om at indlevere en brugerundersøgelse, og jeg har kigget på Kvindemuseets brugerundersøgelse, der er lagt ud på Kulturministeriets hjemmeside i 2019. I rapporten kan man læse, at hele 77% af museets besøgende er kvinder, og aldersgruppen 14-29 er den, som besøger museet mest, da 41%, altså næsten halvdelen, af de, der besøger Kvindemuseet er mellem 14-29 år. Anden største aldersgruppe er de 50-69-årige med 30%, mens tredje største er de 30-49-årige med 23%. Det er altså specielt den yngre og ældre generation, som besøger Kvindemuseet. Ydermere kommer hele 65% af de besøgende fra Midtjylland,²⁴⁵ som er museets opland eftersom det ligger i Aarhus. Selvom der er 21 år mellem de to hyppigst besøgende aldersgrupper, så er motivationen for 57% af de besøgende, at de vil lære noget nyt.²⁴⁶ Museets målgruppe er altså aldersmæssigt bred og nysgerrig efter ny viden. Ydermere er det hovedsagligt jyder, der besøger museet eftersom 75% af de 87% danske besøgende, kommer fra Jylland.²⁴⁷

²⁴³ Kvindemuseet på Facebook, 6. maj 2020

²⁴⁴ Kvindemuseet på Instagram, 6. maj 2020

²⁴⁵ Kulturministeriet, 2019, 6

²⁴⁶ Kulturministeriet, 2019, 10

²⁴⁷ Kulturministeriet, 2019, 6

Hvilken effekt // feedback

I førnævnte rapport får museets tilbud alle en vurdering på minimum 6,9 ud af 10. Følgende tilbud er blevet vurderet af brugerne: 1) udstillingerne, 2) atmosfæren, 3) mulighed for at lære noget, 4) formidling via brug af digitale medier, 5) brugeroplevelsen for børn, 6) muligheden for at deltage aktivt, 7) muligheden for at være et rart sted og 8) medarbejdernes venlighed og imødekommenhed. Det er altså en overvældende positiv tilbagemelding fra brugerne over hele linjen. Især den positive feedback på Kvindemuseets formidling på sociale medier overraskede mig. Som sagt synes jeg den indholdsmæssigt er god, men der er uheldige uoverensstemmelser mellem de mange forskellige profiler. Men det ser ikke ud til at genere brugerne, da formidlingen på sociale medier har fået en score på 7,8.²⁴⁸ Den positive stemning fortsætter dog ikke på de sociale medier. I et opslag fra 15. april 2020, som er en video af Kvindemuseets leder, Julie Rokkjær Birch, der fortæller om museet og dets historie. Til videoen var der skrevet følgende beskrivelse: ”Vidste du, at Kvindemuseets bygning har været både rådhus, politistation og Gestapo-hovedkvarter? Hør mere om Danmarks museum for køn, ligestilling og mangfoldighed”.²⁴⁹ I kommentarsporet til denne video skriver flere mænd kommentarer, der mildest talt er negative. Det er kommentarer som ”Mange ’Ligestillings’ kvinder i Vesten, ter sig som små Børn. Giv dem en finger, og de tar hele armen”, “[...] Jeg er træt af i dag, at høre at ligestilling kun omhandler kvinders kamp, kvinders liv og kvinders rettigheder” og ”Få dig dog et rigtigt arbejde. Utroligt hvordan feminister via deres netværk altid har adgang til puljer, støtteordninger og dine og mine skatte kroner”.²⁵⁰ Selvom kommentarerne er skrevet af forskellige individer, så har de alle det til fælles, at de er skrevet af mænd, der hentyder til, at kvinder er grådige væsener. Selvom det ikke er muligt at finde ud af, så kunne det være interessant at vide om mændene nogensinde har besøgt Kvindemuseet eftersom 77% af de besøgende er kvinder, eller om de blot har scrollet forbi videoen ved et tilfælde? For med så voldsomme kommentarer skulle man tro, at de personligt havde haft dårlige oplevelser med Kvindemuseet, men det er desværre ikke muligt at finde ud af. Én ting er dog sikker: Kvindemuseets arbejde når ud til modtagerne og de returnerer med både positive og negative tilbagemeldinger.

På Infomedia er der 5.223 søgeresultater på ”Kvindemuseet” i årene 2010-2020, hvilket er rigtig mange – ca. 1,4 resultater hver dag i 10 år. Af disse af 1.901 fra webkilder, og 1.602 er fra

²⁴⁸ Kulturministeriet, 2019, 7

²⁴⁹ Kvindemuseet på Facebook, opslag 15. april

²⁵⁰ Bilag 11.8.1

trykte kilder.²⁵¹ Ligesom hos Jexen, kan museets brug af sociale medier være grunden til, at der er flest søgeresultater med webkilder.

Delkonklusion

Kvindemuseets formidling har gennemgået en udvikling, hvor det er gået fra at formidle kvinders historie som en separat her-story til at bruges Scott's køn som metode, hvor alle køn og deres relationer og forskellige forudsætninger belyses. Derfor placerer museets arbejde sig også i Kelly-Gadols teori om feministisk historiografi. Når det kommer det museets formidling på sociale medier, så favner det bredt ved at have en profil på Facebook, Instagram, Twitter og YouTube, men eftersom indholdet på disse ikke er 1:1, men differentierer, så har jeg vurderet, at der er plads til forbedring, så formidlingen på de forskellige profiler bliver mere ensartet. Blandt museets besøgende er der grundlæggende en meget positiv feedback på minimum 6,9, men på Facebook er der negative kommentarer – hovedsagligt fra mænd. Så det er en blandet modtagelse.

²⁵¹ Infomedia.dk – Søgeresultat på "Kvindemuseet"

8. Anden analysedel

Anden analysedel har til formål at varetage anden del af problemformuleringen, der omhandler historieformidling på sociale mediers potentiale.

8.1 Her-story: Et nødvendigt onde?

”The first approach writes women’s history as ”her-story”, a narrative of women’s experience either alongside or entirely outside conventional historical frameworks. The aim in both instances is to give value as history to an experience that has been ignored and thus devalued and to insist on female agency in the ”making of history” [...] attempt to fit a new subject – women – into received historical categories, interpreting their actions in terms recognizable to political and social historians.”²⁵²

Sådan beskrives her-story af Scott. Gennem analysen og de interviews jeg har foretaget står det klart, at de danske historikere gerne vil distancere sig fra her-story, fordi det kan være med til at skabe heltindehistorier. Og historikerne har et fælles ønske om, at kvinders historie blot skal være historie. Derfor ønsker de at formidle kvinders historie nuanceret, så de kan få en plads i historien uden at være parallel historie. Men kan de blive skrevet ind helt gnidningsfrit? Det synes jeg, at historiens demokratisering om kvinder i Danmarkshistorien vidner om, at de ikke har kunne indtil videre. Der er en tendens, hvor historieformidlingen, selvom den ikke ønsker det, skaber en slags her-story, fordi det er historieformidling med vægt på kvindeskønnet, og hvordan kvinder har bragt igennem og brudt med samfundets normer trods samtidens modstand. Jeg ser det dog ikke som noget negativt, men derimod som en del af udviklingen. Som nævnt i kontekst-afsnittet, skrev Rosenbeck, at historikerne i 1980’erne synliggjorde kvinderne, mens de i 1990’erne tog skridtet videre og undersøgte kønnets betydning i den historiske udvikling. Og man skal tænke historieformidlingen fra 2010-2020 ind i dette. Og når kvinder i 2017 udgjorde 14,3% og 12% i to historiebøger, så virker det til, at vi ikke er kommet meget længere. Og dog. Jeg tror, at den analyserede historieformidling er udtryk for, at vi skal gå fra den ene ende af parameteret, hvor kvinderne var glemte, til den modsatte, hvor de fremhæves for at kompensere fortidens uret. Derefter kan vi nærme os midten, hvor det bare er historie. Dette kan knyttes til teorien om *transitional justice*, der er “[...] the full range of processes

²⁵² Scott et al, 1992, 394

and mechanisms associated with a society's attempts to come to terms with a legacy of large-scale past abuses, in order to ensure accountability, serve justice and achieve reconciliation".²⁵³ Teorien bruges oftest ifm. regimeskifte, hvor der er voldelig fortid. Jeg drager alligevel en parallel fra her-story til *transitional justice*, fordi historiens demokratisering ift. kvinder gør op med flere hundrede års undertrykkelse af kvinders historie, og det er en proces, der både forsoner sig med fortidens uret og sikrer en demokratisk historieskrivning i fremtiden. Vi kan ikke skrive kvinderne ind i historien uden at fremhæve dem først, da det er en omfangsrig proces, og det kommer til at tage lang tid at gøre bod på flere hundrede års undertrykkelse.

Vi er kommet til et punkt nu, hvor grundforskningen er på plads, mange kvinders historier er gravet frem og formidlet af historikerne. Tilslutningen til *Kvinde, kend din historie* viser, at der er en interesse, som kan være en katalysator for, at vi, ikke kun som kvinder, men som samfundsborgere stiller krav til den historie vi bliver undervist i. Det er vigtigt, at stille krav til historieundervisningen. Men vi kan først stille krav, når vi ved, hvad der mangler. Selvom jeg læser historie på universitetet, var det først, da jeg begyndte at følge *Kvinde, kend din historie* jeg blev opmærksom på problemstillingen. Jexen fortalte i interviewet, at hun "[...] blev færdiguddannet i 2018, og alt hvad jeg har lært om kvindehistorie har jeg jo først lært efter universitetet".²⁵⁴ Så selvom der er en risiko for vidunderportrætter, så bliver vi måske nødt til at tage det sure med det søde, og se her-story som et nødvendigt onde på vejen mod målet: ligestilling i historiebøgerne.

8.2 Historieformidling på sociale mediers potentiale ift. bred formidling

Som nævnt før, gav Jexen udtryk for, at universiteterne ikke lever op til deres formidlingsmæssige opgave. Og det er den opgave profiler som *kvinde, kend din historie* søger at varetage. Men eftersom sociale medier har et legitimeringsproblem, som ikke kan ignoreres skal historieformidlerne selv være med til at løse og imødekomme dette. Det gør de bl.a. ved at opgive deres kilder, ligesom Jexen, der opgav Possing's *Argumenter imod kvinder* som kilde til sine foredrag "Rødstrømperne". Når de opgiver deres kilder, bidrager det til at skabe et gensidigt afhængighedsforhold mellem de små bidder historie, der er på *Kvinde, kend din historie*, og den dybdegående historieformidling, der er i bøgerne. Selvom bøger på den ene side ofte er at foretrække som formidlingskanal, fordi genren tilbyder dybde, så kan det på den anden side også være en lidt tung genre at komme i gang med for nogen. Og det er nok af selvsamme grund, at *Kvinde, kend din historie* oplever en stor succes. For selvom der er

²⁵³ Willams et al, 2012, 31

²⁵⁴ Interview med Gry Jexen, 08:17-08:24

ulemper ved historieformidling på sociale medier i form af begrænsning af antal anslag eksempelvis, så kan ulempen også vendes til en fordel, da dem, som ikke læser bøger vil tilegne sig viden om historie gennem de sociale medier, fordi det er i et overskueligt format, hvor de fleste allerede har en profil. Hvis man som formidler er bevidst om sociale mediers legitimeringsproblem og forsøger at imødekomme denne problematik, vurderer jeg, at sociale medier har et meget stort potentiale ift. bred formidling. Jeg kontaktede forlagene for at høre om det var muligt at få udleveret data om, hvor mange der er solgt af de forskellige bøger. Det var desværre ikke muligt. Men selv hvis bøgerne sælger godt, ligesom *Argumenter imod kvinder*, der i 2020 fortsat er i top 10 over faglitterære bøger, så kan sociale medier som formidlingskanal bidrage med noget helt andet. Når følgere af profiler som *Kvinde, kend din historie* synes godt om, deler og kommentere opslag, så er følgerne selv med til at eksponere profilen for nye følgere – nemlig privatprofilernes egne følgere. Dette kaldes skærm-til-skærm markedsføring,²⁵⁵ fordi det er de sociale mediers udgave af mund-til-mund kommunikation. Hvis man ser på Jexens succes, bl.a. jf. bilag 11.7.7, så kan der argumenteres for, at der er efterspørgsmål på historieformidling på sociale medier, da profilen har oplevet en enorm tilslutning. Jexens historieformidling er præget af, at den er lettilgængelig, overskuelig og formidlingsmæssigt skåret ind til benet. Og når man har in mente, at alene én formidler, Jexen, kan nå ud til flere tusinde følgere, kan man på den ene side umiddelbart tænke, at kun fantasien sætter grænser ift. hvad formidling på sociale medier kan udrette. Og dog. For på den anden har Jexen måske været heldig at ramme ind i en tid, hvor #MeToo gør sig gældende, og derfor er det et spørgsmål om held ift. indhold og timing, fremfor blot indhold. At Jexen har ramt plet og tager del i dette momentum for kvinder og kvinders historie er interessant og ret unik, når man sammenligner med de øvrige formidlere. Hverken Laneth, Chakravarty eller Kvindemuseet tager lige så stor en del af momentummet som Jexen gør. Og grunden hertil vurderer jeg skal findes i hendes meget specifikke, velovervejede historieformidling.

Jeg har efterhånden cementeret, at historieformidling på sociale medier, specifikt Jexens, har stort potentiale ift. bred formidling, men hvad indebærer dette potentiale? Jeg mener, at dets potentiale skal ses som en tretrinsrakete. Første trin er, at historieformidling på sociale medier grundet dets overskuelighed og skarpt skårede budskaber kan være med til at aktivere vores historiebevidsthed, hvilket også stemmer overens med Jexens formål med profilen jf. citatet på side 59. Vi følgere bliver bevidste om, at der er en del af historien vi ikke kender til, men som vi egentlig burde. Det fører videre til andet trin, hvor vi, som påpeget i første del af diskussionen, begynder at

²⁵⁵ Bruhn Jensen, 2016, 287

stille krav til, at historiefortællingen er mere ligestillet og repræsentativ. For selvom historien befinder sig i fortiden, så er den relevant for nutiden og fremtiden, eftersom den er dynamisk og udvikles med ny forskning, nye vinkler etc. Dette leder videre til tredje og sidste trin: en omlægning af historieundervisningen i det danske uddannelsessystem. Grunden til, at tredje trin maler med store penslestrøg er, at jeg mener, at vi bliver nødt til at ændre vores helt grundlæggende tilgang til historien fra barnsben af, så vi ikke reproducerer den mandsdominerede historiefortælling, der blot er en del af historien, og er ikke repræsentativ ift. noget så basalt som de to køn. I delkonklusionen til kontekst-afsnittet stillede jeg spørgsmålstejn til, hvor kvinderne, der ikke tilhørte magten eller eliten var henne. Jeg har gennem specialet fundet kvinderne i separate, nicheprægede bøger, men det kan ikke passe, at det udelukkende er selvstændige historikeres arbejde at formidle en ligestillet, repræsentativ historie. Det må være uddannelsessystemets ansvar eftersom Danmarks historie vedkommer alle danskere, og derfor bør der være en samlande indsats, som implementerer den viden, der er i de nicheprægede bøger om kvinders historie i historieundervisningen – på alle niveauer af uddannelsessystemet. Og kvinders historie er blot ét sted man kan starte.

At man kan bruge sociale medier som katalysator for kulturelle ændringer er Ariel et godt eksempel på. Det er lige meget om det er vaskemiddel eller historie, da begge udgør en vare som en afsender vil sælge. I 2015 lancerede den indiske afdeling af Ariel en kampagne med hashtagget #ShareTheLoad. I kampagnen sættes der kritisk spørgsmålstejn ved, hvorfor det hovedsagligt er kvinder, der tager sig af vasketøjet. Kampagnen fik så god en modtagelse, at Ariel har lanceret deres fjerde reklamefilm med #ShareTheLoad. Kampagnen er den med tiden blevet oversat til 16 sprog i 22 lande.²⁵⁶ Ariels kampagne er også et godt eksempel på det dobbelte formål, hvor afsenderen både får solgt en vare samtidig med det fordrer en kulturel ændring. Ariel har pga. kampagnen fået oplevet [...] a 42% increase in unaided brand awareness, \$12.3 million in earned media coverage, and conversations on social media and sales growth exceeding previous campaigns.”²⁵⁷ Ariel oplevede en stor vinding ved at lancere kampagnen på sociale medier med hashtagget #ShareTheLoad, hvor de gennem sociale mediers gratis marketingsservices med skærm-til-skærm anbefalinger, kommentarer etc. kvit og frit oplevede en stigning på 42%. Men som sagt tjener kampagnen et dobbeltmål, der går udover at sælge vaskemiddel. I en artikel fra 2020 forstås det, at kampagnen har haft en indvirkning på arbejdsfordelingen i private hjem. I 2014 mente 79% af de udspurgte mænd, at vasketøjet var kvindens område, mens det i 2019 var næsten halveret til 41%.²⁵⁸ Det er en

²⁵⁶ Social Samosa, 2017

²⁵⁷ Gadong, 2018

²⁵⁸ Exchange4media, 2020

imponerende udvikling på blot 5 år. Og det er eksempler som disse, der giver troen på, at historieformidling på sociale medier har et kæmpe potentiale, hvis historikerne gør brug af de forskellige kildetyper, hvor de kan nå ud til forskellige målgrupper og med forskelligt indhold (billede, video, lyd etc.).

Det er dog vigtigt at påpege, at selvom sociale medier og de forskellige kildetyper er et godt redskab til bred formidling, så kan de på ingen måde stå alene pga. det førnævnte gensidige afhængighedsforhold, hvor bøgerne, forskningen og formidlingen og sociale medier drager nytte af hinanden. Derfor er det vigtigt, at der er noget forskning man kan formidle. Men er forskning i kvinders historie passé? Som nævnt i begyndelsen af kontekst-afsnittet, blev der i 1980'erne og 1990'erne gjort en aktiv indsats ift. forskningen af kvinders historie med Folketingets Aktionsplan, hvor der blev bevilliget midler til netop dette. Men der er sket meget siden da. På Københavns Universitet hedder det, der engang var "Center for kvindeforskning" nu "Center for køn, seksualitet og forskellighed". På centerets hjemmeside står der følgende om dets forskningsområde:

"Hvor feltet i begyndelsen tog udgangspunkt i et særlig empirisk interesseområde (kvinders erfaringer og stilling i samfundet) stiller kønsforskning i dag en række mere principielle spørgsmål om kønnets betydning som kategori i det hele taget. Dette har blandt andet betydet, at feltet nu inkluderer fx mande- og maskulinitetsforskning, men også at der er kommet et intensiveret fokus på, hvordan køn interagerer med andre kategorier som fx seksualitet, alder, race og etnicitet, handicap og socialklasse."²⁵⁹

Centeret har altså gennemgået en udvikling, som kan sammenlignes med den Kvindemuseet har gennemgået, hvor fokuset på kvinder er erstattet med et mere bredt fokus på køn. Kvindemuseet hedder dog ikke "Museet for køn" – endnu i hvert fald. Man kan derfor sætte spørgsmålstegn til om løbet er kørt for forskning i kvinders historie eller ej? Hvis man er pessimistisk anlagt ville man sige ja, fordi debatten om køn har taget over og derfor skal kvinder "dele pladsen", men hvis man er optimistisk, så er al opmærksomhed bedre end ingen. Det er bedre, at der bliver

²⁵⁹ Center for køn, seksualitet og forskellighed

forsket i køn, heriblandt kvinder, end slet ikke. Samtidig kan forskningen i køn fremfor kvinder også blot ses som en del af udviklingen af forskningsfeltet.

9. Konklusion

Problemformuleringen i dette speciale lyder således:

Jeg vil undersøge, hvordan danske historikere arbejder med historiens demokratisering ift. kvinders historie i perioden 2010-2020 og hvilke formidlingskanaler, der anvendes? Hvilket potentiale har kombinationen af historikere og sociale medier, når det kommer til bred formidling?

Jeg har gennem mit arbejde med specialet med Lasswells kommunikationsmodel som metode fundet ud af, at der er fællesnævner for historikernes arbejde, da mænd nævnes, når de er relevante og alle, undtagen Possing, bruger sociale medier - især Gry Jexen og Kvindemuseet bruger disse. Og alle historikernes arbejde kan knyttes til de amerikanske historikeres teorier. Der er dog også forskelle. Alle historikerne, undtagen Laneth, har deres mere særegne tilgang. F.eks. arbejder Chakravarty normkritisk, Possing bruger antropologien til at lave en kulturhistorisk skanning, Jexen formidler med korte kvindeportrætter, der er skarpt formidlet uden inddragelse af kvindens privatliv og Kvindemuseet kigger på køn fremfor blot kvinder. Når det kommer til, hvilket potentiale kombinationen af historikere og sociale medier har, så har jeg analyseret mig frem til, at man gennem brugen af her-story kan ændre narrativet om kvinders historie. Det kan man gennem tretrinsskridtet: 1) aktiv historiebevidsthed → 2) stille krav til historien → 3) omlægning af historieundervisningen. De tre trin illustrerer sammenhængen mellem sociale medier og bred formidling, hvor bred formidling ikke kun forstås som værende på sociale medier, men også den brede formidling historieformidling på sociale medier kan afføde. Dette kan også ses i forlængelse af citatet fra Possing's bog om Bodil Koch, hvorfra jeg uddrog, at eftersom uligheden er kulturskabt, må ligheden også være det, og de tre trin kan være vejen dertil. Hvis man skal se 2010'ernes historieformidling i forlængelse af kontekst-afsnittet, så er den defineret ved, at kvinders historie bliver formidlet på deres egne vilkår, men også demokratisk, så mænd inddrages, når de er relevante. I forskningsoversigten blev det fremsat, at europæiske kvinders historie er usammenhængende og ustruktureret, selvom materialet er af høj kvalitet. Dette er jeg ift. danske kvinders historie enig i, da vi har god forskning og materiale, men i historiefortællingen om Danmark er deres plads ustruktureret og fastholder gamle, patriarkalske kønsroller.

10. Litteraturliste

10.1 Publiceret materiale

- Amdisen, Asser (2017). *En Ualmindelig og kortfattet danmarkshistorie – fra begyndelsen til for nylig*. 1. e-bogsudgave. Haase Forlag A/S
- Attwood, Bain (2011). *Aboriginal history, minority histories and historical wounds: the postcolonial condition, historical knowledge and the public life of history in Australia*. I *Postcolonial Studies*, Volume 14, udgave 2
- Bangsholm, Claus (2009). *Det kommunikerende menneske*. 1. udgave. Erhvervsskolernes Forlag
- Bfi.fi.dk. Uddannelses- og forskningsministeriet. Tilgængelig på: <https://bfi.fi.dk> – konsulteret 15. april 2020
- Bjerger, Rikke (2020). *Pretty Woman fylder 30 år: Her er 10 grunde til, at den er totalt upassende i dag*. Danmarks Radio. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/pretty-woman-fylder-30-aar-her-er-10-grunde-til-den-er-totalt-upassende-i-dag> - konsulteret 27. marts 2020
- Bruhn Jensen, Klaus (2016). *Dansk mediehistorie 1995-2015*. Samfundslitteratur
- Bødtker-Hansen, Maja og Mose, Susan (2019). *Det moderne gennembrud #MeToo*. 1. udgave, Gyldendal
- Center for køn, seksualitet og forskellighed. *Om centret*. Københavns Universitet. Tilgængelig på: <https://koensforskning.ku.dk/center/> - konsulteret 17. maj 2020
- Chakravarty, Dorthe (2015). *Tjenestepigerne – 100 års historie om stemmeret og ligestilling*. 1. udgave, 1. oplag. Informations Forlag
- Chakravarty, Dorthe (2016). *Jo – Carlsbergfruen, der gik sine egne veje. Et portræt af Jo Jacobsen*. 1. udgave, 1. oplag. Gyldendal
- Danskforfatterforening.dk. Tilgængelig på: <https://danskforfatterforening.dk/blog/blixenprisen-2019-og-de-nominerede-er/> - konsulteret 5. maj 2020
- Damsholt, Nanna (1985). *Kvindebilledet i højmiddelalderen*. Narayana Press
- Damsholt, Nanna. Lassen, Eva Maria. Jacobsen, Grethe & Rosenbeck, Bente (1999). *Indefra – Europæiske kvinders historie belyst ved kildetekster*. Museum Tusculanums Forlag

- Dorthechakravarty.dk. Tilgængelig på: <https://www.dorthechakravarty.dk> – konsulteret 27. april 2020
- DR.dk (2019). *Public service*. Danmarks Radio. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/public-service> – konsulteret 2. april 2020
- DR.dk – *Fakta om DR. DR's tv- og radiokanaler*. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/drs-tv-og-radiokanaler> - konsulteret 5. maj 2020
- DR Radio – Dorthe Chakravarty. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/radio/programmer/?q=Dorthe%20Chakravarty> – konsulteret 5. maj 2020
- DR Radio – Pia Fris Laneth. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/radio/programmer?q=Pia%20Fris%20laneth> – konsulteret 5. maj 2020
- DRTV. *1800 tallet på vrangen*. Danmarks Radio. Tilgængelig på: https://www.dr.dk/drtv/saeson/1800-tallet-paa-vrangen_65904 – konsulteret 13. marts 2020
- DRTV. *Historien om Danmark*. Danmarks Radio. Tilgængelig på: https://www.dr.dk/drtv/serie/historien-om-danmark_145311 - konsulteret 13. marts 2020
- Dfi.dk. *1864*. Det Danske Filminstitut. Tilgængelig på: <https://www.dfi.dk/viden-om-film/filmdatabasen/film/1864> - konsulteret 13. marts 2020
- Dfi.dk. *Kroniken*. Det Danske Filminstitut. Tilgængelig på: <https://www.dfi.dk/viden-om-film/filmdatabasen/film/kroniken> - konsulteret 24. marts 2020
- Exchange4media (2020). *Ariel launches 4th installment of 'Share the Load' campaign*. Tilgængelig på: <https://www.exchange4media.com/advertising-news/ariel-launches-4th-installment-of-share-the-load-campaign-with-poignant-tvc-103316.html> - konsulteret 22. maj 2020
- Fink-Jensen, Morten. Fabricius Møller, Jes og Wium Olesen, Niels (2017). *Historien Om Danmark - Reformation, Enevælde Og Demokrati*. 1. udgave. Gads Forlag
- Gadong, Diana (2018). *BBDO India's 'Share the Load' Named worlds most effective campaign by WARC*. Branding in Asia. Tilgængelig på: <https://www.brandinginasia.com/bbdo-indias-share-the-load/> - konsulteret 22. maj 2020
- Gryjexen.com. Tilgængelig på: <https://gryjexen.com/om-gry/#cv> – konsulteret 27. april 2020
- Helder, Jörn. Bredenlów, Torbjörn, & Lautrup Nørgaard, Jens (2009). *Kommunikationsteori - en grundbog*. 1. udgave. Hans Reitzel Forlag

- Helleberg, Maria (2003). *Vilde Kvinder, Milde Kvinder - 12 Kvindeliv Fra Guldalderen*. Narayana Press
- Helleberg, Maria (2016 B). *Kvinderne fra Thy*. 1. udgave. Rosinante & CO.
- Helleberg, Maria (2016 A). *Thomasines Frihed*. 1. udgave. Rosinante & CO.
- Hsfo.dk *Lokalhistorie er et hit, forening fordobler medlemstal*. Tilgængelig på: <https://hsfo.dk/artikel/lokalhistorie-er-et-hit-forening-fordobler-medlemstal> - konsulteret 5. maj 2020
- Hughes, Bettany (2016). *Why were women written out of history? An interview with Bettany Hughes - English Heritage Blog*. English Heritage Blog. Tilgængelig på: <http://blog.english-heritage.org.uk/women-written-history-interview-bettany-hughes/> - konsulteret 26. februar 2020
- Ilsøe, Grethe (2003). Dansk Kvindebiografisk Leksikon. Kvininfo.dk. Tilgængelig på: <https://www.kvininfo.dk/side/170/bio/482/> - konsulteret 27. februar 2020
- IMDb.com. *Vikings*. IMDb. Tilgængelig på: https://www.imdb.com/title/tt2306299/?ref_=nv_sr_srg_0 - konsulteret 13. marts 2020
- Infomedia.dk – Søgeresultater på ”Birgitte Possing”. Tilgængelig på: <https://signon.aau.dk/cas/login?service=http%3a%2f%2fzorac.aub.aau.dk%2flogin%3furl%3dezp.2aHR0cDovL2F1dG9sb2dpbi5pbmZvbWVkaWEuZGsvbWVkaWVhcmtpdg--> - konsulteret 30. maj 2020
- Infomedia.dk - Søgeresultater på ”Dorthe Chakravarty”. Tilgængelig på: <https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediarkiv> - konsulteret 5. maj 2020
- Infomedia.dk – Søgeresultater på ”Gry Jexen”. Tilgængelig på: <https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediarkiv> - konsulteret 30. maj 2020
- Infomedia.dk – Søgeresultater på ”Kvindemuseet”. Tilgængelig på: <https://signon.aau.dk/cas/login?service=http%3a%2f%2fzorac.aub.aau.dk%2flogin%3furl%3dezp.2aHR0cDovL2F1dG9sb2dpbi5pbmZvbWVkaWEuZGsvbWVkaWVhcmtpdg--> - konsulteret 30. maj 2020
- Infomedia.dk - Søgeresultater på ”Pia Fris Laneth”. Tilgængelig på: <https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediarkiv> - konsulteret 5. maj 2020
- Jacobsen, Grethe (1986). *Kvindeskikkelser og kvindeliv i Danmarks middelalder*. Gads Forlag

- Kelly-Gadol, Joan (1976). *The Social Relation of the Sexes: Methodological Implications of Women's History*. I *Signs*. Volume 1, nr. 4. The University of Chicago Press
- Kulturministeriet (2019). *Den nationale brugerundersøgelse 2019. Kvindemuseet i Danmark*. Rambøll. Tilgængelig på:
https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Omraader/Kulturinstitutioner/Museer/Statistik_om_museer/Den_nationale_brugerundersogelse_2019/Museumsrapport_2019_-_Kvindemuseet_05-03-20_.pdf - konsulteret 6. maj 2020
- Kunst.dk, legattildelinger. Tilgængelig på: https://www.kunst.dk/for-ansoegere/tildelinger?tx_lftilskudsbase_general%5Baction%5D=list&tx_lftilskudsbase_general%5Bcontroller%5D=Grants&cHash=c0b80aca4d7e67cb68bab1489f0e6676 – konsulteret 5. maj 2020
- Kvindemuseet.dk. Tilgængelig på: <http://kvindemuseet.dk> – konsulteret 27. april 2020
- Kvindemuseet.dk – Vision, mission og ansvarsområde. Tilgængelig på:
<http://kvindemuseet.dk/om-kvindemuseet-2/vision-og-mission/> - konsulteret 6. maj 2020
- Ladingkær, Lars (2017). *Top 10 På HBO Nordic I 2017*. recordere.dk. Tilgængelig på:
<https://www.recordere.dk/2017/12/top-10-paa-hbo-nordic-2017/> - konsulteret 13. marts 2020
- Laneth, Pia Fris (2006). *Lillys Danmarkshistorie*. Gyldendal
- Laneth, Pia Fris (2014). *Moderskab og Mødrehjælp*. 1. udgave, 1. oplag. Kristelig Dagblads Forlag A/S
- Laneth, Pia Fris (2015). *1915 – Da kvinder og tyende blev borgere*. 1. udgave, 1. oplag. Gyldendal
- Lund, Rosa og Berg, Anna (2020). *Debat: Sex skal ikke bare være 'frivilligt' – der skal være klart samtykke fra begge parter*. Information.dk. Tilgængelig på:
<https://www.information.dk/debat/2020/02/sex-bare-vaere-frivilligt-vaere-klart-samtykke-begge-parter> - konsulteret 24. februar 2020
- Mason Bolick, Cheryl (2006). *Digital archives: democratizing the doing of history*. Digital Archiving Resources. International Journal of Social Education. Tilgængelig på:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ782136.pdf> - konsulteret 1. april 2020
- Nonbo Andersen, Astrid (2018). *Vore gamle tropekolonier..? – Tropekolonierne som danske erindringssteder*. *Slagmark - Tidsskrift for idéhistorie*, nummer 57, s. 81-92

- Olick, Jeffrey K. Vinitzky-Seroussi, Vered og Levy, Daniel red., (2011). *The Collective Reader*. New York: Oxford University Press
- P1, *Tidsånd*. *Argumenter imod kvinder*. 7. marts 2019. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/radio/p1/tidsaand/tidsand-2019-03-07> – konsulteret 5. maj 2020
- P6 Beat, *Formiddag med Simpson*. 9. april 2019. Tilgængelig på: <https://www.dr.dk/radio/p6beat/formiddag-med-simpson/formiddag-med-simpson-2019-04-09> - konsulteret 5. maj 2020
- Piafrislaneth.dk. Tilgængelig på: <https://piafrislaneth.dk/om-pia/> - konsulteret 20. april 2020
- Piafrislaneth.dk – *Profil*. Tilgængelig på: <https://piafrislaneth.dk/om-pia/> - konsulteret 5. maj 2020
- Possing, Birgitte (1992). *Viljens styrke. Natalie Zahle – En biografi*. Nordisk Bogproduktion A.S
- Possing, Birgitte (2007). *Uden omsvøb. Portræt af Bodil Koch*. Narayana Press
- Possing, Birgitte (2018). *Argumenter imod kvinder*. 1. udgave, 1. oplag. Strandberg Publishing
- Possing.dk. Tilgængelig på: <https://www.possing.dk/forside/om.html> - konsulteret 27. april 2020
- Rasmussen, Marie Bilde (2017). *Læsning i tal. Metoder og resultater fra udvalgte internationale læsevaneundersøgelser*. Pruneau/Bog- og Litteraturpanelet. Tilgængelig på: https://bogen.slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Dokumenter/Litteratur/Laesning_i_tal.pdf - konsulteret 4. maj 2020
- Rikken Nielsen, Hanne (1992). *Køn, kultur, repræsentation. Nyere tendenser i international kvindehistorisk forskning*. I *Den jyske Historiker. Kønnen i historien*. Nr. 58-59. Aarhus Universitets Forlag
- Rodham Clinton, Hillary (1995). *First lady Hillary Rodham Clinton remarks for the United Nations fourth world conference on women*. un.org. Tilgængelig på: <https://www.un.org/esa/gopher-data/conf/fwcw/conf/gov/950905175653.txt> - konsulteret 20 maj. 2020
- Rosenbeck, Bente. Alenius, Marianne og Damsholt, Nanna (1994). *Clios døtre gennem hundrede år*. Museum Tusculanum Forlag
- Rosenbeck, Bente (1987). *Kvindekøn*. Nordisk Forlag A.S

- Scott, Joan W., Fox-Genovese, Elizabeth og Cott, Nancy F. (1992). *History of Women in the United States. I Historical Articles on Women's Lives and Activities*. Theory and method in women's history. Volume 1, del 2
- Sigurd Jensen, Birgitte og Ferslev Møller, Charlotte (2015). *Stemmer - Et samtidsskud på køn og feminisme* (1. udgave). København: Forlaget Gyrithe, de enkelte bidragydere og fotografer
- Social Samosa (2017). *#ShareTheLoad: A walk through Ariel's most successful campaign*. Tilgængelig på: <http://www.socialsamosa.com/2017/03/share-the-load-ariel/> - konsulteret 22. maj 2020
- Ulv Thomsen, Astrid (2019). *Aldersgrupper På De Sociale Medier I 2019*. Heytilde.com. Tilgængelig på: <https://heytilde.com/blog/2019/08/02/aldersgrupper-pa-de-sociale-medier-i-danmark-2019> - konsulteret 7. maj 2020
- Vammen, Tinne (1986). *Rent og urent. Hovedstadens piger og fruer 1880-1920*. Nordisk Forlag A.S
- Vestergaard, Bente (2015). *Markedsføring på sociale medier. Hvilke medier passer bedst til din virksomhed?* 1. udgave, 1. oplag. BENEVEST Forlag
- Von Essen, Sarah (2020). *Vor tids heltinde*. www.weekendavisen.dk. Tilgængelig på: <https://www.weekendavisen.dk/2020-1/kultur/vor-tids-heltinde> - konsulteret 24. februar 2020
- Warring, Anette (2011). "Erindring og historiebrug – introduktion til et forskningsfelt". *Temp* nr. 2
- Williams, Melissa. Nagy, Rosemary og Elster, Jon (2012). *Transitional Justice*. New York City Press

10.2 Upubliceret materiale

- Interview med Dorte Chakravarty. 20. april 2020, 00:00-29:34
- Interview med Gry Jexen. 21. april 2020, 00:00-56:23
- *Data fra Instagram. Kvinde, kend din historie* (2020). Rapport udarbejdet og udleveret af Gry Jexen

10.3 Sociale medier

- Dorthe Chakravarty Podcast (SoundCloud). Tilgængelig på:
<https://soundcloud.com/dorthechakravarty> - konsulteret 27. april 2020
- Dorthe Chakravarty Podcast (SoundCloud), episode 3. Tilgængelig på:
<https://soundcloud.com/dorthechakravarty/argumenter-mod-kvinder> - konsulteret 29. april 2020
- Dorthe Chakravarty Podcast (Facebook). Tilgængelig på:
<https://www.facebook.com/dorthechakravartypodcast/> - konsulteret 27. april 2020
- *Kvinde, kend din historie* (Instagram). Tilgængelig på:
https://www.instagram.com/kvinde_kend_din_historie/ - konsulteret 27. april 2020
- *Kvinde, kend din historie* podcast. Tilgængelig på: <https://podimo.com/dk/shows/9dbf0a74-3661-4b91-8c33-75190a0283f6> – konsulteret 27. april 2020
- Kvindemuseet på Facebook. Tilgængelig på: <https://www.facebook.com/kvindemuseet/> – konsulteret 27. april 2020
- Kvindemuseet på Facebook, opslag 15. april. Tilgængelig på:
<https://www.facebook.com/kvindemuseet/videos/511304922896145/> - konsulteret 6. maj 2020
- Kvindemuseet på Twitter. Tilgængelig på: <https://twitter.com/kvindemuseet> - konsulteret 27. april 2020
- Kvindemuseet på Instagram. Tilgængelig på: <https://www.instagram.com/kvindemuseet/> - konsulteret 27. april 2020
- Kvindemuseet på YouTube: Tilgængelig på: <https://www.youtube.com/channel/UCE-KVqNaWlz5xXotVapFn8A> - konsulteret 27. april 2020
- Nationalmuseet (Facebook). Tilgængelig på: <https://da-dk.facebook.com/nationalmuseet/> - konsulteret 28. april 2020
- Pia Fris Laneth – Levende fortællinger. Tilgængelige på:
<https://www.facebook.com/piafrislaneth/> - konsulteret 27. april 2020
- Radio24syv – Interview med Birgitte Possing. 24. oktober 2018. Tilgængelig på:
<https://www.facebook.com/watch/?v=247343095963203> – konsulteret 5. maj 2020

11. Bilag

11.1 Procentmæssig fordeling af kønnene i *En ualmindelig og kortfattet danmarkshistorie – fra begyndelse til for nylig* (2017)

<i>Mænd</i>	<i>Kvinder</i>
1. Abel (konge)	1. Nina Bang (undervisningsminister)
2. Absalon (biskop og Københavns grundlægger)	2. Berengaria af Portugal (dronning)
3. Albrecht 1. (den store af Mecklenburg og hertug af Braunschweig)	3. Caroline Mathilde af England (Dronning)
4. Albrecht 3. (af Mecklenburg og svensk konge)	4. Dagmar (dronning)
5. H.C. Andersen (forfatter)	5. Dagmar (kejserinde af Rusland)
6. Hans Niels Andersen (stifter af ØK)	6. Frederikke Dannemand (Frederik 6.'s elskerinde)
7. Ansgar (missionær og ærkebiskop)	7. Dorte (af Brandenburg, dronning)
8. Asser (ærkebiskop i Lund)	8. Dyveke (Christian 2.'s elskerinde)
9. Asser Rig (adelsmand af Hvideslægten)	9. Egtvedpigen
10. Kemal Atatürk (præsident i Tyrkiet)	10. Elisabeth (af Habsburg, dronning)
11. Balder (nordisk gud)	11. Birgitte Gøye (adelsdame)
12. Johan Hartvig Ernst Bernstorff (embedsmand)	12. Anne Hardenberg (Frederik 2.'s elskerinde)
13. Otto Von Bismarck (preussisk og tysk rigskansler)	13. Juliane Marie (af Braunschweig-Wolfenbüttel, dronning)
14. Tony Blair (britisk premierminister)	14. Katarina 2. (den Store af Rusland, kejserinde)
15. Marselis Boushouwer (eventyrer)	15. Louise af England (dronning)
16. Leonid Bresjnev (Sovjetunionens leder)	16. Louise af Mecklenburg-Güstrow (dronning)
17. Eske Brock (adelsmand og rigsråd)	17. Magdalena Sibylla af Sachsen (gift med den udvalgte prins Christian)
18. Vilhelm Buhl (Dansk statsminister)	18. Margrethe 1. (dronning)
19. Niels Bukh (højskoleforstander)	19. Margrethe 2. (dronning)
20. Christian >>den udvalgte prins<<	
21. Christian 1. (konge)	

22. Christian 2. (konge)	20. Margrethe Sambiria (>>Sprænghest<<, dronning)
23. Christian 3. (konge)	21. Ellen Marsvin (adelsdame)
24. Christian 4. (konge)	22. Sophie Amalie Moth (Christian 5. 's elskerinde)
25. Christian 5. (konge)	23. Kirsten Munk (Christian 4. 's elskerinde)
26. Christian 6. (konge)	24. Elisabeth Petrovna (russisk kejserinde)
27. Christian 7. (konge)	25. Anna Sophie Reventlow (dronning)
28. Christian 8. (konge)	26. Sigbrit Villoms (Dyvekes mor og politiker)
29. Christian 9. (konge)	27. Sofie af Mecklenburg-Schwerin (dronning)
30. Christian 10. (konge)	28. Thyra Dannebod (dronning)
31. Christoffer 1. (konge)	29. Leonora Christina Ulfeldt (kongedatter)
32. Christoffer 2. (konge)	30. Dina Vinhofvers (tjenestepige)
33. Christoffer 3. (af Bayern, konge)	
34. Christoffer (af Oldenburg, greve)	
35. Skipper Clement (oprører og bondefører)	
36. Bill Clinton (amerikansk præsident)	
37. Niels Ebbesen (ridder)	
38. Friedrich Engels (erhvervsmand, socialist og filosof)	
39. Erik 1. (Ejegod, konge)	
40. Erik 2. (Emune, konge)	
41. Erik 3. (Lam, konge)	
42. Erik 4. (Plovpenning, konge)	
43. Erik 5. (Klipping, konge)	
44. Erik 6. (Menved, konge)	
45. Erik 7. (af Pommern, konge)	
46. Erik 14. (af Sverige, konge)	
47. Jacob Erlandsen (ærkebiskop)	
48. Jacob Brønnum Scavenius Estrup (politiker)	
49. Ahmad Ibn Fadlan (arabisk udsending)	
50. Frederik (arveprins)	

51. Frederik 1. (konge)	
52. Frederik 2. (konge)	
53. Frederik 3. (konge)	
54. Frederik 4. (konge)	
55. Frederik 5. (konge)	
56. Frederik 6. (konge)	
57. Frederik 7. (konge)	
58. Frederik (den store af Preussen, konge)	
59. Gerhard 3. (af Holsten >>den kullede<<, greve)	
60. Ove Giedde (søofficer)	
61. Godfred (konge)	
62. Mihail Gorbatsjov (præsident i Sovjetunionen)	
63. Gorm den Gamle (konge)	
64. Grauballemanden	
65. Peder Schumacher Griffenfeld (embedsmand)	
66. Nikolai Frederik Severin Grundtvig (præst og filosof)	
67. Gustav 2. Adolf (svensk konge)	
68. Hans (konge)	
69. Harald Blåtand (konge)	
70. Harald Hårderåde (af Norge, konge)	
71. Knud 3. (Hardeknud, konge)	
72. Henrik 8. (af England, konge)	
73. Henrik (af Schwerin, greve)	
74. Adolf Hitler (tysk rigskansler)	
75. Ludvig Holberg (historiker og forfatter)	
76. Holger Danske (sagnshelt)	
77. Skjalm Hvide (adelsmand)	

78. Stig Andersen Hvide (adelsmand og kongens marsk)	
79. Ove Høegh-Guldberg (politiker)	
80. Haakon 6. (norsk konge)	
81. Jakob (James) 1. (af England og Skotland, konge)	
82. Jesus af Nazareth (romersk-palæstinensisk filosof)	
83. Johan (af Holsten, greve)	
84. Niels Juel (søofficer)	
85. Anker Jørgensen (dansk statsminister)	
86. Viggo Kampmann (dansk statsminister)	
87. Immanuel Kant (filosof)	
88. Karl 9. (af Sverige, konge)	
89. Karl 10. Gustav (af Sverige, konge)	
90. Karl 12. (af Sverige, konge)	
91. Karl (den Store, tysk-romersk kejser)	
92. Henrik Kaufmann (ambassadør)	
93. Hans Knieper (kunstner)	
94. Knud 2. (den Store, konge)	
95. Knud 4. (den Hellige, konge)	
96. Knud 5. (Magnussen, konge)	
97. Knud 6. (konge)	
98. Knud Lavard (adelsmand)	
99. Karl Bonde Knutsson (svensk rigsforstander)	
100. Jens Otto Krag (dansk statsminister)	
101. Stygge Krumpen (biskop)	
102. Poul Laxmand (adelsmand og rigshofmester)	
103. Martin Lehmann (embedsmand)	

104.	Orla Lehmann (politiker)	
105.	Vladimir Iljitj Lenin (Sovjetunionens leder)	
106.	Ludvig 14. (den Store af Frankrig >>Solkongen<<	
107.	Ludvig 16. (af Frankrig, konge)	
108.	Otto Ludwig (rhingreve)	
109.	Martin Luther (religiøs tænker)	
110.	Magnus (den Gode, konge)	
111.	Magnus Nielssøn (kongesøn)	
112.	George Marshall (amerikansk officer og politiker)	
113.	Karl Marx (filosof og socialist)	
114.	Bo Tao Michaëlis (litterat)	
115.	Adam Gottlob Moltke (embedsmand)	
116.	Helmuth von Moltke (tysk officer)	
117.	Jens Munk (søofficer)	
118.	Hans Nansen (borgmester i København)	
119.	Napoleon 1. Bonaparte (fransk kejser)	
120.	Horatio Nelson (engelsk søofficer)	
121.	Niels (konge)	
122.	Oluf 1. (Hunger, konge)	
123.	Oluf 2. (Håkonsen, konge)	
124.	Torben Oxe (adelsmand)	
125.	Palnatoke (fynsk sagnhelt)	
126.	Hyde Parker (engelsk søofficer)	
127.	Peter (pave)	
128.	Peter 3. (af Rusland, kejser)	

129.	Stanislav Petrov (sovjetisk officer)	
130.	Louis Pio (kommunistisk leder)	
131.	Pol Pot (statsleder i Cambodja)	
132.	Poppo (tysk missionær)	
133.	Vladimir Putin (russisk præsident)	
134.	Frants Rantzau (adelsmand og rigsråd)	
135.	Johan Rantzau (officer)	
136.	Anders Fogh Andersen (dansk statsminister)	
137.	Poul Nyrup Rasmussen (dansk statsminister)	
138.	Ronald Regan (amerikansk præsident)	
139.	Armand Jean du Plessis de Richelieu (fransk kardinal og politiker)	
140.	Albrecht von Rohn (tysk politiker)	
141.	Rollo (hertug af Normandiet)	
142.	Jean-Jacques, Rosseau (schweizisk filosof)	
143.	Saxo Grammaticus (munk)	
144.	Erik Scavenius (politiker)	
145.	Poul Schlüter (dansk statsminister)	
146.	Peter von Scholten (generalguvernør I Dansk Vest-indien)	
147.	Hannibal Sehested (adelsmand og rigsråd)	
148.	Adam Smith (britisk/skotsk filosof)	

149. Esbern Snare (adelsmand af Hvideslægten)	
150. Sorte Plov (jysk stormand)	
151. Thorvald Stauning (dansk statsminister)	
152. Johann Friedrich Struensee (embedsmand)	
153. Sten Sture den yngre (svensk adelsmand)	
154. Anders Sunesen (ærkebiskop)	
155. Svantevit (vendisk gud)	
156. Svend 1. (Tveskæg, konge)	
157. Svend 2. (Estridsen, konge)	
158. Svend 3. (Grathe)	
159. Theodosius 1. (den Store, romersk kejser)	
160. Johann Tserclaes Tilly (kejserlig officer)	
161. Thorkild (vikingehøvding)	
162. Lennart Torstensson (svensk officer)	
163. Herluf Trolle (adelsmand)	
164. Donald Trump (amerikansk præsident)	
165. Corfitz Ulfeldt (adelsmand og rigsråd)	
166. Valdemar 1. (den Store, konge)	
167. Valdemar 2. (Sejr, konge)	
168. Valdemar 3. (Abelsen, hertug)	
169. Valdemar 3. (Eriksøn, konge)	
170. Valdemar 4. (hertug af Slesvig, formynder/regent)	

171. Valdemar 4. (Atterdag, konge)	
172. Valdemar (den Unge, kongesøn)	
173. Gustav Vasa (svensk konge)	
174. Vilhelm 1. (preussisk konge og tysk kejser)	
175. Vilhelm 1. (Erobreren, konge af England)	
176. Vilhelm 2. (tysk kejser)	
177. Albrecht von Wallenstein (kejserlig officer)	
178. Peter Wessel Tordenskiold (søofficer)	
179. Peter Willemos (søofficer)	
180. Carl Theodor Zahle (dansk statsminister)	

I ALT: 210 personer

- 180 mænd
- 30 kvinder

Udregning af den procentmæssig fordeling af kønnene

- $180/210 \cdot 100 = 85,71\%$ (mænd)
- $30/210 \cdot 100 = 14,29\%$ (kvinder)

11.2 Procentmæssig fordeling af kønnene i *Historien om Danmark – Reformation, enevælde og demokrati* (2017)

<i>Mænd</i>	<i>Kvinder</i>
1. A.P. Møller (Mærsk)	1. Alexandra (prinsesse)
2. Konrad Adenauer	2. Alexandrine (dronning)

3. Adolf (hertug)	3. Anna Cathrine (dronning)
4. P.A. Alberti	4. Nina Bang
5. Alexander 1.	5. Elisabeth Jerichau Baumann
6. Anders Andersen	6. Benedikte (prinsesse)
7. H.N. Andersen	7. Ritt Bjerregaard
8. Jón Arason	8. Sophie Brahe
9. Svend Asmussen	9. Caroline Amalie (dronning)
10. Svend Auken	10. Caroline Amalie (af Augustenborg)
11. Jens Bach	11. Caroline Charlotte Mariane (af Mecklenburg-Strelitz)
12. Otto Bache	12. Caroline Mathilde (dronning)
13. Herman Bang	13. Charlotte Amalie (dronning)
14. Caspar Bartholin	14. Charlotte Frederikke (af Mecklenburg-Schwerin)
15. Thomas Bartholin	15. Dagmar (prinsesse)
16. Hilmar Baunsgaard	16. Pia Dam
17. Vilhelm Beck	17. Dorteia (dronning)
18. Bernadotte (general)	18. Grevinde Danner (Louise Rasmussen)
19. Folke Bernadotte	19. Ingrid (dronning)
20. A.P. Bernstorff	20. Marianne Jelved
21. J.H.E. Bernstorff	21. Juliane Marie (enkedronning)
22. Arent Berntsen	22. Katarina (den Store)
23. Werner Best	23. Pia Kjærsgaard
24. Steen Andersen Bille	24. Asta Krag-Juel-Vind-Frijs
25. Jacob Binck	25. Leonora Christina
26. Jens Bircherod	26. Louise (dronning)
27. Vilhelm Birkedal	27. Louise (kronprinsesse)
28. Otto von Bismarck	28. Louise (prinsesse)
29. Vilhelm Bissen	29. Louise Augusta (prinsesse)
30. Ole Bjørn	30. Lovisa (prinsesse)
31. Carl Bloch	31. Tove Maës
32. Jean Bodin	32. Magdalene Sibylla (af Sachsen)
33. F.E. Boisen	
34. Julius Bomholt	

35. Kristian Bording	33. Magrethe 2.
36. Tycho Brahe	34. Marie (prinsesse)
37. Otto Brandenburg	35. Kirsten Munk
38. Edvard Brandes	36. Kristine Nielsen
39. Georg Brandes	37. Lise Nørgaard
40. Enevold Brandt	38. Hanne Reintoft
41. Hans Adolph Brorson	39. Birgitte Rosenkrantz
42. Søren Brorson	40. Lisbeth Schlüter
43. J.J. Bruun	41. Ingeborg Skeel
44. Malthe Conrad Bruun	42. Sophie (dronning)
45. Andreas Brünniche	43. Sophie Amalie (enkedronning)
46. Jakob Brønnum	44. Sophie Hedevig (prinsesse)
47. Johannes Bugenhagen	45. Sophie Magdalene (dronning)
48. Vilhelm Buhl	46. Maren Splids
49. Adolph Burchardi	47. Kirsten Svendsdatter
50. Jan Dircks van Campen	48. Margaret Thatcher
51. Govert Camphuysen	49. Helle Thorning-Schmidt
52. Carl (prins)	50. Anne Thott
53. Neville Chamberlain	51. Birgitte Thott
54. Chresten Berg	52. Ulrikke Eleonora (prinsesse)
55. J.C. Christensen	53. Marguerite Viby
56. Jens Christensen	54. Victoria (dronning)
57. Christian (prins)	55. Helle Virkner
58. Christian 2.	56. Wilhelmine (prinsesse)
59. Christian 3.	57. Martha Ypyä
60. Christian 4.	
61. Christian 5.	
62. Christian 6.	
63. Christian 7.	
64. Christian 8.	
65. Christian 9.	
66. Christian 10.	

67. Christian (af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg)	
68. Christian August (hertug)	
69. Christian Frederik (prins)	
70. Henning Christophersen	
71. Winston Churchill	
72. Frits Clausen	
73. H.N. Clausen	
74. H.P. Clausen	
75. Clement Mogens Clementsen	
76. Erik Haunstrup Clemmensen	
77. Benoît le Coffre	
78. Jacob Coning	
79. Lucas Cranach (den Yngre)	
80. J.C. Dahl	
81. Kristian Thulesen Dahl	
82. Vilhelm Dahlerup	
83. Bertel Dahlgaard	
84. J.J. Dampe	
85. Jacques Delors	
86. Balthasar Denner	
87. J.H. Deuntzer	
88. Henry Dewing	
89. Didrik (skrædder)	
90. Jacob van Doordt	
91. John Dowland	
92. Dorphmüller (rigstrafikminister)	
93. Christoffer Dybvad	
94. Jørgen Dybvad	
95. C.W. Eckersberg	
96. H.H. Eegberg	
97. Hans Egede	

98. Uffe Ellemann-Jensen	
99. Friedrich Engels	
100. Vigilius Erichsen	
101. Erik Eriksen	
102. Hector Estrup	
103. Jakob Brønnum Scavenius Estrup	
104. Enevold Ewald	
105. Niels Nicolaus Falck	
106. Viggo Fauerholdt	
107. Franz Ferdinand	
108. Vilhelm Fibiger	
109. Mogens Fog	
110. August Hermann Francke	
111. Wilhelm Freddie	
112. Frederik 1.	
113. Frederik 2.	
114. Frederik 3.	
115. Frederik 4.	
116. Frederik 5.	
117. Frederik 6.	
118. Frederik 7.	
119. Frederik 8.	
120. Frederik 9.	
121. Frederik (af Pfalz)	
122. Frederik Christian (af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg)	
123. Caspar David Friedrich	
124. Johan Friis	
125. Jørgen Friis	
126. Johannes Friis-Skotte	
127. C.E. Frijs	
128. Hartvig Frisch	

129.	Frederik Frølund	
130.	Francis Fukuyama	
131.	Galschiøt (politimester)	
132.	H.D. Galtrup	
133.	Charles de Gaulle	
134.	Cornelius Gijsbrechts	
135.	Ib Glindemann	
136.	Mogens Glistrup	
137.	Emil Glückstadt	
138.	Mihail Gorbatsjov	
139.	Peder Griffenfeld (Schumacher)	
140.	Bernhard Grodtschilling	
141.	N.F.S. Grundtvig	
142.	Gustav 2. Adolph	
143.	Knud Gyldenstjerne	
144.	Ebbe Gørtz	
145.	C.C. Hall	
146.	N.C. Hals	
147.	Hugo Hamilton	
148.	Paul Hammerich	
149.	Hermann von Hanneken	
150.	Hans (den Yngre)	
151.	Hans (den Ældre)	
152.	C.F. Hansen	
153.	Constantin Hansen	
154.	H.C. Hansen	
155.	J.A. Hansen	
156.	Jens Hansen	
157.	Martin A. Hansen	
158.	Niels Hansen	
159.	Oskar Hansen	
160.	Wilhelm Hansen	

161.	H.P. Hansen	
162.	Heinrich Harries	
163.	Poul Hartling	
164.	Hans Nielsen Hauge	
165.	Michael van Haven	
166.	Hans Hedtoft	
167.	Johan Ludvig Heiberg	
168.	Peter Andreas Heiberg	
169.	Wolfgang Heimbach	
170.	Knud Heinesen	
171.	Niels Helveg Petersen	
172.	Niels Hemmingsen	
173.	Erik Hemmingsen	
174.	Erik Ludvig Hemmingsen	
175.	Poul Henningsen	
176.	Henrik (prins)	
177.	J.D. Herholt	
178.	Peder Hersleb	
179.	Heinrich Himmler	
180.	Adolph Hitler	
181.	Søren Hjort	
182.	Ludvig Holberg	
183.	Jens Holm	
184.	L.P. Holmblad	
185.	Mogens Hornslet	
186.	Børge Houmann	
187.	Saddam Hussein	
188.	Lars Andersen Hækkerup	
189.	Per Hækkerup	
190.	Johan Hörner	
191.	Viggo Hørup	
192.	David Hamilton Jackson	

193.	J.C. Jacobsen	
194.	Erhard Jakobsen	
195.	Frode Jakobsen	
196.	Svend Jakobsen	
197.	Nicolas-Henri Jardin	
198.	Jan Jebsen	
199.	F.E. Jensen	
200.	Ib "Rock" Jensen	
201.	Johannes V. Jensen	
202.	Kristian Jensen (Lofthus)	
203.	J.A. Jerichau	
204.	Niels Johansen	
205.	Johnsen (højskoleforstander)	
206.	Marcus Jordan	
207.	Jens Juel	
208.	Niels Juel	
209.	Jørgensen (smedemester)	
210.	anker Jørgensen	
211.	Jørgen Jørgensen	
212.	Viggo Kampmann	
213.	Karl 10. Gustav	
214.	Karl 5.	
215.	Karl 9.	
216.	Karl 11.	
217.	Karl 12.	
218.	Karl 15.	
219.	Henrik Kauffmann	
220.	John Maynard Keynes	
221.	P.C. Kierkegaard	
222.	Søren Kierkegaard	
223.	Thomas Kingo	
224.	Hans Kirke	

225.	Johannes Kjærbøl	
226.	Poul Klingenberg	
227.	Hal Koch	
228.	Jens Kofoed	
229.	Helmut Kohl	
230.	Konstantin (konge)	
231.	Morten Korch	
232.	Jens Otto Krag	
233.	Søren Krarup	
234.	Knud Kristensen	
235.	Tom Kristensen	
236.	Eilif Krogager	
237.	P.S. Krøyer	
238.	Christen Købke	
239.	Jesper Langballe	
240.	Phillip de Lange	
241.	Gunnar Larsen	
242.	Aksel Larsen	
243.	Bjørn Larsen	
244.	Buster Larsen	
245.	Otto Lawaetz	
246.	Frans Leche	
247.	Orla Lehmann	
248.	Otto Leisner	
249.	Johann Phillip Lemke	
250.	Vladimir Iljiti Lenin	
251.	C.C. Lerche	
252.	Niels Lergaard	
253.	Gerhard de Lichtenberg	
254.	Otto Liebe	
255.	Little Richard	
256.	Uwe Jens Lornsen	

257.	Ludvig 14.	
258.	J. Th. Lundbye	
259.	Martin Luther	
260.	L.C.F. Lütken	
261.	T.E. Lønning	
262.	Flemming Madsen	
263.	Johannes Madsen-Mygdal	
264.	Veikko Malmio	
265.	Karel van Mander	
266.	Gabriel Marselis (den Yngre)	
267.	George Marshall	
268.	Wilhelm Marstrand	
269.	Karl Marx	
270.	Gustav Meissner	
271.	Phillip Melanchthon	
272.	Christian de Meza (general)	
273.	François Mitterand	
274.	A.G. Moltke	
275.	Helmuth von Moltke	
276.	D.G. Monrad	
277.	Montgomery (feltmarskal)	
278.	Peter Munch	
279.	C.E. Mundt	
280.	Jens Munk	
281.	Kaj Munk	
282.	J.P. Müller	
283.	Johannes Møllehave	
284.	C.C. Møller	
285.	John Christmas Møller	
286.	Mærsk McKinney Møller	
287.	Poul Møller	
288.	Christian Mølsted	

289.	Napoleon	
290.	Pieter Nason	
291.	Carl de Neergaard	
292.	Niels Neergaard	
293.	Horatio Nelson	
294.	Isaac Newton	
295.	Martin Andersen Nexø	
296.	Carsten Niebuhr	
297.	Carl Nielsen	
298.	Holger Nielsen	
299.	Holger K. Nielsen	
300.	Thomas Nielsen	
301.	Villads Nielsen	
302.	Erik Ninn-Hansen	
303.	Frederik Ludvig Norden	
304.	Bjørn Nørgaard	
305.	Adam Oehlenschläger	
306.	Jon Olafson	
307.	C.G.A. Oldendorp	
308.	Peder Olesen	
309.	C.N. Overgaard	
310.	Lord Palmerstone	
311.	Jacob Paludan	
312.	Leif Panduro	
313.	Paul 1.	
314.	Peder Strøyer Pedersen	
315.	Peter 3.	
316.	Peter (den Store)	
317.	Gert Petersen	
318.	Harald Petersen	
319.	Carl Gustaf Pilo	
320.	Louis Pio	

321.	Peder Plade (Palladius)	
322.	C.A. von Plessen	
323.	Harald Plum	
324.	Erik Pontoppidan	
325.	Henrik Pontoppidan	
326.	Svend Poulsen	
327.	Elvis Presley	
328.	Prior (general)	
329.	Protokolprinsen (prins Christian)	
330.	Christian Protten	
331.	Vidkun Quisling	
332.	J. Rach	
333.	Anders Fogh Rasmussen	
334.	Gustav Rasmussen	
335.	Julius Rasmussen	
336.	Lars Løkke Rasmussen	
337.	Poul Nyrup Rasmussen	
338.	Svend Kjær Rasmussen	
339.	Aage Rasmussen	
340.	Ronald Reagan	
341.	Poul Reichardt	
342.	Cecil von Renthe-Fink (gesandt)	
343.	Conrad Reventlow	
344.	Richard (prins)	
345.	Richard Ferdinand	
346.	Peter Rindal	
347.	L.A. Ring	
348.	Ove Rode	
349.	Johan Christian Ryberg	
350.	Niels Ryberg	
351.	Ole Rømer	
352.	Joachim Rønnow	

353.	Martinus Rørbye	
354.	Erik Scavenius	
355.	Morten Andersen Schaubo	
356.	Hans Scherfig	
357.	J.F.W. Schlegel	
358.	Poul Schlüter	
359.	Heinrich Schütz	
360.	Frederik Schønau	
361.	Hannibal Sehested	
362.	Seneca	
363.	Werner Siemens	
364.	Erik Sigsgaard	
365.	Palle Simonsen	
366.	Jørgen Skeel	
367.	Skipper Clement	
368.	Tage Skou-Hansen	
369.	Niels Skovgaard	
370.	Jens Schelderup Sneedorff	
371.	Hans Christian Sonne	
372.	N.M. Spandet	
373.	Abraham Speeck	
374.	Simon Spies	
375.	Thorvald Stauning	
376.	K.K. Steincke	
377.	Magnus Stenbock	
378.	Steno (Niels Stensen)	
379.	Johann Friedrich Struensee	
380.	Frederik Svane	
381.	Nils Svenningsen	
382.	Peder Syv	
383.	Knud Sønderby	
384.	Hans Tausen	

385.	Hans Thomissøn	
386.	Bertel Thorvaldsen	
387.	Laurids de Thurah	
388.	C.F. Tietgen	
389.	Tilly (general)	
390.	Reinhold Timm	
391.	Anton Toldstrup	
392.	Tordenskjold (Peter Wessel)	
393.	Lennart Torstensson	
394.	Troels Trier	
395.	Marcus Tuscher	
396.	Laurits Tuxen	
397.	Phillip Uffenbach	
398.	Preben Uglebjerg	
399.	Corfitz Ulfeldt	
400.	Karl Peter Ulrich	
401.	A.H. Vedel	
402.	Vilhelm 4.	
403.	Hendrick Cornelisz Vroom	
404.	Wallenstein (general)	
405.	George Webster	
406.	Egon Weidekamp	
407.	Arthur Wellesley	
408.	Whitworth (diplomat)	
409.	Nicolai Wichmann	
410.	Wilhelm 2.	
411.	Woodrow Wilson	
412.	Erik With	
413.	C. Wiwel	
414.	Ole Worm	
415.	Ragnar Ypyä	
416.	Carl Th. Zahle	

417.	Zinzendorf (greve)	
418.	G.F. Zytphen-Adeler	
419.	A.S. Ørsted	
420.	H.C. Ørsted	
421.	Jeppe Aakjær	

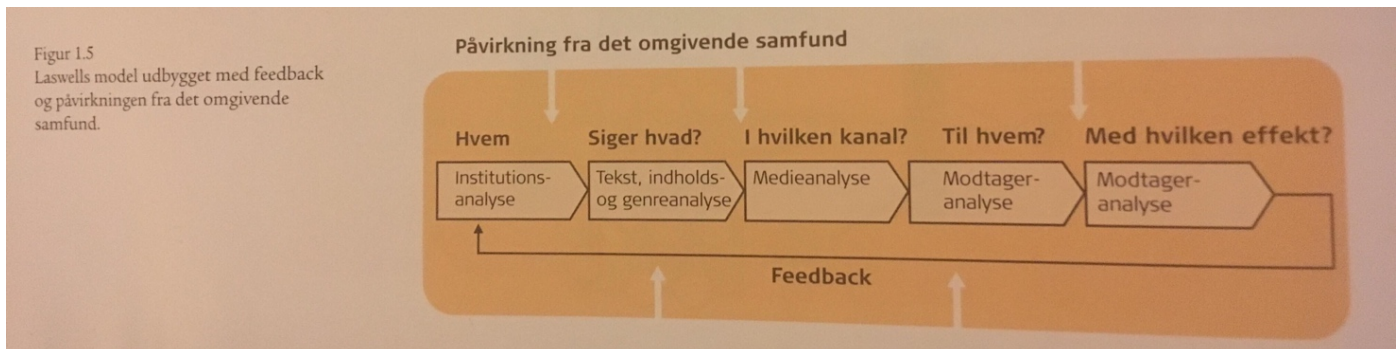
I ALT: 478 personer

- 421 mænd
- 57 kvinder

Procentmæssig fordeling af kønnene

- $421/478 \cdot 100 = 88\%$ (mænd)
- $57/478 \cdot 100 = 12\%$ (kvinder)

11.3 Lasswells kommunikationsmodel

Figur 1.5: Lasswells kommunikationsmodel²⁶⁰

²⁶⁰ Bangsholm, 2009, side 30

11.4 Opslag fra ”Pia Fris Laneth – Levende fortællinger”

11.4.1 Pia Fris Laneth i Radio4

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
18. april kl. 15.12 · 🌐

Jeg fortæller om en stor dansk dame, der har fået opkaldt en meget ydmyg gade efter sig 😊 danmarkshistorie fra nye vinkler i Radio4

PIA FRIS LANETH
Forfatter

VORES VEJES VINGESUS

Fabriksarbejderkerne og vaske- og rengøringskonerne.

26.857 visninger

Radio4
18. april kl. 07.00 · 🌐

Ny serie: 'Vores vejes vingesus' 📺

Vi går på dem, leger på dem, løber, bor og lever på dem. De danske gader og veje danner ramme om vores liv. Men hvilke hist...
[Se mere](#)

👍 30 1 kommentar 2 delinger

👍 Synes godt om Kommenter Del

Mest relevante *

Charlotte Sachs Bostrup Tak for historien! Og hvor det dog provokerer mig, at hun ikke fik en flot boulevard. Vi færdes og bor i hobetal på veje og gader opkaldt efter mænd ingen har hørt om, og det er så irriterende at de få kvinder der opkaldes veje efter ikke synliggøres mere.

Synes godt om · Svar · 1 u

11.4.2 Pia Fris Laneths DR-program om danske modstandskvinder

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
17. april kl. 14.06 · 🌐

Hedda Lundh var jernbanesabotør og transporterede sprængstoffer under besættelsen. Dengang blev hun kaldt terrorist. I dag kaldes hun frihedskæmper. Den ene af hendes modstandsgrupper var lutter kvinder. De blev angivet til Gestapo af storstikeren fra Århus, Grethe Bartram.
Se første kapitel i serien: **DANSKE MODSTANDSKVINDER**, som Li Vilstrup og jeg lavet.

DR DK
DRTV - Danske modstandskvinder: Fisken i vandet - Sabotøren

👍❤️ 96 10 kommentarer 10 delinger

👍 Synes godt om Kommenter ➦ Del

Mest relevante

Vera Eckhardt Spændende Pia
Er det en ny serie??? Spørger for vi har vist hørt noget til Hedda L tidligere?0
Synes godt om · Svar · 1 u
↳ 2 svar

Annalise Overby Hedda Lundby var en fantastisk kvinde, hun har skrevet bøger "Det var ikke noget theseskab". Serien "Danske Modstandskvinder" er rigtig god.
Synes godt om · Svar · 1 u

Vis 5 kommentarer mere

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
9. april kl. 12.06 · 🌐

Flere end 700 kvinder blev fanget af Gestapo og sendt til Frieslevlejren!
I aften fortæller jeg om Danske Modstandskvinder - teater JÆVN arrangerer online kl 20.00 🙌 Kig med!
Og syng i mellemtiden denne fine sang om besættelse, befrielse og frihed i fællesskab:
1. vers
Når aprilhimlens skyer veksler i hast mellem solskin og regn
Så'r det tid til at mindes den krig, da sorgens sorte soltegn
Med støvletramp, våben og ufred
Knuste vor ret til forskellighed
omkvæd:
Du kan tale og tænke og tro som du vil
Hvis blot du ikke sætter - din nabos frihed på spil
tekst og melodi her:
<https://www.youtube.com/watch?v=ymLZJILV11E>

JÆVN TEATERFORESTILLING
Teater Jævn - Begivenheder
312 følgere

👍❤️🔥 58 3 kommentarer

👍 Synes godt om Kommenter ➦ Del

Mest relevante

Din kommentar ...

Forfatter
Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger Li Vilstrups og min tv-serie om danske modstandskvinder kan fra i dag ses på DR
https://www.dr.dk/.../danske-modstandskvinder_176802...

DR DK
DRTV - Danske modstandskvinder

Synes godt om · Svar · 2 u

Betina Steentoft Det var så spændende at høre dig fortælle! Næste lige at få startet på "Danske modstandskvinder" inden i gik på, så nu vil jeg skynde mig at se den færdig.
Synes godt om · Svar · 2 u

Vis 1 kommentar mere

11.4.3 Pia Fris Laneths bøger

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger har opdateret sit coverbillede.
18. marts · 🌐

Bogen om de fantastiske kvinder og mænd, der forvandlede Danmark fra et diktatur til et demokrati, og danskerne, som forvandlede sig selv fra at være den enevældige konges undersåtter til at være myndige, ligeværdige borgere 🙌

👍👍👍 50 6 kommentarer 1 deling

Synes godt om Kommenter Del

Mest relevante ▾

Din kommentar ...

Allan Henriksen Dejlig bog, nød at læse den 🙌
Synes godt om · Svar · 5 u 1

Birgitte Thorsen Kristiansen Rigtig god bog. Stor læseoplevelse 🙌
Synes godt om · Svar · 5 u 2

1 svar

Vis 1 kommentar mere

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
1. marts · 🌐

Hej Viborg og omegn
På søndag fortæller jeg Lillys danmarkshistorie i Grønnegade 13. Kom, kom og vær med til at fejre Kvindernes Kampdag 🙌

SØN 8. MAR.
Kvindernes Kampdag i Viborg
Grønnegade 13, 8800 Viborg, ...
📍 Mærkesager · 241 personer

★ Interesseret

👍❤️ 45 5 kommentarer

Synes godt om Kommenter

Mest relevante ▾

Din kommentar ...

8. marts i Viborg Vi glæder os 🙌
Synes godt om · Svar · 8 u 1

Birgitte Thorsen Kristiansen Har bogen - den er forrygende 🙌
Synes godt om · Svar · 8 u 1

Vis 1 kommentar mere

11.4.4 "Pias julekalender"

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
23. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 23. Dec
GREVINDE DANNERS HOREUNGE
5. juni 1849 dypede Frederik d. 7. sin fjerpen i blæk og underskrev Danmarks første Grundlov. Den afskaffede Enevælden, indførte forsamlingsfrihed, retten til at tale, tænke og tro som man vil, og valget til ganske almindelige mænd over 30 med egen husstand. Kun 15 procent af befolkningen, men dog et stort skridt på vej mod det fantastiske demokrati, vi har i dag.
Præcis otte år tidligere, den 5. juni 1841, var en vis jo...

[Læs videre](#)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 399 14 kommentarer 37 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante

Din kommentar ...

Hanne Laursen Ingen en skøn historie ❤️ jeg har altid været meget fascineret af grevinde Danner og hele hendes livshistorie 🙌🙌
Synes godt om · Svar · 18 u · 8

Susanne Hedegaard Matuskey Tak for historierne. Det er pragtfuldt at læse om disse stærke kvinder.
Synes godt om · Svar · 18 u · 4

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
19. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 19. dec:
FRI FOR ENHVER EROTISK FØLELSE
Som ganske ung blev Thora Esche svigtet af sin barndoms kæreste – eller rettere af hans mor, som ikke ville lade sin søn gifte sig med datteren af en fraskilt kvinde. Thora besluttede at hun aldrig ville giftes, og vendte ulykken til et beslutsomt mål om bruge livet på at frelse faldne kvinder. I sine erindringer indrømmer hun, at hun på dette tidspunkt, cirka 18 år gammel, ikke vidste, hvad "faldet" bestod i – det f... [Se mere](#)

Vi er Guds Børn, skabt i Børnses Jerns til gode af Guds nåde, hvortil Gud først bødte, at vi skulle være det i døden. 6. ph. 2. 10

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 186 6 kommentarer 17 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante

Din kommentar ...

Laila Neumann Ikke alle "faldne" blev det af egen vilje. Mange tjenestepiger og tyende blev udnyttet. Og der var ikke meget hjælp at hente når skaden var sket. Tak for de fine fortællinger.

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
9. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 9. december:
HUSBOND HAVDE RET TIL AT SLÅ TJENESTEFOLK
Marie Nielsen blev i midten af 1890'erne ansat som tjenestepige hos en baron: „Jeg skulle have værelse sammen med en meget ung pige, og jeg forsøgte nu at fritte hende lidt ud om forholdene der. Hvorledes baronen og baronessen var?
'Åh jo,' lød den unge piges svar (der var ingen ærbødighed i hendes stemme), 'de er såmænd meget rare, nu er det snart 14 dage siden, nogen af dem har slået mig.'
Slåe... [Se mere](#)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 396 17 kommentarer 52 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante

Din kommentar ...

Mads Bruun Pedersen Og til januar venter en biografi om Marie Nielsen af Morten Thing
<https://facebook.com/events/449572469016333/?ti=icl>
Synes godt om · Svar · 20 u · 10

2 svar

Cvija Kulic Skrækkelig, hvad de fattige skulle igennem
Synes godt om · Svar · 18 u

Vis 11 kommentarer mere

(11.4.4 fortsat)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
5. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 5. dec:
LÆSNING OG ONANI KAN GØRE KVINDER STERILE
I 1892 udgav foregangsmanden inden for dansk gynækologi, Frantz Howitz, "Bidrag til en Sundhedslære for Kvinder". Han udpenslede, hvordan intellektuelle sysler gav piger blegst og blodmangel, der kunne give en abnorm slaphed i livmoderen. Han tilrådede derfor, at piger i syv-otte års alderen højst læste to timer om dagen, stigende til tre-fire timer i ni-ti års alderen. I den kritiske fase, når menstruatione... [Se mere](#)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 266 29 kommentarer 39 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante ▾

Din kommentar ...

Elsie Marie Skytte Det er rystende.
Synes godt om · Svar · 20 u

Bente Heilmann Hvis det er, må en voksen sove i hendes værelse. Det nå absolut dreje sig om overklassen, hvis pigen har sit eget værelse. Sikke nogle barbarer.... [Se mere](#)
Synes godt om · Svar · 20 u
↳ 1 svar

Vis 22 kommentarer mere

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
3. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 3. dec: **MANDEN ER KVINDENS HOVED**
Min yngste jyske oldemor, Anna, havde forserget sig selv i syv år, da hun 21 år gammel giftede sig med husmand Mathias Terp. Fire måneder efter brylluppet i november 1900 fødte hun deres første barn, og i løbet af de næste ti år voksede børneflokket til syv. I prædiken til Annas og Mathias' bryllup fortalte præsten menighedens kvindelige halvdel, at „I hustruer skal underordne jer under jeres mænd som under Herren; thi en ...
[Læs videre](#)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 159 16 kommentarer 7 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante ▾

Din kommentar ...

Henriette Ferrarese Vico Faktisk blev jeg selv ramt af den gamle familieretspraksis, da jeg i 2011 (!!) giftede mig med min italienske mand. Vi giftede os på rådhuset i Odense og var i den tro, at vi blev gift efter den danske familieret. MEN vi skulle blive klogere. Det viste sig, at efter en over 100 år gamle regel, hørte jeg under min mands bopæl ved indgåelse af ægteskabet og derved hørte vores ægteskab under italiensk familieret, da min mand havde folkeregisteradresse i Italien på tidspunktet for vores vielse. Derved gik jeg som hustru glip af fælles ejendomme og lignende. Tænk, at være gift uvidende om sin egen retstilstand. Det var ikke sjovt. Alene pga en ældgammel lov. Loven blev først lavet om i 2017!
Synes godt om · Svar · 20 u

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
2. december 2019 · 🌐

Pias julekalender 2. december:
Da BARNEMORD VAR HVERDAGSKOST
Den 11. maj 1913 om aftenen klokken 19.05 hørte banevogteren på en jysk jernbanestrækning pludselig nogle spæde klynk. Han opdagede, at der lå et nyfødt pigebarn på sporet – med navlesnor, skrammer på baghovedet og grus på den blodigt fedtede hud. Banevogteren tilkaldte sin hustru, som tog barnet op og bar det hjem i sit forklæde. Umiddelbart før var et passagertog kørt forbi. Politiet formodede, at barnet var ble...
[Læs videre](#)

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
Forfatter
👍👎👤 306 18 kommentarer 27 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante ▾

Din kommentar ...

Laila Neumann Barsk historie. Men typisk at ham stationsforstanderen ikke selv tog barnet op, men tilkaldte sin kone...
Synes godt om · Svar · 21 u
↳ 3 svar

Ragnar Martin Egholm https://natmus.dk/.../Undervisningsmateriale_-_barnemord...
Synes godt om · Svar · 19 u

Vis 8 kommentarer mere

11.4.5 ”Pia Fris Laneth – Levende Fortælling” kategorisering

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger

Pia Fris Laneth - Levende Fortællinger
@piafrislaneth

Startside
Opslag
Begivenheder
Om
Tjenester
Videoer
Billeder
Fællesskab

Synes godt om · Følger · Del · ...

Om

KONTAKTOPLYSNINGER

Ring op 22464339

m.me/piafrislaneth

piafrislaneth@gmail.com

<https://piafrislaneth.wordpress.com/foredrag>

FLERE OPLYSNINGER

Om

Velkommen. Her fortæller jeg om mine foredrag og bøger. "1915 – da kvinder og tyende blev borgere er den nyeste", Lillys danmarkshistorie var den første.

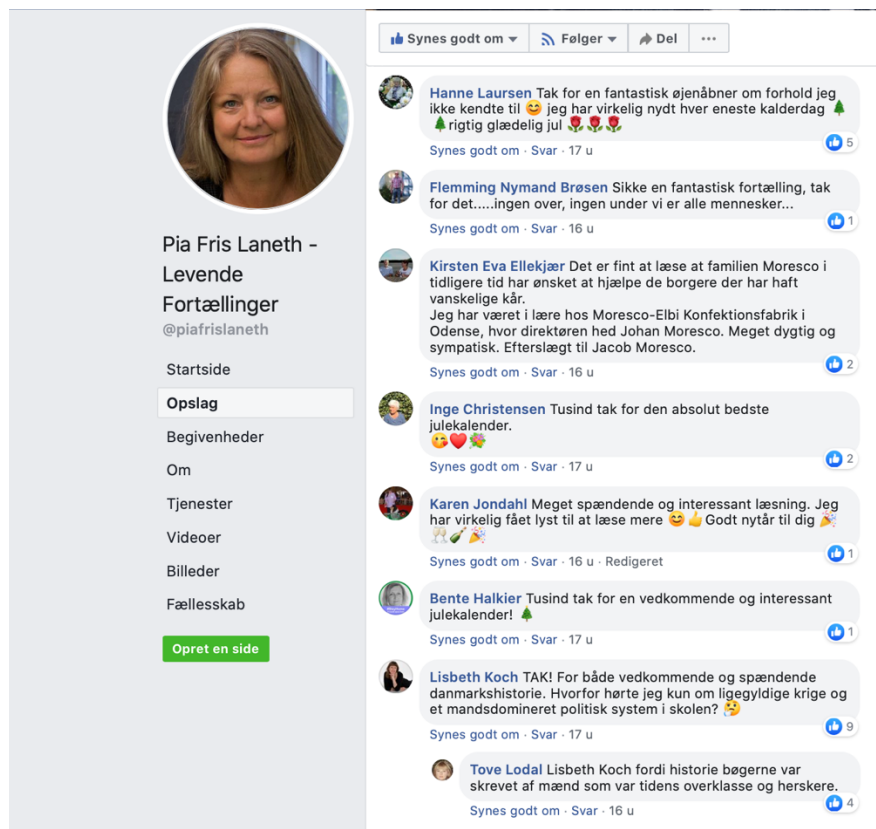
Velkommen til siden om mit arbejde som forfatter. Min seneste bog "1915 - da kvinder og tyende blev borgere" vandt weekendavisens litteraturpris i 2016. Min før...
[Se mere](#)

Forfatter

11.4.6 Bruger anbefaler Laneths arbejde

11.4.7 Effekt og feedback

The image shows a Facebook profile for Pia Fris Laneth, who runs 'Levende Fortællinger' (@piafrislaneth). The profile picture is a circular portrait of a woman with long brown hair. The cover photo is a solid light blue color. The profile bio states 'Startside' and lists various categories like 'Opslag', 'Begivenheder', 'Om', 'Tjenester', 'Videoer', 'Billeder', and 'Fællesskab'. A green button 'Opret en side' is visible. The right side of the image shows a list of comments on a post, all praising a 'fantastisk øjenåbner' (fantastic eye-opener) about the Moresco family. Comments are from Hanne Laursen, Flemming Nymand Brøsen, Kirsten Eva Ellekjær, Inge Christensen, Karen Jondahl, Bente Halkier, and Lisbeth Koch. Each comment includes a thumbs-up icon and a count of likes.

11.5 Opslag fra "Dorthe Chakravarty Podcast"

11.5.1 Tekst til Chakravarty's opslag

The image shows a Facebook post from 'Dorthe Chakravarty Podcast', dated 14. september 2019. The post features a video thumbnail of a woman with blonde hair, wearing a dark jacket, looking directly at the camera. The text of the post is in Danish and discusses the 'The 49'ers', a group of Filipino women who worked as hotel staff in Copenhagen in the 1970s. It mentions that they were often overlooked and that their story is being told by historian and journalist Nina Thrige Andersen. The post has 14 likes and 2 comments. At the bottom, there are buttons for 'Synes godt om', 'Kommenter', and 'Del'.

11.5.2 Opslag, der ikke handler om "Dorthe Chakravarty podcast"

Dorthe Chakravarty Podcast
29. april 2019 · 🌐

Lyt med hos Vild Historie, vi taler om vegetarisme og andre gode madhistorier 😊

Vild Historie
29. april 2019 · 🌐

BØFFEN OG BANANEN
- NY EPISODE UDE NU

I dag kan belgerne gå højt i debatten mellem kødspisere og vegetarer. Det kunne den også for 100 år siden.
... Se mere

13

Synes godt om · Kommenter · Del

Dorthe Chakravarty Podcast
4. februar · 🌐

Alle er inviteret med, når **Københavns Museum** åbner på fredag. Kort sagt: Fri adgang til masser af god Kbh-historie 🌟

FRE. 7. FEB.
Kom med til københavnerråbningen af Københavns Museum!

★ Interesseret

Signe var interesseret

7

Synes godt om · Kommenter

11.5.3 Chakravarty ude i felten

Dorthe Chakravarty Podcast
8. juni 2019 · 🌐

Hvis du bruger pinsen til at planlægge sommerferie, så vil jeg anbefale, at din sommer går forbi Stenaldercentret i Ertebølle. Det (gen-)åbner den 15. juni med et oplevelsescenter, hvor du kan rode rundt i en køkkenmødding, hugge flint, lave mad over bål eller være med til at lave en stammebåd.

I morgen (eller i overmorgen) kommer der en ny podcast og den er fra det nye stenaldercenter.

Allerede nu får du nogle billeder fra turen til Nordjylland.... [Se mere](#)

47 · 3 kommentarer · 21 delinger

Synes godt om · Kommenter · Del

11.5.4 Positive tilmeldinger på "Dorthe Chakravarty Podcast" (Facebook)

The image shows two screenshots of Facebook posts. The left screenshot is from the 'Historieselskabet' page, featuring a video of Dorthe Chakravarty. It has 21 likes and 4 comments. The right screenshot is from the 'Dorthe Chakravarty Podcast' page, dated 8. februar 2019. It contains a text post about energy consumption in 1970s Denmark and a link to a SoundCloud podcast. It has 5 likes and 1 comment.

Historieselskabet
21 likes · 4 kommentarer
Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante ▾

Historieselskabet Tusinde tak, kære Dorthe. Jeg har efter egen mening ikke helt fået udnyttet youtubes potentiale. Endnu. Arbejder på det 🙏 God påske og bogskrivning. Glæder mig så meget til at læse jeres bog!
Synes godt om · Svar · 1 år · 2 likes

1 svar

Martin Davidsen Også her, i er super gode fortællere 😊
Synes godt om · Svar · 1 år · 1 like

1 svar

Dorthe Chakravarty Podcast
8. februar 2019 · 5 likes
Danskerne fik travlt med at købe tætningslister og holde øje med benzinmåleren i 1970'erne, hvor oliekrisen satte sit præg på hverdagen. Energiforbruget tog en drejning op gennem 1950'erne, og nye boligformer og transportmåder gjorde danskerne langt mere energikrævende end de tidligere havde været.
Mogens Rüdiger er historiker på Aalborg Universitet og netop nu er han ved at skrive en bog om danskernes hverdag og samspil med energi siden 1950'erne.
<https://soundcloud.com/dorthe.../oliekrisens-21-graders-kultur>
5 likes · 1 kommentar
Synes godt om · Kommenter · Del

Mest relevante ▾

Erik Due-Hansen Tak for alle dine gode og informative podcasts. Du er, efter min mening, en meget dygtig formidler 🙌
Synes godt om · Svar · 1 år · Redigeret · 1 like

11.6 Birgitte Possing

11.6.1 Effekt og feedback

The image shows a series of Facebook comments on a post by Birgitte Possing. The comments are from Peder Pederssøn, Per Jensen, Henning Nielsen, Jan Andersen, Christoffer Simons Thygesen, and Martin Skovgaard. Each comment is followed by a 'Synes godt om' (Like) button and a 'Svar' (Reply) button. The comments are dated 1 year ago.

Peder Pederssøn
Joachim B. Olsen har ret. Kvinder bliver ikke lykkelige af at gå ud i verden. Kvinders talent er at skabe et hjem, ikke at have en "karriere"
Synes godt om · Svar · 1 år · 6 likes

Per Jensen
Kvinder skulle aldrig have haft stemmeret.
Synes godt om · Svar · 1 år · 1 like

Henning Nielsen
Vi har ligestilling, drop alt det fis og tag på arbejde, så kan det være det hjælper på ledelsesfordelingen og indtjeningen
Synes godt om · Svar · 1 år

Jan Andersen
Kvinder er biologisk programmeret på en anden måde end mænd.
Synes godt om · Svar · 1 år

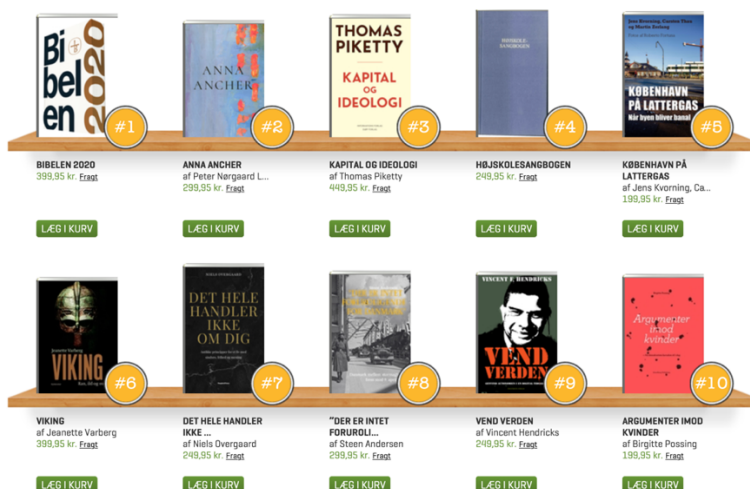
Christoffer Simons Thygesen
Åh, ikke "mænd er overrepræsenteret i leder stillingerne"-ideologien igen.
Synes godt om · Svar · 1 år · 9 likes

7 svar

Martin Skovgaard
Mere klynk....
Synes godt om · Svar · 1 år · 5 likes

11.6.2 Top ti hos Arnold Busck i maj 2020

FAGLITTERATUR

11.7 Kvinde, kend din historie

11.7.1 Opslag om Astrid Friis

< KVINDE_KEND_DIN_HISTORIE
Opslag

kvinde_kend_din_historie ...

Første kvindelige Professor i Danmark
Dr. phil. Astrid Friis enstemmigt indstillet til det ledige Professorat i Historie

90 Synes godt om

kvinde_kend_din_historie Astrid Friis 1893-1966
Historiker og første kvindelige professor i Danmark

I 1946 blev Astrid Friis Professor i Historie

< KVINDE_KEND_DIN_HISTORIE
Opslag

kvinde_kend_din_historie Astrid Friis 1893-1966
Historiker og første kvindelige professor i Danmark

I 1946 blev Astrid Friis Professor i Historie ved Københavns Universitet. Hun udtalte at hun var glad for udnævnelsen, men at det dog også havde taget sin tid før Danmark fik en kvindelig professor.

Astrid Friis havde allerede søgt et professorat i 1939 og havde ved denne lejlighed en stærk fornemmelse af at blive afvist på grund af sit køn.

I England havde man fået en kvindelig professor ca 25 år tidligere, og både i Norge og Sverige var der på dette tidspunkt flere kvindelige professorer.

I dag er ca 25,9 % af professorerne på Københavns Universitet kvinder.

#kvindekendindhistorie #historie #kvinde #professor #woman #uddannelse

Vis 1 kommentar
11. december 2018

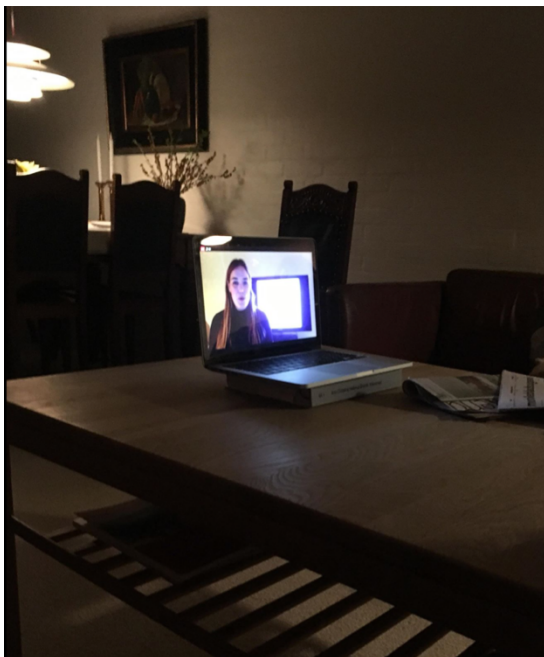
11.7.2 anbefalinger fra følgere

11.7.4 Adgang til liveforedrag på Facebook

11.7.5 Livestream af foredrag

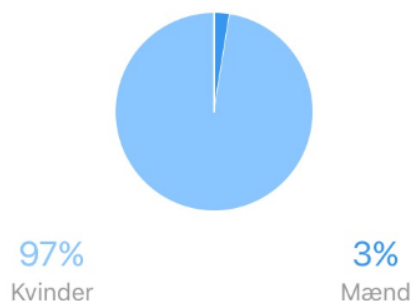

11.7.6 Målgruppe

FORDELING I KØN

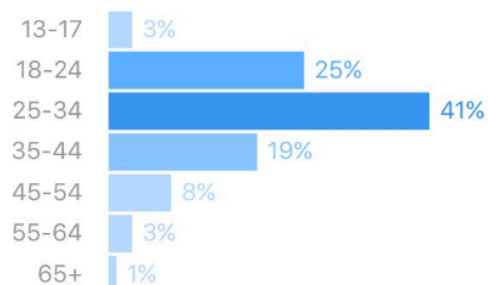
FORDELING I ALDER

Køn ⓘ

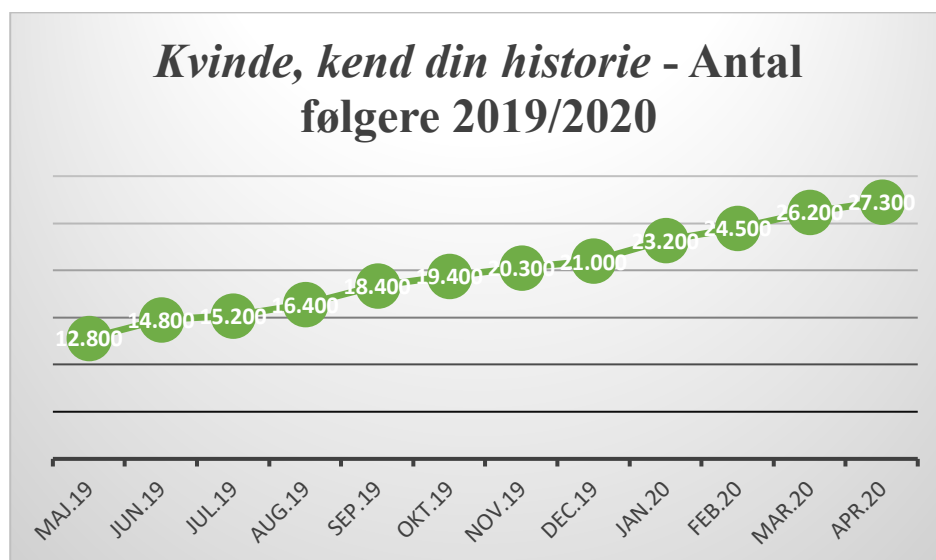

Aldersgruppe ⓘ

Alle Mænd Kvinder

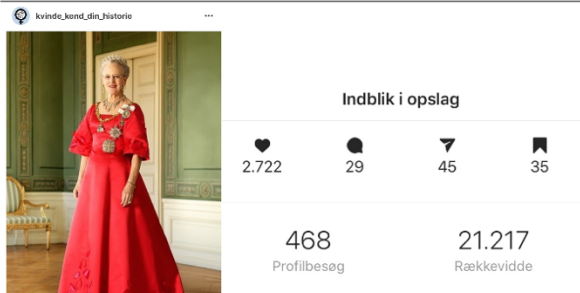

11.7.7 – Udvikling i antal følgere

11.7.8 Aktivitet generet af ét opslag

EKSEMPEL PÅ EKSPONERING OG ENGAGEMENT APRIL 2020

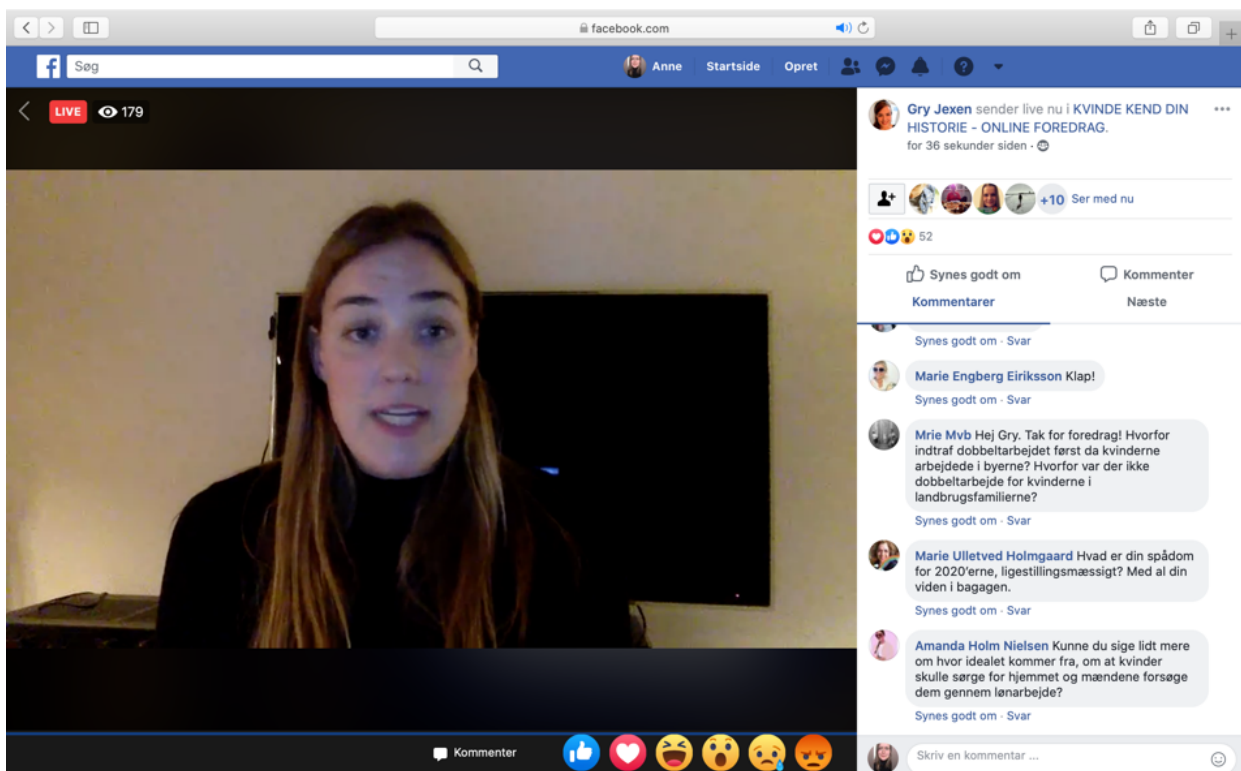

Opslaget af Dronning Margrethe d. 16. april. Det er et eksempel på den store eksponering og det høje engagement blandt mine følgere. Mine følgere deler, reposter og tagger ofte andre følgere i mine opslag. Derudover oplever jeg ofte at følgere anbefaler profilen på deres egen konto.

Opslaget er:

- Eksponeret 25.448 gange
- Liket af over 2700 personer
- Kommenteret 29 gange
- Delt 45 gange
- Gemt 35 gange
- Har genereret 60 nye følgere
- Har genereret 468 profilbesøg

11.7.9 Feedback på liveforedrag

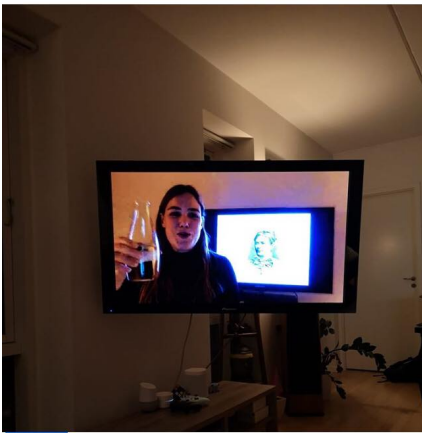
(11.7.9 fortsat)

Ditte Krongaard Frewald ▶
KVINDE KEND DIN HISTORIE - ONLINE FOREDRAG
I går kl. 22.28 · 📺

Spændende foredrag. Det fungerede rigtig godt og for mig betød de tekniske udfordringer ingenting. Jeg havde sådan en følelse af, at vi alle var sammen om det ❤️

👍❤️ Dig og 21 andre 2 kommentarer

👍 Synes godt om Kommenter

Sara Schlüter
😊👏

Ditte Krongaard Frewald
Det der er next level! 😊

Skriv en kommentar ... 📷😊

11.7.10 Jexen anbefaler litteratur

Gry Jexen
Administrator · 9. april kl. 10.40

Endnu engang tak for igår!

Jeg har lige lavet en samlet oversigt over den litteratur jeg anbefalede igår, og samlet den med jeres anbefalinger i kommentarsporet!

1. 'Argumenter imod Kvinder' af Birgitte Possing 2018
2. 'Min egen rødstrømpe abc' af Maria Marcus 2010
3. 'Med verden i lommen - erindringer fra dengang kvinder blev frie' af Suzanne Giese 2010
4. Første udgave af Kvinde Kend Din Krop fra 1975
5. 'Derfor kvindekamp' af Suzanne Giese 1972
6. 'At se med egne øjne - mit KVINFO' af Elisabeth Møller Jensen 2019 (anbefalet af Hanna Sigga Madslund)
7. 'what would the spice girls do - how the girl power generation grew up' (anbefalet af Sidsel Ravn)
8. 'The Womens hour' (anbefalet af Mira Borggren)

👍❤️ 23 4 kommentarer Set af 139

👍 Synes godt om Kommenter

Katrine Brahe Hall Mange tak for i går - det var enormt spændende! Og tak for læseinspirationen 😊
Er det også de her kilder du baserede foredraget på (altså bortset lige fra de sidste anbefalinger)?

Hvor er det fantastisk, at du formår at skabe de her fællesskaber omkring vores fælles historie, så vi alle kan blive kloge! Og samtidig får brudt med nogle opfattelser, som er så indgroet i vores historie. Det er så stærkt 🙌❤️

Synes godt om · Svar · 3 u

Katrine Brahe Hall har svaret · 2 svar

Mira Borggreen Super! The Women's Hour er skrevet af Elaine Weiss by the way:)

Synes godt om · Svar · 3 u

11.8 Kvindemuseet

11.8.1 Negativ feedback på Facebook

Janus Boye Og charmerende konferencelokaler!
Synes godt om · Svar · 2 u · Redigeret 2

Charlotte Korsgaard Mange mænd har en mening kan jeg se, synd at de færreste har sat sig ind i hvad dette museum egentlig handler om og har at byde på.
Synes godt om · Svar · 1 u · Redigeret

Per Friis Nielsen Mange "Ligestillings" kvinder i Vesten, ter sig som små Børn.
Giv dem en finger, og de tar hele armen.
Desværre har de også Formet, alle de Skvatrøve der farer rundt på gader og veje.....Curling M/K kunne de kaldes.
Synes godt om · Svar · 1 u

Brian Kristensen Undskyld men hvor er så mandemuseet.
Jeg er træt af i dag, at høre at ligestilling kun omhandler kvinders kamp, kvinders liv og kvinders rettigheder.
Ligestilling er når man netop ikke hele tiden taler om køn.
Synes godt om · Svar · 1 u
 2 svar

Hans Jultved Køn og ligestilling, Jeps. Men mangfoldighed ...? Det kommer vidst an på om du tror på multikulturalisme og det gør jeg ikke. For mig er det ikke andet end et organiseret tvangsægteskab med hele verden. Dybt unaturligt efter min mening.
Synes godt om · Svar · 1 u · Redigeret
 2 svar

Ben Jensen Man kan ikke kalde noget ensidigt for et museum for kvinder og så sige der arbejdes for ligestilling. Det er nok mere merstilling der faktisk arbejdes for. For der er ikke meget kamp for mandens lige ret at se nogen steder.
Synes godt om · Svar · 1 u 1
 1 svar

Thorsten Dreijer Få dig dog et rigtigt arbejde. Utroligt hvordan feminister via deres netværk altid har adgang til puljer, støtteordninger og dine og mine skattekroner.
Synes godt om · Svar · 1 u